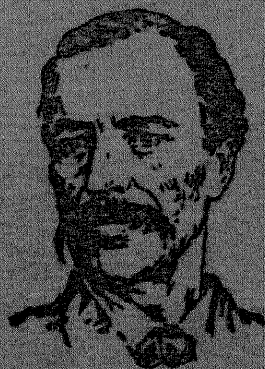

11-30 | 5
ВОЕННА АКАДЕМИЯ „Г. С. РАКОВСКИ“
Носител на ордена „НР България“ — I степен

За служебно ползване

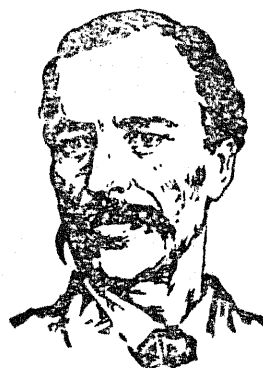

ИСТОРИЯ
на ВА „Г. С. Раковски“
(макет)

СОФИЯ
1975

ВОЕННА АКАДЕМИЯ „Г. С. РАКОВСКИ“
Носител на ордена „НР България“ — I степен

За служебно ползуване

ИСТОРИЯ
на ВА „Г. С. Раковски“
(макет)

СОФИЯ
1975

1-30/5

Настоящият труд, разработен под ръководството на началника на академията ген.-лейтенант Тако Крътев от колектив в състав ген.-майор Димитър Пчелински, доц. полк. Атанас Пейчев, к. и. н., доц. полк. Борис Николов, к. в. н., доц. полк. Вълко Вълков, к. в. н. и доц. полк. Колю Куков, к. и. н., има за цел да запознае читателите с историята на Военна академия „Г. С. Раковски“. Като първи опит за написване на такава история той съдържа някои непълноти и неточности.

Авторският колектив ще бъде благодарен за всички бележки и препоръки, които ще се вземат предвид при неговото преработване.

Военната академия е създадена през 1912 г. Е основната й цел е да подготвя офицери на висши военни звания в Армията и да ява за офицерите всички знания за военната наука и за военните действия и външната политика. Тя е създадена през 1912 г. и се намира в София.

Военната академия е създадена през 1912 г. Е основната й цел е да подготвя офицери на висши военни звания в Армията и да ява за офицерите всички знания за военната наука и за военните действия и външната политика. Тя е създадена през 1912 г. и се намира в София.

Военната академия е създадена през 1912 г. Е основната й цел е да подготвя офицери на висши военни звания в Армията и да ява за офицерите всички знания за военната наука и за военните действия и външната политика. Тя е създадена през 1912 г. и се намира в София.

Военната академия има своя история. Тя е решавала специални задачи, преодолявала е трудности за нейното развитие

1 "Държавен вестник", бр. 164 от 23.VI.1912 г.

1-30/5

Настоящият труд, разработен под ръководството на началника на академията ген.-лейтенант Тако Кръстев от колектив в състав ген.-майор Димитър Пчелински, доц. полк. Атанас Пейчев, к. и. н., доц. полк. Борис Николов, к. в. н., доц. полк. Вълко Вълков, к. в. н. и доц. полк. Колю Куков, к. и. н., има за цел да запознае читателите с историята на Военна академия „Г. С. Раковски“. Като първи опит за написване на такава история той съдържа някои непълноти и неточности.

Авторският колектив ще бъде благодарен за всички бележки и препоръки, които ще се вземат предвид при неговото преработване.

У в о д

Военната академия е създадена през 1913 г. В тогавашните условия е посочена нейната цел – да разпространява висши военни знания в армията и да дава на офицерите нужната основа за по-нататъшното им усъвършенстване и подготовка за командование на отделни части и за службата по Генералния щаб.¹

Създадена в бурните години, протекнали през Първата световна война, тя не успява да възроди нито един випуск за армията. После идва Царският мирен договор от 1919 г. и преди да започне своето изпълнително съществуване, академията е разформирана. Но випуските на армията, макар и също ограничени, остават. Затова към военното училище през 1923 г. се създава така нареченият Преподавателски курс. Фактически зад това име се крие академията. Спорното ѝ функциониране продължава до 1935 г., след което тя отново съществува под името военна академия.

Едва при народната власт Военна академия „Г. С. Раковски“ се разви, укрепи и утвърди като всепризната козачница на кадри за Българската народна армия, превърна се в център за развитие на военнаучната мисъл в България, в авторитетно висше учебно заведение. Развитието и утвърдяването ѝ са тясно свързани с консолидирането на народнодемократичната власт, с победата на социализма в нашата страна и с укрепването на Българската народна армия.

Военната академия има своя история. Тя е решавала специални задачи, преодолявала с характерни за нейното развитие

¹ "Държавен вестник", бр. 164 от 23.VI.1912 г.

трудности. Всичко това е малко познато на нашата общественост.

Настоящият труд е посветен на тридесетгодишния юбилей на академията. Той има за цел да запознае читателите със задачите, които е решавала в различните периоди от нейното съществуване, и с дейността на личния й състав.

Тридесетилетие ни отдели от онези дни, когато в условията на народната власт и завършилата Отечественна война тя отвори отново вратите си, и двадесет и девет години, откакто получи за патрон името на великия революционер от епохата на нашето националноосвободително движение Георги Стойков Раковски. Това време на революционни преобразования в общественото и бурно развитие на военното изкуство е свързано с труда и напрежението на хиляди командири от Българската народна армия. Като началници и преподаватели редни години в класните стаи, кабинетите и лабораториите работиха много офицери. Те отдаваха безрезервно своите сили и знания за обучението и възпитанието на хиляди слушатели, които се вливаха като мощна, свежа струя в редовете на Българската народна армия. Като командири, политически, щабни работници и инженери специалисти те прилагаха всичко научено в академията за повишаване боеспособността и боеготовността на нашата армия.

За историята три десетилетия са мигновение, но това е почти половината от човешкия живот. Мнозина от отдалите се на благородната професия да учат и възпитават и от випускниците на академията отдавна са в запас, но пазят свежи спомени за службата в нея. Те я чувствуват близка, родна, не прекъсват връзките си с нея, защото тя е оставила неизличима дъря в техния живот. Много често по различни поводи – защита на дисертации, чествувания и пр., бившите преподаватели и възпитаници на академията я посещават и се радват на нейните успехи като на свои. Онези от тях, които служат в редовете на армията, си спомнят с благодарност за академията, за любимите преподаватели и началници, дали частича от своето аз, за да ги подготвят като комунисти, достойни командири и щабни работници, способни да водят поделенията си към победа.

Те не забравят академията и когато срещнат трудности в работата, се обръщат към нея, към своите преподаватели за квалифициран съвет и помощ. Това още повече укрепва връзките им с нея. Затова тя, нашата Алма матер, ни е близка и скъпа. Затова така ревниво пазим чистото и неосетнено името на академията, на нейния славен патрон, стратегта на въоръжената ни борба в годините на националноосвободителното движение Георги Стойков Раковски.

Април 1975 г., София.

ИХАНА ПАРНА

ИНТЕЛЕКТУАЛИ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Т.С.РАКОСКИН"

1. Създаване на военна академия в България

Създаването на военната академия е свързано с изграждането и укреплението на българската армия след Освобождението. Великата изгода на българите руси не свързва с Освободителната война. Тодина след това те спазват изрична и категорична помощ, предават немаложизненото от своя страна в изграждането на българската държава след необходимото работно. Особено ценна е помощта на в създаването и организирането на българската армия. Общата политико-стратегическа обстановка, породил политически отношения на започване държавна или освободителната мисия на Русия имала да се свърза с изграждането на българската държава и армия. Русия иска да предяви разнижата на Берлинския конгрес, като изстани западноевропейските държави пред свършения факт със създаването на суверенна България със собствени въоръжени сили. Още на 23 април 1878 г. са обявени "Преземени правила за формиране на българска земска войска" и е свикан първият редовен лабор. Само два месеца и половина след това, на 8 юли 1878 г., е издаден и Приказ № 1 по Българската земска войска, в които правилниците, командиите и обреченията са на руски. Руси са и голяма част от офицерите и подофицерите.

Първото военно учебно заведение у нас е военното училище, което се открива със заповед № 53 през 1879 г. Макар и едно от най-добрите на Балканите, с постепенното развитие и изграждане на

българската армия то не може да даде подготвените, необходими на старши командири офицери. Това е почувствувано твърде скоро и за придобиване на необходимата висока квалификация започват ежегодно да се изпращат офицери в руските военни академии и в Николаевската академия на Генералния штаб. Първите групи от 20 човека замисляват през 1881 г.

Още през 1885 г. български офицери били изпращани в белгийски, френски и австрийската военни академии, като предварително били пожелали изпращане от правителството на съответните държави, т.е. да се отпускат пари за пътни разходи. Това било или много по-лесно български и известна заплаха. От друга страна, разходите в подготвянето на кадри (различни военни курсове и докторанти в академите на съседните страни) се отразявали и върху подготвянето на българската армия. Независимо от това обаче в нея все още проследявали проруските традиции на руското военно изкуство.

През 1890 г. в София се откриват първите курсове за получаване на първи каден офицерски чин. Академичната, която се организира на курсове, а академичната руски. Когато военните курсове започнали да се организируют по Боср - "Правилници тактика", на български - "Тактика", на немски - "Справочник тактика" и др. Тези курсове може да се отчитат за първите стъпки към изграждането на високо военно учебно заведение и у нас.

По-късно през 1905 г. се открива нов офицерски курс с тригодишен срок на обучение. Неговото предназначение било да се подготвят за катане на войските офицери с висока образованост. Това се налагало от суровото организационно изостанало и разнижало на българската армия, от необходимостта да се доини умения и знания за ръководене на големи войсковы единици. Предлагало се част от започналите курс офицери да бъдат изпратени на практика в армията на някоя западна държава с оглед, когато условията за създаване на военна академия окончателно изгледат, същите кадри да се използват като първи преподаватели.¹

¹ Ал. Ганчев, Военната изградя и българският въоръжен народ, сп. "В. журнал", год. XXVI, 1915, кн. 3.

През този период българската армия продължава да се обучава в духа и на специалитета на руското военно изкуство. Въз възпитанието на войските изредно се прилагат методите на Драгомирлов, а офицерите ползват като настолна книга неговия труд "Они руско-руската част в Сол".

В началото на XX в., когато се формирава двата империя-листически аграрни блока, когато подготовката за война в големите и малките държави се извършва с усилени темпове, когато армията и цялото въоръжение непрекъснато се увеличават, необходимостта от високо военно учебно заведение става неотложна. Имаше тогава този въпрос изпълни с цялата си острота.

През декември 1911 г. военният министър ген.-майор Константин Илиевски внесе законопроект в Народното събрание за създаване на военна академия. За целта той изхождаше от изпити от развитието на военното изкуство и от необходимостта да се подготвят българската армия и висшето командване за война.¹ Истината да предположенията са сведени в няколко пункта:

"1. Да се създаде един научен център за войската и да се даде възможност на по-голям част на офицерите от армията да се обучат с високо военно образование и по този начин да се повишат умственото равнище на българските офицерски корпус.

2. Да се създаде един сериозно подготвен в научно отношение офицерски контингент, от средата на който да може да се прави избор за висшето командване.

3. Да се тури начало на положителна военна наука и литература, като се даде възможност да се формират високо образовани офицери, които да бъдат в състояние да дават тон и направление в това отношение.

4. Да се даде по-голям научната подготовка на нашите офицери единство на доктрината, толкова необходимо за успешното водене на война.

5. Да се национализира българското военно изкуство, като се готвят и нашите бъдещи висши офицери при условията, при които съществува нашата армия.

¹ "Държавен вестник", бр. 102, 1912 г.

6. Да не бъдат поставени по отношение на висшето военно образование в зависимост от чуждите военни учебни заведения и особено, както досега е ставало, да бъдат принудени да изпитват зависимост от нашите офицери.

7. Да не се откъсват нашите офицери дълго време от войската, понеже това обстоятелство предпоставя много неудобства и дисциплинарно отношение, защото не се намират под строгия контрол на своите началници.

8. Висшето и висшето военно образование не трябва да бъде изключено, тъй като при по-малко разходи не може да подготвим по-голям число офицери с високо военно образование.

9. Законите армията на висшето военно образование да уредят подобни висши учебни заведения..."

В началото на XX в. у нас нямаше нито държавно изпитие се извършва във висшето, изключено от интересите на държавата и на народната. Успоредно с прогресивните тенденции на руското военно изкуство започна да прониква и западното. Тезисите на военното ръководство джамалитизм и официално изключването от подготвянето на нашия среден и висш команден състав в академията на различни държави. То разбирало, че е трудно да се води в армия, обучавана от командири с различни схващания, затова смятало, че ако създаване на военна академия те не се изключват, без да може да разберат, че не военната академия на решават този проблем, а политиката на господстващата класа.

Буржоазията и диктаторът също имали свое мнение по този въпрос за създаване на военна академия. Те смятали, че с неговото решаване те откъсват армията и народа от Русия. Още е, че след създаването на военни академии до 1944 г. българските офицери не били подготвени да водят руски или по-късно съветски академии. А в същото време диктаторът обучавал своите висши офицерски кадри на Запад.

Законопроектът за създаването на военна академия бил внесен на първо четене в Народното събрание на 13 декември 1911 г.² Излюването и прилагането му се извършват от XV Обикновено Народно събрание на първата редовна сесия в LXX-то му

¹ ЦПА, ф. 1, оп. 5, а.е. 304, л. 181.

² Там там.

издадено на 1 май 1912 г.

Законът за военната академия съдържа следните членове:
Чл. 1. За придобиване на висше военно образование и офицерите на българската войска и за подготвяне на офицери в службата на Генералния щаб се учредява Военна академия.

Послътването в академията става с конкурсен изпит, и така могат се допускат офицери от всички рангове сержанти, които са прослужили във войската най-малко четири и най-малко осем години, от които половина в стрел.

Изпитвания

Заварването от Министерският съвет офицери, които са прослужили повече от осем години, се допускат до конкурсен изпит, ако не са прослужили повече от 15 години.

Курсът на обучение в академията е четиригодишен.

Изпитният изпит е в академията на началото от 30 дни офицер.

Заварването е назначените с устно изпитване офицери във военната служба са за устройственост на военната служба.

Чл. 2. Конкурсният изпит, изпитването на офицерите и изпитването на офицери на академията се учредява с указ на Министерския съвет.

В съответствие с този указ изпитването на офицерите е назначен за военната академия, учебен план и инструкции за проследяване на напредъка за поставяне в изпит. До 1 май 1912 г. Указ № 39 от 6 май 1912 г.

Конкурсно-преподавателският състав първоначално бил съставен изпит. Той се състоял от началника на академията с право на конкурс за офицери, който в стрелба и тилево отношение бил назначен на началника на военноучебните заведения, а в учебно-инспекторско на началника на щаба на армията (началника на Генералния щаб). През негов помощник по учебната част бил инс-

пекторът с право на командир на дружина (батальон). Към академията съществували учебен комитет, преподаватели и асистенти, адютант, инструктор по езда и деловодител. В учебния комитет влизали всички преподаватели. Негов председател бил началникът на академията. Комитетът разглеждал въпросите, свързани с обучението, и вземал решение за изменение на учебните планове. По същество той играл ролята на днешните научни съвети.

За преподаватели се назначавали подполковници или майори с висше военно образование, които на конкурсен изпит разработвали дадена тема по предмета и я защитавали пред комисия с председател началника на академията, трима членове на учебния комитет и двама офицери с висше образование, назначени със заповед на началник да-ба на армията (началника на Генералния щаб).¹ Преподавателите се назначавали за срок от четири години, но той можел да се намали или увеличи.

Кандидатите за слушатели преминавали през пътелен медицински преглед в дивизията, след това се явявали в щабовете на армията на предварителен изпит по обща тактика, военна история, артилерия, фортификация, обща история, география и български език.²

Конкурсният изпит се провеждал в академията. Кандидатите за слушатели полагали изпит по тактика на пехотата, артилерията и кавалерията, по уставите (вътрешна служба, гарнизонна служба и пр.), администрация, топография и чертане, западен език и езда. Действително такъв конкурс, провеждан, така да се каже, на два етапа и обхващащ широк кръг от дисциплини, давал възможност да се подберат най-добре подготвените.

Курсът на академията траел три години и в него били засъщени следните дисциплини:

¹ "Държавен вестник", бр. 102 от 8 май 1912 г.

² Наредби за Военната академия, С., 1914 г., стр. 3-30.

³ "Държавен вестник", бр. 164 от 23 юли 1912 г.

¹ "Държавен вестник", бр. 164 от 23 юли 1912 г.

² Там там.

1. Тактика.	9. Топографии.
2. Военна история.	10. Военна география.
3. Българска история.	11. Сведения по морската част
4. Генерал-щабна служба.	12. Сведения по международното
5. Организация и администрация.	конституционното и гражданското право и полски чешка икономии.
6. Артилерия.	13. Западен език.
7. Фортификация.	14. Румански и турски език
8. Военни съобщения.	(факултативно) ¹ .

Учебната година в академията започнала на 1 октомври. През летните месеци - от 1 юни до 31 август, слушателите провеждали практически занятия, изследва, топографски снимки и стат в частите. С това се целило придобитите теоретични знания да намерят приложение в практиката. Статът в частите през първата и втората година се провеждал по различен начин: слушателите от първи курс - пехотинци и пълковници, статът в кавалерийските части, а кавалерийските - в артилерийските и пехотните. На следващата година местата се разменяли. Разбира се, това не било случайно - боят станал вече общовоенен, а не на отделните родове войски. Затова и обучението в академията било насочено не за подготовката на добри специалисти по родовете войски, а преди всичко на командири, владеещи майсторството да организират и водят общовоенен бой и операции. Слушателите трета година вземали вече участие в ежегодните есенни маневри в набовете на съединенията и обединенията.

Оценката на успеха се извършвала по 12-балната система. Изпити не се полагали. Слушателите се провеждали от първи във втори курс, ако средният им успех не бил по-нисък от 9, а от втори в трети - при успех, не по-малък от 10. За завършване се считали тези, които имали успех повече от 10. При завършването на академията се вземали предвид не само успехът, но и личните качества на слушателя.²

¹ "Държавен вестник", бр. 164 от 23 юни 1912 г. Правилник за академията, т. 39.

² Наредби за Военната академия, стр. 10.

В правилника заварена идеята след завършването на академията офицерите да се изпращат за срок от една година в някоя чужда армия, която не винаги се практикувало. Интересно е да се отбележи, че офицерът, който се оказал слаб в езика и не вземал съответните мерки, се откомандировал от академията, независимо от успеха по другите дисциплини.¹

За прието, когато койт бил основна целителна сила в армията и главно средство за приключване на командирите, това е класът офицери.

След с приключването на закона за академията със заповед № 135 от 3 май 1912 г. било обявено, че от есента в София се открива военно училище. На предварителните изпити в армията се явили 46 кандидати, от които само 21 били допуснати до конкурс. Със заповед на военното ведомство № 335 от 6 август е обявен списъкът на успешно издържалите предварителните изпити и се насрочва конкурсният изпит в академията на 12 септември 1912 г. Поради започналата мобилизация през септември за Балканската война приемните изпити не се състояли, а допуснатите до конкурс заминали по частите си.

Назначаването на академията и преподавателският състав бил назначен един в края на Междусъюзническата война. За пръв назначен със заповед № 135 от 11 април 1913 г. по Действуващата армия бил назначен полковникът от Генералния щаб Асен Панадонов. На тази длъжност той останал до есента на същата година, след което станал началник на военноучебните заведения. След него били назначени и първите преподаватели: подполковник Атанас Кашев - по обща тактика, майор Александър Димитров - по военна история, майор Александър Ганчев - по военна организация и администрация, майор Стефан Нойков - за инспектор на академията и преподавател по военна история, и адютант на академията - капитан Стоян Концов. Назначените преподаватели били завършили военни академици в различни страни.

Възможност непосредствено след Междусъюзническата война академията все още не функционира. Едва през първата половина на 1914 г. започва материално-техническото оборудване и подготовката за посрещане на новите слушатели. Това били същите 20 човека (един

¹ "Държавен вестник", бр. 164 от 23 юни 1912 г.

по-малко), допуснати до конкурс през 1912 г.

Конкурсният изпит реално се провежда на 24.XII.1914. Занятията в академията започват в началото на януари 1915 г. тържественото откриване става на 4 януари.¹

Едновременно с това през същата година се обявява конкурс за новия випуск, който трябвало да се проведе през есента. Със заповед № 248 от 4 май 1915 г. се съобщава списъкът офицерите (37 човека), които следва да се явят на предварителните изпити. Те се провеждат в армията и до конкурса се догукат 25 души. Имената им фигурират в заповед по военното ведомство № 433 от 22 август 1915 г.

През периода 1912-1915 г. военната академия се помещава в частната къща на ген. Марков, която той дал под наем Министерството на войната. Тя се намирала на ъгъла на днешния ул. "Сан Стефано" и "Георгиу Г.Дж". Непосредствено след Отчествената война 1945 г. за известно време там беше настан кабинет на I армия.

Както през 1912 г., така и сега влизането на България във войната копичка да се проведе конкурсът и дейността военната академия отново прекъсва. Кадърът и слушателите съвременно мобилизационните си назначения изпълняват в щабовете частите и следоваността. По този начин академията, създадена толкова много усилия, фактически престана да съществува.

Първата световна война завършва с катастрофа. Съгласно клаузите на Ньойския договор личният състав на българската армия бил сведен до минимум, въоръжеността и техниката - също. България било забранено да има свое висше военно учебно заведение и да подготвя офицери с висше образование, а вратите всички европейски военни академии били затворени за българи. Из основа на Ньойския договор с Указ № 96 от 19 декември 1920 военната академия била разформирована.²

¹ Ал. Ганчев. Посочената статия.

² "Държавен вестник", бр. 221 от 29 декември 1920 г.

2. Академията в периода 1923-1944 г.

Клаузите на Ньойския договор били сериозно препятствие за развитието на армията, в това число и на академията. Още в първите следвоенни години се търсят пътища и форми за възстановяване дейността на военната академия. И наистина през 1923 г. към военното училище се създава така нареченият Преподавателски курс, чиято цел е да подготвя офицери с висше образование. През 1923 г. в него постъпват офицерите, които през 1915 г. се явили на първия тур от конкурса за военната академия. Срокът на обучение е три години, а слушателите се приемат през година. Първият следвоенен редовен випуск постъпва в 1925 г. От двадесет кандидати, явили се на конкурс, са приети 12, между които кап. Асен Кръстев (по-късно генерал и началник на военната академия от IUI.1948 г.), кап. Петър Хаджизаков, също по-късно началник на академията (1946-1948 година), и др.

Тъй като в България се намирала комисия на държавите - победители, която често правела външни проверки на различните военни учреждения и части в София и провинцията, съществуването на курса се пазело в дълбока тайна. Затова и имената заповеди по него първоначално не се издавали. За пръв път официалното му название се среща в заповед № 144-B от 16 март 1927 г., в която се обявява списъкът на офицерите-кандидати за конкурсен изпит за постъпване в Преподавателския курс. За название на тайната слушателите водели записки в цялостно облекло. Те се обучавали в първия етаж на северния крило на днешната лечебница и разполагали с две малки стая. Ос за запазване на тайната приетите слушатели се числели към частите си.

Предвид ограничените възможности и условията, при които съществувала академията, командният ѝ състав бил съвсем ограничен. Той се състоял от около 7-8 човека и включвал началник на курсовете (пръв началник бил полковникът от Генералния щаб Никола Нгулов), адютант - младши офицер, и един деловодител. Щатни преподаватели към академията били ген. Стефан Славчев и ген. Атанас Христов¹, а хонорувани професори - проф. Ст. Бала-

¹ Ген. Ат.Христов е един от преподавателите по военна история и история на военното изкуство със стаж около 30 години.

назов и проф. Н. Мутафчиев.

Не губейки надежда за реванш в една нова война, военното ръководство на буржоазна България, макар и строго ограничено прави всичко възможно да поддържа на сравнително съвременно равнище офицерският си кадър.

Със създаването на Преподавателския курс постепенно се изменя първоначалният правилник на академията, в който с Ука № 77 от 31.IX.1915 г. били направени вече някои промени. В условията на скритото му съществуване не могло да има предвидителни конети в армията. Затова те са премахнати и остават само конкурсните. Наред с това без конкурс постъпват и първите двама, напълнили с най-висок успех школата за дружинни командири. Издвинатите, взети в конкурсния изпит, наминават: езда, западен език, военна история и решаване на тактическа задача. В края на 20-те и началото на 30-те години, когато започва бурното развитие на бронетанковите войски и на авиацията, се проваждат изпити по тактика на авиацията и на брониралите войски. Военни назначения са регламентирани с новия правилник за академията, съставен през 1930 г.

Следващо отбелязва развитието на военнотехническата изкуства и на военното изкуство, ръководството на буржоазната армия се старее да отразява новостите в обучението на Преподавателския курс. Така например в края на 20-те години слушателите от трети курс изучават стратегия, журналистика, социални и политически науки, език, военно изкуство, военна история и тактически задачи по стратегия.

През този период се създава и една по-рационална система за проверка на знанията: въвеждат се годишните изпити. В края на третата година слушателите защитаваха дипломна работа, като разработвали две теми – едната оперативно-тактическа, а другата по военна история.

Трудните условия, в които работи военната академия, оказват влияние не само върху качеството на подготовката на слушателския състав, но и върху броя му, който за отделните години е различен. Първият випуск, постъпил през 1925 г., се състоял от 12 човека, а последният от скритото съществуване на академията,

през 1934 г., наброявал 28 офицери.¹

За да се обхванат знанията на завършилите по време на войната в различни военни академии по различните родове войски, от 1 август 1919 г. към Преподавателския курс се открива висша артилерийско-инженерна школа. Това не остава случайно. С развитието на техниката в родовете войски и у нас, перспективно в бъдеще, се създала необходимост от известна диференциация на изисваното образование. Този тризвезден курс, финансиран и извършван с Преподавателския, може да се счита като първа стъпка към създаването на различните факултети. Това действително е така, защото само след три години (1931 г.) освен общия курс в академията е създаден и интендантски курс.

Във висшата артилерийско-инженерна школа слушателите изучават: обща тактика – 30 часа, тактически задачи – 110 часа, тактика на артилерията – 40 часа, тактика на инженерните войски – 20 часа, тактика на свързочните войски – 20 часа, тактика на въздушните войски – 10 часа, дълготрайна фортификация – 20 часа, укрепителна – 10 часа, и държавна отбрана – 10 часа. От програмата се вижда, че най-много часове са отделени за тактика на войската и тактика на артилерията, а най-голямо внимание – на решаването на тактически задачи.

В периода 1933–1934 г. наред с чисто военните дисциплини в програмата на академията широко били застъпени и редни общообразователни предмети. Така слушателите изучавали статистика, социология, отечествена политика, журналистика и пропаганда, естетика, език – задължително един език и един на създаване струна. Възбуда се, това не е случайно. Цялостната подготовка в академията в най-голяма политическа насоченост говори, че буржоазната в България се разчитала много повече на офицерите, произведени през нея. Те гледали на тях като на висококвалифицирани военни специалисти за комплектуване на висшето командване на армията. Успоредно с това обаче от техните среди те подбирали в част от политическото ръководство на държавата.

В първите години военната стратегия не се изучавала като отделна дисциплина. Считало се, че курсът по военна история е неразделна част от нея и това прави излизане преподаването й.²

¹ Заповед по Военната академия № 13 от 5 октомври 1934 г.

² Наредби за Военната академия, С., 1914 г., стр. 46.

Л-30/5

Затова първоначално и часовете за лекции по военна история са твърде много – 540 за трите години. В началото на 30-те години в академията започва да се изучава като предмет военната стратегия. Това се налага в резултат на усилията да се обобщи опитът от войните, които сме водили, и от общото развитие на военнотеоретичната мисъл. За пръв път тя е включена в програмите на академията през учебната 1929–30 година. Преподавател по тази дисциплина е полковник Йордан Пеев, който преподава още обща тактика и история на военното изкуство. Една година след това започва изучаването и на дисциплината оперативно изкуство като отделен предмет, докато във военните академии на останалите капиталистически държави тя се причислява към стратегията (така наречената малка стратегия) или към тактиката (така наречената висока тактика). Това не е случайно, а резултат на влиянието на съветската военнотеоретична мисъл. Близостта на езика, обстоятелството, че много от по-възрастните офицери са завършили в Русия, и наличието на съветска литература у нас през този период дават възможност да се следят новостите в съветското военно изкуство и различията му от западното. Това обаче не означаваше, че те се разбират и дълбоко осъзнават. Първият преподавател по оперативно изкуство е полк. Михаил Йовов, завършил Николаевската военна академия. Появяват се и първите статии и трудове в тази насока. Първата статия по оперативно изкуство е на Тр. Трифонов на тема "Оперативни въпроси", отпечатана в сп. "Военен журнал", кн. 14, 1933 г. Цялостно разработен труд, озаглавен "Оперативно изкуство", от полк. Светослав Попов излиза през 1934 г. В рецензията си за него А. Димитров пише в сп. "Военен журнал", кн. 30, 1935 г.: "Ново е за нас познатото оперативно изкуство, защото досега ние знаехме за военно изкуство, стратегическо изкуство и тактическо изкуство".¹

Първите преподаватели по оперативно изкуство М. Йовов, Св. Попов, В. Сидяновски, Ив. Тодоров и др. ползват богатата съветска литература. Най-широка популярност по това време у нас имат трудовете на В. К. Триандофилов "Характер операций сов-

¹ Сп. "Военен журнал", С., 1935 г., кн. 30.

ременных армий", М., 1929 г., А. Коленковский "О наступательных операций армии, входящей в состав фронта", М., 1929 г., М. Галатников "Темы операций" и др.

Офицерите от царската армия следяха новостите и постиженията на съветското военно изкуство, което наистина се отличава по редица проблеми от схващанията на западните военни теоретици. В желанието си да внесат оригиналност в преподаването на военните дисциплини те се стараеха да ползват тези постижения. Обаче непознаването на марксисткия диалектически метод на мислене и изследване не им даваше възможност да разберат и вникнат дълбоко в същността на съветското военно изкуство и неговите съставни части. Затова и лекциите, които изнасяха, трудовете, които пишеха, бяха компилация и имаха еkleктичен характер.

Предвид на това, че военната академия беше единственото висше военно учебно заведение и че от завършилите впоследствие се подбираха хора не само за висшето командване, но и за политически дейци, преподавателският състав беше особено щателно комплектуван. Тук работеха дейци в областта на военнотеоретичната мисъл като запасният генерал Славчев, запасният генерал Тодоров, полк. Светослав Попов и др. През различните години във военната академия преподавали известни учени на буржоазна България, някои от които познати със своите трудове и в други страни, като проф. Баламезов, проф. Ст. Младенов, проф. П. Мутавичев и др. През 1914 г. видният историк професор В. Н. Златарски чел лекции по обща история, а по-късно проф. Ас. Златаров – по органична химия.

Характерно в комплектуването на преподавателския състав е това, че щатните преподаватели са малко на брой, а повече са хоноруваните цивилни и военни. Това имало и своите отрицателни страни, тъй като хоноруваните преподаватели не проявявали особен интерес към това, как се готвят слушателите, как е усвоен материалът и пр., което водело до формализъм в обучението и възпитанието.

В периода от създаването на академията до Деветосептемврийската революция трудно можеше да се говори за някаква учеб-

на и материално-техническа база. Липоваха елементарни условия провеждане на занятията. Това се отнася особено за времето 1923 до 1935 г., когато академията съществуваше скрито. До просяването на сградата (1938-1939 година)¹ занятията се водеха няколко класни стам, отделени в северния флигел на военното училище. Липоваха зали и кабинети за групови занятия и самоподготовка - слушателите се подготвяха в къщи. На секретността не отдаваше необходимото внимание, тъй като в онези условия въпросите по военните дисциплини не се считаха за секретни. Липоваха учебни помагала и пособия. Издадоха се записки само по някои предмети и това ставаше по инициатива на самите преподаватели. Въпросът за учебния фонд не стоеше въобще пред командването академията поради обстоятелството, че значителна част от литературата по изучаваните предмети се продаваше свободно по книжарниците. В резултат на всичко това слушателите бяха принудени водят записки по всички предмети и от тях да се готвят за изпити и задачи.

През учебната година повече от занятията преминаваха клас, и то теоретично. Там се решаваха тактическите задачи и провеждаха военните игри. Естествено, че такъв метод на обучение не можеше да създаде у слушателите практически навики за ръководене на войските. Подготовката беше насочена към създаване кабинетни военни специалисти. През летните месеци се провежда полеви поедини, топографски снимки и стаж във войсковите части.

С новия правилник за академията от 1930 г. се предвиждаше успешно завършилите слушатели да се командироваха на стаж срок от една година в някоя чужда армия. Такъв обмен на опит можеше да бъде многоценен при висока подготовка на слушателския състав. Практиката показва, че нашата военна академия не може да осигури знанията, които се даваха в чуждите академии. В своето развитие тя беше изостанала и това е обяснимо, като се изхожда от обстоятелството, че 12 години съществуваше скрито. Преподавателският курс не можеше да даде цялостна и задълбочена подготовка.

¹ Авторът на проекта е арх. Д. Дубовик. Чрез оригиналните зглобкообразни мотиви и различните по вид отвори на прозорците постигната необходимата връзка със сградата на военното училище, строено от арх. А. Колар (1887-92 г.).

ка, отговаряща на тогавашните изисквания.

За да преодолее бързо тази изостаналост и да подготви необходимите преподавателски кадри, командването на буржоазната армия започна да изпраща завършилите с отличие да следват генерал-шабните академии в Италия, Франция, Белгия и Германия. При подготвящата се Втора световна война освен във военните академии офицери се изпращаха и на стаж, например през 1938 г. 8 души, от които трима във Франция и петима в Германия. С всяка изминала година се увеличаваше броят на следващите и стажуващите в хитлеристката армия, особено когато нашата буржоазия беше обвързала страната ни с фашистка Германия.

Във военната академия, както и във военното училище постъпваха верните на монархията и фашистката власт. Понякога обаче като изключение пропущаха и хора със сравнително прогресивни, антимонархически разбирания. Така например за антимонархическа дейност с царска заповед № 59 от 18 октомври 1935 г. са уволнени няколко офицери от военната академия, същата се за опора на монарха.

Независимо от всичко академията си оставаше крепост на монархията и буржоазията. Обучението в нея се водеше според френски, белгийски, италиански и немски схващания. След средата на 30-те години, когато монархо-фашистката клепка у нас обвърза страната ни с хитлеристка Германия, то се извършваше в духа на немскофашистките уставни. Идейна основа на обучението и възпитанието в академията беше антикомунизмът. В периода на Втората световна война 1939-45 г. се изучаваха немскофашистката военна доктрина и изкуство. Така например голяма част от дипломните работи на слушателите касаят бойния опит на немската армия. Наред с това в годините на войната се изпращаха офицери на курсове и специализация във фашистка Германия.

Изобщо военната академия преди 9 септември в учебно, идейно-политическо, организационно и учебно-методическо отношение беше учебно заведение с ярко изразен класов характер, подчинено на интересите на реакцията, буржоазията и двореца.

ГЛАВА ВТОРА

СЪЗДАВАНЕ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Т.С. РАКОВСКИ"

"Доцето ми държат крака и ръце и доде усещам и най-малка умна сила в се си, не ще престана да работя в полза на народа си, когото от младини толков си но възлюбих и от когото нямам друго по-драгоценно на света."

Т.С.Раковски

1. Първи стъпки на военната академия

Истинското съществуване на военната академия и нейно израстване като действителен център за подготовка на висококвалифицирани кадри за Българската народна армия започна с 9 септември 1944 г. Това се дължи преди всичко на дълбоки промени в общественно-политическия живот на страната. Тези революционни преобразования засегнаха и армията, нейния състав, характер, цели и задачи. Тя се превърна в защитница на свободата и независимостта на българския народ, на неговата народнодемократична власт, на интересите на трудещите се.

В условията на победилата революция военната академия трябваше да създаде кадри за ръководство, обучение и възпитание на Българската народна армия. Едновременно с това тя трябваше да отговори на нарасналите изисквания, продиктувани от развитието на военното изкуство през Втората световна война.

В развитието на военна академия "Т.С.Раковски" могат да се отбележат три периода. Те се обуславят от промените в общественно-икономическото ни развитие, от партийните решения за развитието на армията, измененията във въоръжението и техниката и международната обстановка.

Първият период започва от 1945 г. и завършва към края на 40-те години. Той се характеризира с това, че обучението в академията се води по старите учебни планове и в духа на старите устава. Прави се известен опит за изучаване на съветското военно изкуство, но то все още не е включено в учебната програма. През този период като преподаватели се използват предимно кадри от старата армия. Това е най-трудният момент от развитието на академията.

Вторият период изпъзва времето на 50-те години. Той се обуславя от важните решения, които се вземат на пленумите на ЦК на БКП през март 1950 и 1951 г. за развитието на армията, от Априлския и Октомврийският пленум на партията, усложняването на международната обстановка, предизвикано от експанзионата на империализма. Това е време, когато Българската народна армия беше превъоръжена с ново усъвършенствувано съветско оръжие и бойна техника, а в живота на Военна академия "Т.С. Раковски" се извърши коренен прелом. Съветското военно изкуство стана основа на обучението и възпитанието на слушателите, постъпващи да се учат в нея.

В началото на 50-те години се извърши и подмяната на стария преподавателски състав. За преподаватели бяха назначени предимно активни борци срещу капитализма и фашизма, завършили съветски или нашата военна академия.

В края на този период започна изучаването на ядреното оръжие. С оглед на това обучението и възпитанието в академията се преустрои цялостно в съответствие с новите изисквания.

на военното изкуство.

Третият период обхваща времето от началото на 60-те години – това е периодът на техническата революция, най-динамичният в живота на академията. Той се характеризира с широко внедряване в учебните програми и изучаване на теорията и практиката по използване на ядреното оръжие. За решаването на този проблем в обучението започна да се използва сложна електронно изчислителна техника и апаратура.

9.IX.1944 г. завари военната академия в Ловеч, където беше евакуирана. В София тя се завърна на 18 септември. Поради започналата война нови слушатели не бяха приети, а тези от втори и трети курс заминаха на фронта. Редовните занятия започнаха на 22 февруари 1945 г., когато слушателите бяха върнати от фронта, за да продължат обучението си. В разгара на Дравският боеве те отново заминаха по частите и щабовете на ГБА, защото там можеше да се научи повече, отколкото в клас, и се завърнаха в края на войната.

Политиката на военния министър Д.Велчев да държи затворени вратите на военната академия за синовете на народа оказваше влияние и върху състава на кадрите, постъпващи в нея. Първия партизанин, постъпил като слушател в академията през 1946 г., кап. Кунчо Патеф. Едва след разобличаването на Д.Велчев окончателно беше съборена барьерата към това висше военно учебно заведение у нас. Масовото постъпване на верни народни синове в полския бастион на царизма стана през есента на 1947 г. Тогава бяха приети за слушатели първите 24 активни участници в борбата против фашизма и капитализма: партизани, политзатворници, ятаци концлагеристи¹. Между тях бяха днешните генерали в Българската народна армия Хр. Радонов, Ал.Алексиев, Петко Дудов, Илия Кръстев, Иван Узунов, Д.Димитров и много други.

В първите години след революцията свалената от власт буржоазия продължи да оказва съпротива. В своите планове тя разчиташе твърде много на офицерите от старата царска армия. Една част от тях наистина се поддадоха на курса, проведен от Д.Велчев. Някои тръгнаха по пътя на заговора и участваха актив

¹ ЦВА, ф. 1571, оп. 1, а.е. 21, л. 171.

но в създаването и работата на заговорническите организации "Неутрален офицер", "Военен съюз" и "Хан Крум". През 1947 г. бяха уволнени и дадени под съд четирима слушатели, активни участници в организацията "Неутрален офицер", а през 1948 г. бяха уволнени и дадени под съд за участие във "Военния съюз" 8 души. Така класовата борба и чистката на старите царски и офицерски кадри не отминаха и академията.

След революционните години обучението се водеше от преподаватели от старата армия. Голямата нужда от преподавателски кадри наложи да се използват и някои от уволнените вече офицери, които бяха повикани отново във войската. Този период беше особено труден не само за академията, но и за цялата армия, тъй като не достигаха офицери както за частите и съединенията, така и за учебните заведения. Въпросът за използването на старите преподавателски кадри се разширяваше все повече. Партията помагаше да се изживеят казнените и абсолютистите в това отношение.

Използването на старите кадри имаше положителни страни, но и недостатъци. Това бяха срутирани и школувани преподаватели с богат опит и огромни знания, но те не можеха да разберат и дълбоко да усвоят новостите на световното военно изкуство. Пречеха им идеологическият излом, схоластиката и казионът в обучението и възпитанието, наследени от една епоха, която вече беше отминала. Ето защо командването на Българската народна армия взе сериозни мерки за решаването на този проблем. То започна да изпраща за преподаватели офицери, завършили военни академии в СССР. Наред с това за кацър години наред бяха оставени най-добрите от завършващите академията слушатели. Така въпросът с преподавателските кадри се реши за сравнително кратък срок.

През 1946 г. с Указ № 5 от 3 март академията се преименува във Военна академия "Т.С.Раковски"¹.

От четирите титана на нашето национално-революционно движение – Раковски, Левски, Каравелов и Котев, Георги Стойков Раковски е онази личност в историята ни, която изигра

¹ ЦВА, ф. 1, оп. 1, а.е. 566, л. 1, 2.

решаваща роля в развитието на борбата за освобождението на славяно-българския народ. Като голям революционер, той успява да обедини на мигновитостта и стихийните въстания и създава четни идеологии и движение, с което бележи нов етап в развитието на въоръжената борба. Той пръв поставя изискването за обединяване на разпокъсаните дотогава въоръжени сили в една, ръководена общ център. Раковски пръв формулира ясно и определено голям политическия цел на борбата – освобождението на България.

Като самобитен талантлив военен теоретик и стратег не само определя политическия цел на революцията, но и споделя за нейното постигане – въоръжената борба. Затова се засема с голямо усърдие да изясни въпроса за организацията, стратегията, тактиката на въоръжените сили на националноосвободителния революция, които трябва да решат задачите. За пръв път тези проблеми намерят място в усилията му за създаване на легията, а в той мисла ядрото на българската армия, и в съображенията му за провеждане на въстанията през 1858 и 1861 г.

Богатата му обща и военна култура, таланта му на военен водач, огромният революционен опит му дават възможност да реши важни стратегически проблеми на борбата. Така например Раковски счита, че свободата от турско робство може да се завладее с четническа борба, затова предлага освободителната революция на армия да се състои от външни и вътрешни войски. Външните четите, които ще навлизат в България, а вътрешните – вселени патриоти, които ще се присъединят към борбата. Важен момент в схващанията на Г.С.Раковски са проблемите за връзка между политиката и военната стратегия. Не случайно той счита главният войвода, т.е. главнокомандуваният, трябва да бъде член на политическото ръководство на въстанието – Привреме то началство.

Широкият поглед на стратег на въоръжената борба му дава възможност да определи такива моменти в нея, като: изходен пункт от който трябва да настъпят четите, т.е. външните войски; направление на главния стратегически удар; създаване на свободна територия; определяне момента за вдигане на въстание и започване на настъпление; осигуряване на съюзници и най-после определяне на стратегическите форми за водене на въоръжената борба.

Интересни са съображенията на Г.С.Раковски за създаването на свободна територия на въстанието. Той е на мнение, че тя трябва да бъде в северните райони на страната, защото там по негова преценка партизаните на противника са сравнително по-слаби. При това пред фронта на свободната територия е Балкана – мощен отбранителен рубеж, за чиято удържане са необходими сравнително малко сили. Областите на свободната територия са добре защитени – от една страна Сърбия, а от друга Черно море. При това в тила остава приятелска Румъния, която при нужда би могла да окаже помощ. Като вец познавач на българската история Г.С.Раковски в това отношение е имал предвид опита от въстанията на Асен и Петър от 1185-6 г. за освобождение от византийско робство.

Огромното революционно дело на Г.С.Раковски получи истинско признание в годините на народната власт. Една малка част от това признание е, че единственото у нас висше учебно заведение за подготовка на висококвалифицирани кадри за нуждите на Българската народна армия носи неговото име. И това не е случайно. Когато през 1946 година се постави въпросът за патрон на военната академия, из именната светли личности на нашето героично минало изборът падна върху Раковски, отдад живота си в служба на своя народ и получили всеобщо признание. Такива са и мотивите за преименуване на академията.¹ Тази гениална личност съчетава в себе си с еднаква сила публициста и историка, поета и дипломата, революционера и вец познавач на военното дело – стратега на революционната борба. Всичко това послужи като основание на командването на Българската народна армия при избора на патрон за военната академия.

Името на титана на нашето националноосвободително движение Георги Стойков Раковски задължава слушателите и командно-преподавателския състав на академията да бъдат верни на революционните завети на своя патрон, да служат предано на народа.

¹ ЦВА, ф. 1, оп. 1, а.е. 566, л. 1.

2. Полагане основите на партийно-политическата работа

След победата на социалистическата революция в България от най-неотложните задачи на БКП бе коренното преустройство на армията и нейното превръщане в сигурно оръжие на протаркната диктатура. Но това бе изключително трудно, защото новната част от офицерските кадри, възпитаници на реакцион немскофашистката школа, бяха служили верно и предано на дворе на буржоазната класа. Обременени със стари традиции, отживели виши, идеалистически и метафизически философски схващания, трудно можеха да служат на пролетариата и неговия авангард комунистическата партия, и да възприемат тияното прогресивно марксистко-ленинско учение за войната и армията.

Като истинска пролетарска партия от нов, ленински БКП възприе за основа на военната си теория марксистко-ленинското учение за войната и армията, чиито идейни основи и методически принципи бяха разработени в трудовете на К.Маркс, Ф.Енгелс и В.И.Ленин. Неговата научна методология и философска основа – диалектическият и историческият материализъм, единственият възможност за правилно разбиране на законите на въоръжена борба и тияното използване във военната практика.

Турните социално-политически облеквания, характерни развитието на страната по това време, не можах да не повлияят общото развитие на академията.

Прочиштането на армията засегна и нея. Част от старите офицери бяха уволнени за груби фашистки прояви в миналото, а бяха отстранени по разпореждане. Освен тях бяха уволнени и изгонени под лъжлива отговорност десетина стари офицери за участие във военните конспирации.¹ Прочиштането продължи сравнително дълго – до 1950 година включително, когато бяха уволнени офицери за участието им в заговорнически антинародни

¹ ЦА, ф. 1517, оп. 1, а.е. 28, л. 111.

царски организации.

В академията отначало нямаше благоприятни условия за партийно-политическа работа. Преподавателите и слушателите бяха служили в старата царска армия и не можеха да възприемат политиката на партията и марксистко-ленинското учение за войната и армията, срещу които така дълго се бяха борили.

Партийно-политическата работа в академията се организираше и ръководеше отначало от офицерите, завеждащи политическото възпитание, след това от заместник-началниците по политическата част, подпомогнати от няколко сътрудници в политотдела и заместник-началниците по политическата част на факултетите и курсовете. Сред политработниците тогава имаше голямо текучество. Щатът на политическия апарат беше малък, а при това не всички места бяха попълнени.

Заместник-началниците по политическата част на академията бяха известни партийни дейци с опит в организационно-партийната работа. Първият офицер, завеждащ политическото възпитание, бе генерал Боян Българанов, назначен от 1.X.1946 г. Той беше едновременно и завеждащ политическото възпитание във Военното училище "Басил Левски". След него от 25.IX.1946 г. бе назначен полковник Иван Иванов Бъчваров. От 15.X.1946 г. завеждащ политическото възпитание в академията бе полковник Григор Харамалиев Григорев (тогава майор). След него на 14.III.1947 г. бе назначен за заместник-началник по политическата част полковник Петър Иванов Станчев.¹ На 10.X.1949 г. той сдаде длъжността на капитан Евко Апостолов Живков.² С Указ № 83 от 19.II.1950 г. на Президиума на НС в академията се създаде политотдел, за началник на който бе назначен полк. Димитър Угринов – дотогава временно изпълняващ длъжността началник по политическата част на академията.³

Първ помощник на политическия отдел в идеологическата и организационно-партийната работа беше катедра "Основи на марксизма-ленинизма", в която бяха назначени идейно изградени и закалени в борбата против фашизма комунисти, обаче без необходимата подготовка по марксистко-ленинското учение и методика. Главната ѝ за-

¹ ЦА, ф. 1517, оп. 1, а.е. 26, л. 128.

² Пак там, л. 397.

³ Пак там, л. 529.

дана беше преподаването на обществените науки – история на България, история на БКП, диалектически и исторически материализъм и икономическа история. Преподавателите вземаха дейно участие в партийно-политическата работа, особено на идеологическия фронт, изнасяха доклади, беседи и др. По това време обаче катедрата беше още укрепвала, защото преподавателите бяха малко. През 19 с/е заповед на Президиума на НС Б 26 от 10.IV.1947 г. за неин чалник беше назначен заместник-началникът на ЦУБ полковник I. Василев Данаилов, който имаше солидна марксистко-ленинска подготовка.

Дейно участие в преподаването на обществените науки маха заместник-началниците по политическата част на академията техните сътрудници, а също работници от Политическото управление на народната война. Часовете по обществените науки не бяха татъчни и затова се изучаваха само основни положения от тях. Преподавателите имаша необходимата профилираност и специализация, особено в провеждането на семинарните занятия. Привлече се и преподаватели от други ВУЗ като проф. Панайот Топалов и Независимо от посочените слабости преподаването на обществените науки изигра важна роля в идейно-политическото възпитание на слушателите и усвояването на марксистко-ленинското учение.

В партийно-политическата дейност политическите работници се опираха извънредно много на комунистите от академията. Работата сред тях отначало се провеждаше неофициално, под различни форми и пътища. Известно е, че комунистическата партия изграждаше свои организации в армията през първите години на създаването ѝ, вълнително и в академията. Независимо от комунистите бяха опора на политотдела в неговата ежедневна политическа дейност.

През май 1946 г. в академията бяха създадени Бойска организация на Отечествения фронт – БООФ, и Бойска младежка организация на Съюза на народната младеж – БНМО, в които обединиха комунистите и ренесансите. С това се осигуриха условия за тяхното организиране, ръководене и възпитание, и не можеше да не се отрази положително върху партийно-политическата работа. БООФ и БНМО отначало бяха малки, но бързо се

разнаха. В тях обаче попаднаха и някои офицери и служители, които не отговаряха на изискванията, но това не измени характера и предназначението им. Те станаха ценен помощник на политотдела.

На преден план по това време стоеше идеологическата работа, особено през първите години от дейността на академията. И това беше напълно закономерно, тъй като тогава се водеше борба главно на идейно-политическия фронт в защита на партийната политика, против буржоазната идеология, за социалистическо развитие на страната. Масово-политическата работа беше по-добре засиленена от организационно-партийната, която до май 1948 г. се провеждаше неофициално.

Основните форми на партийно-политическата дейност бяха събранията, активите, срещите, чествуванията, докладите, митингите и др.

По това време Военното училище "В. Левски" и академията бяха посещавани от първите партийни ръководители – Георги Димитров, Васил Коларов и др., които изнасяха партийната политика като цел и особено във военното строителство и патриотичното възпитание на офицерските кадри. Като пример може да се посочи известната реч на Георги Димитров през февруари 1946 г. за националните идеали на България и други. Георги Димитров посети след това Военното училище "Васил Левски" и Военна академия "Г.С. Раковски" още няколко пъти – на 19 февруари, 3 март и 28 април 1948 г.

Още тогава в партийно-политическата работа се прояви една положителна черта, която впоследствие се утвърди като главна – подпомагането на учебния процес. На събрания на БООФ и БНМО се разглеждаха въпросите за преподаването и усвояването на учебния материал, набелязваха се мерки за отстраняване на допуснатите слабости и др.

От есента на 1946 г. партийно-политическата работа бе поставена на по-организирана и по-планови начала. Със заповед на академията Б 32 от 18 ноември за морално-политическата дейност се постави въпросът за политическата подготовка на офицерите. В нея са посочени методите и формите на партийно-политическата ра-

бота със слушателите: политически информации, беседи, литературни четения, доброволни научни кръжоци и др. В кръжоците се гледат обществено-политически, икономически и литературни проблеми с оглед желанията на участващите. В заповедта е отдалено място и на културно-масовите мероприятия – посещения на театъра, кино, концерти и др.

Заповедта поставя на планови начала и марксистко-ленинската подготовка на офицерите. В групите се изнасят доклади от слушателите под ръководството на завеждащия политически възпитание в академията. Темите на докладите са характерни тогавашния етап на марксистко-ленинската подготовка. Някои от тях са: "Червената армия – армия от нов тип", "Дружбата между славянските народи", "Ролята на личността в историята", "Наличният въпрос", "Победата на сталинската военна наука във великата отечествена война". Те допринесоха за повишаване на политическата подготовка на офицерите и за формирането на марксистко-ленинския мироглед у тях.

Тази традиция се утвърждава през следващите години. Марксистко-ленинската подготовка на офицерите, подофицерите и чиниите се организира със заповед на академията в съответствие с министерските заповеди. Така например със заповед на академията се организира на основата на министерска заповед 620 1948 г. политическата подготовка на подофицерите и чиниите разпределени в четири групи, които провеждат занятия от 1.1 1948 година до май 1949 година.

Подобна заповед се издава и за учебната 1949/1950 г.

Като изясняваше партийната политика по подготовката на военни кадри, Георги Димитров подчерта: "Нашата армия се муди от предани на народа командири, които непрестанно да повишават своята военна квалификация, авторитетни и любими от войската, която командуват"¹. Тази и другите постановки на Георги Димитров по изграждането на народната армия станаха изходно начало за партийно-политическата работа в академията.

От изложеното дотук се вижда, че основните задачи на партийно-политическата работа през този период бяха сплотяване

¹ Г. Димитров. Съчинения, т. 11, стр. 405.

то на личния състав около партийната политика, организирането на комunistите и комсомолците във ВООФ и ЕНМО, провеждането на партийна целенасочена идеологическа дейност и др., с които тя се справи успешно.

Правилно поставените основи на партийно-политическата работа през началния ѝ период станаха предпоставки за нейните по-нататъшни успехи, като в това отношение заслугите на първите политработници в академията са безспорни. Върху нея оказва силно влияние решението на проведенния през декември 1948 година Петти конгрес на Българската комунистическа партия, който разработи програмните задачи на преходния период от капитализъм към социализма. Той ориентира партията и страната към разгръщането на изграждане на социалистическото общество, за пръв път цялостно разработи въпросите на идеологическата дейност на партията, набеляза основните направления в партийната политика по укрепване отбраната на страната и народната армия.

Решенията на Петти конгрес бяха разгледани на събрания на партийните и младежките организации и горещо одобрени. Инициативите в тях светом перспективи в развитието на нашата родина включиха командно-преподавателския и слушателския състав за нови творчески дела.

В съответствие с разрастването на слушателския и командно-преподавателския състав след 1949 г. се увеличила комунистическото и комсомолното ядро. През април-май 1949 г. в академията се изгради партийна и младежка организация чрез преустройство на ВООФ и ЕНМО.

Известно е, че Политбюро на ЦК на БКП в заседанието си от 27 януари 1949 г., като отчете благоприятните изменения в отношението на социалните и политическите сили в страната и особено успешното решаване на въпроса за ръководната роля на комунистическата партия в целия обществено-политически и държавен живот, реши Войсковата организация на Отечественния фронт да се преустрои в организация на партията. Във връзка с това се предвиждаше пререгистриране на членския ѝ състав. Създадена бе четиричленна комисия, в която влизаха двама членове на Политбюро на ЦК на БКП, със задача да изработи инструкции

за начина, по който да се извърши пререгистрацията. На 8 март 1949 г. Секретариатът на ЦК на БКП утвърди "Инструкция по задачите и устройството на БКП във войската".¹ Малко след това на 24 март с.г., той прие конкретни решения за реда на пререгистрацията. В изпълнение на посочените решения бе изградена партийна организация в народната армия. От всички 8614 членове на БКОФ поради несъответствие с изискванията на партийния устав отпаднаха 818 души, а от академията 20 д.²

Превръщането на организациите на Войсковата организация на Отечествения фронт в партийни бе важен момент в живота на академията. Партийната организация съплоти 46 % от нейния личен състав. Изградени бяха три първични партийни организации - една при командването и две при слушателите.³

Комunistическото ядро бе особено силно при слушателите - от 80 до 90 %, но членовете на партията от командно-преподавателския състав бяха сравнително малко. Всяка година академията се приемаха за слушатели офицери, вземащи участие в антифашистката борба, които бяха комунисти и ремонисти, докато преподавателите бяха предимно от старите офицери. Комунистите в сред командно-преподавателския състав се представяха главно от политработниците и преподавателите от катедра "Основи на марксизма-ленинизма".

През октомври 1949 г. бе проведено първото годишно отчетно събрание на първичната партийна организация на командно-преподавателския състав.⁴ Отчиташе се и работата на организацията през периода на БКОФ. Анализът на материалите на това събрание показва, че тя още тогава си постави за цел подпомагане на командването в решаването на задачите за подобряване на учебно-научителната работа със слушателите, издигане на идейно-политическото равнище на своите членове и др. В резултат се изтъква, че "организацията е съдействувала изпълнението на всички заповеди и разпореждания на командването, но командването не я е търсело в необходимата степен

Последната констатация разкрива сложността на взаимоотношенията между тях. Тук не става дума за обикновена слабост, която може да бъде допусната, а за липса на усет и умение у командването да се опира на партийната организация, защото в него преобладаваха офицери от старата армия, в това число и началникът на академията. Независимо от тази слабост партийната организация стана помощник на командването и изпълняваше своето основно предназначение. Освен това под ръководството на политотдела тя участвуваше активно в идеологическата работа.

Слушателските партийни организации насочиха дейността си главно за мобилизиране силите на слушателите за усвояване на учебния материал, провеждане на идеологическата работа сред тях и своето организационно укрепване. Те вършеха това главно с организационни и просветни събрания, участие в митинги, общопартийни, общоармейски или общоакадемични мероприятия. Повече от 80 % от партийните събрания на слушателите се занимаваха с въпросите на обучението, което бе успех на организационно-партийната работа сред тях.

В дейността на слушателските първични партийни организации обаче имаше една особеност. Понякога те излизаша извън рамките на своите права, даваха оценки и препоръки на командването, в които личаха нотки на недоверие към него. Слушателите-комунисти още не бяха запознати добре с ленинските постановки по използването на старите военни специалисти, които преобладаваха в командно-преподавателския състав.

По това време всички заповеди по академията се подписваха от началника и заместник-началника по политическата част. С малки прекъсвания това продължи до назначаването на генерал-майор Славчо Трънски за началник в началото на 1951 година. Оттогава заместник-началникът по политическата част подписваше само някои заповеди, отнасящи се до партийно-политическата работа.

Утвърдената през 1950 г. от ЦК на БКП "Директива за организационната структура и задачите на политоргана и партийните организации на БКП в Народната войска"⁵ изигра важна роля в развитието на партийно-политическата работа в академията.

¹ А.Ф. ГЦ, ф. 1, № 114, л. 216-229.

¹ ЦВА, ф. 3, оп. 4, а.е. 403, л. 417.

² Пак там, а.е. 404, л. 207.

³ ЦВА, ф. 1517, оп. 7, а.е. 1, л. 342.

⁴ Пак там, л. 340.

⁵ Пак там, л. 351.

3. Организиране на учебния процес

През първия период от развитието на академията особено трудности се срещаха при организирането на учебния процес. ¹ Материална база почти нямаше. Липсваше лекционен фонд. Обучени се водеше по старите устава и правилници от преди 9.IX.1944. В лекциите не се застъпваша опитът на Съветската армия, скромните постижения на нашата армия в Отечествена война. Пак преподавателите епизодично се опитваха да делят примери сравнения, за да подкрепят някои теоретични положения, но те бяха неспособни и неуспешни. Не можеше опитът на Съветската армия да се разглежда и тълкува на базата на старите устава и правилници, защото нормативите в тях бяха в явна противоречие с него.

Въпреки усилията, които полагаша, старите преподаватели не можаха да се освободят напълно от своя маршал. Той събирал върху цялата им дейност, изключително върху лекционния материал. В създаването на лекционния фонд на академията и организирането на учебния процес не оказваха особено помощ съветските военни академици. Забележително е, че в края на 40-те години получихме лекционен материал от тях. Но след това време сложиха основите на лекционния фонд на академията. Тогава извърши и поддържане на старите устава с нова, съветска, отразяваща многообразния опит от Великата отечествена война.

Голяма заслуга за поставяне основите на лекционния фонд съществуват. Това бяха първите пионери, които трасираха новия път на развитие на военната академия, затова историците не ги забравят.

През първите години в академията се обучаваша единствено офицери. За пет години (от 1945 до 1949 г.) тя подготви 110 души, т.е. ежегодно по 25, което за нуждите на разширяване на армията беше съвсем малко. Едва когато в Българската народна армия беше проведена редицата чистка на старите офицери, коренно се измениха и условията за приемане в академията. От 1946 г. постъпваха големи вълни офицери, преди

шките участници в антифашистката борба. Така се постави началото на изграждането на военната академия като коващница на кадри с висше военно образование, което стана възможно в резултат на новия начин за набиране на слушателския състав.

Задачата, която имаше да решава академията - да подготви в кратък срок кадри за Българската народна армия, наложи да се премине и към други способи на обучение. От 1948 г. беше въведено за приватно задочно обучение. ¹ В него бяха зачислени някои офицери, минали през огъня на антифашистката борба, но с малък стаж във войските. За целта към академията беше създаден офицерски задочен факултет, който просъществува чак до края на втория период от нейното развитие (1958 г.). Той бе ръководен последователно от полк. Т.Романов, полк. А.Чалков и генерал Ст. Заимов. Все с оглед да се задоволят бързо нуждите от кадри към академията беше организиран краткосрочен курс за командири на дивизии и полкове. В него постъпваха да се учат офицери с богат боев опит от войната и партизанската борба. За началник на курса беше назначен опитният партизански командир и армичен организатор ген.-майор Б.Копчев.

Големите задачи, които стоиха пред Военна академия "Т.С. Раковски", не можаха да се решат при съществуващата практика на консулване преподавателите по редица дисциплини. Командуването на Българската народна армия, което непосредствено я ръководеше, видяше този проблем в перспектива. Пристъпи се към реорганизиране на съществуващата структура в учебно-методическото и командното звено на академията. В края на 40-те години започна формирането и изграждането на катедрите като основно звено на учебно-методическата дейност. Фактически създаването им започна от март 1947 г. и продължи до февруари 1949 г., когато бяха назначени и началниците им. ² Първият от тях, назначен с № 14 от 3.V.1947 г., е полк. Ламон Данаилов - началник на катедра "Основни на марксизма-ленинизма". ³ Той има големи заслуги за организиране изучаването на теорията на марксизма-ленинизма в акаде-

¹ ЦВА, ф. 1517, оп. 1, а.е. 26, л. 55.

² ЦВА, ф. 1517, оп. 1, а.е. 23, л. 27.

³ Пак там, л. 21.

мията. Останалите катедри първоначално се оглавяваха от офицери от старата царска армия като полк. Ц.Маджаров, полк. Г. Дичовски, полк. Кряков и др.

Създаването на много катедри и тяхното развръщане излизаше по-точно и непосредствено ръководство. Старата организационна схема на академията с началник и един инспектор на курсовете не отговаряше вече на нейния ръст. Не беше по силите един човек да се справи с всички проблеми, произтичащи от спецификата и многообразието на изучаваните дисциплини, и да ръководи сам целия процес. Затова се създадоха длъжностите "заместник-началник по оперативно-тактическата част" и "заместник-началник по учебната и научната част". На тези длъжности бяха наред работиха ген. Д.Попов, полк. К.Дееничин, полк.П.Хаджиинов, а по-късно ген. Ст.Займов.

За непосредственото ръководство на учебно-възпитателната работа при наличието на големи випуски беше необходимо строго централизирано ръководство. С оглед на това се наложи да изгради факултетна организация. Създадени бяха два факултета основен и задочен.

Началници на основния факултет бяха полк. Б.Ботев, след него ген.-майор Ц. Ганев. Наред с това на всеки курс основния факултет бяха назначени началници. Като такива работиха полк. Г.Петров, подп. Иван Йонков и др.

През първия период от развитието на академията за организирането на учебния процес допринесоха твърде много и нейни началници като полк. П.Тончев, бившият началник щаб на I Българска армия през Отечествената война полк. П.Хаджииванов, ген.-майор Ас. Кръстев.

ГЛАВА ТРЕТА

РАЗВИТИЕ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Г.С.РАКОВСКИ" НА ОСНОВА НА СЪВЕТСКАТА ВОЕННА НАУКА

"Нашата армия трябва да бъде като Съветската. Ние трябва да имаме едни задачи, една организация, едно въоръжение, една военна наука. У нас трябва да има пълно разбиране, един език по всички въпроси".

Георги Димитров

1. Превъоръжаване на армията и задачи на академията по подготовка на офицерски кадри

Началото на 50-те години се характеризираше със силно изострена международна обстановка, която изискваше висока бойна готовност на армията и наличие на много и квалифицирани командири, щабни и политически работници. Това беше периодът от развитието на БНА, когато армията се превъоръжаваше със съветско въоръжение и техника и започваше твърдото изучаване на опита от Великата отечествена война. Пред академията продължаваше да стои като основна задачата да подготви повече кадри за нуждите на армията.

Въвеждането на задочното обучение и на временните курсове се оказва не особено ефективно за решаването на основния проблем. В началото на 50-те години се приложи и друга мярка - съкращаване срока на обучението в академията от 3 на 2 години, но и

това не реши въпроса.

При конкретната обстановка и поради профила ѝ Военна академия "Т.С.Раковски" не беше в състояние сама да се справи с голямата задача – да се подготвят в кратки срокове повече кадри. Това не можеше, а и не биваше да става чрез съкращаване на срока за обучението. Партията и командването оценяха, че за ефикасното решаване на тези проблеми е необходимо да се премине на по-широк фронт в подготовката на офицерски кадри. Затова бяха създадени още две академии: Военнотехническата и Военнополитическата. Това беше максимално развъртане на учебни заведения за висше военно образование в нашата страна. Общо в трите академии съществуваша 8 факултета с над 25 специалности. През краткото съществуване на Военнополитическата и Военнотехническата академии бяха обучени значителен брой офицери. С това в най-общи линии беше задоволена нуждата от тесни специалисти по различните родове войски и видове въоръжени сили и от политработници за частите, съединенията и обединенията на Българската народна армия.

Военнополитическа академия

Още през юни 1946 г. в сградата на бившата артилерийска школа се откри Народно военно политическо училище с началник полк. Иван Ненов и заместник-началник по политическата част подп. Асен Станоев. През есента на същата година (5.XI) училището прие за патрон името на ръководителя на съветската държава, големия пълководец Й.В.Сталин. На базата на съществуващото училище Политбюро на ЦК на БКП на 17 октомври 1950 г. взе решение да се отвори Висше военно политическо учебно заведение у нас за подготовка на партийно-политически работници за нуждите на БНА. Въз основа на това решение последва постановлението на Министерския съвет № П-75 от 25.I.1951 г. и заповед на министъра на народната отбрана № ПУВ 30 от 28 януари 1951 г.

Военнополитическата академия започна да функционира от 1 февруари 1951 г. Тя имаше задача да подготви висококвалифицирани партийно-политически работници, владеещи марксистко-ленинската теория и съветската военна наука. Срокът на обучение

беше тригодишен.

Съобразно нуждите и изхождайки от съветския опит, в академията бяха създадени два факултета. В единия се подготвяха партийно-политически работници за частите, политотделите на съединенията и обединенията. Вторият беше по-малък по състав и подготвяше предимно преподаватели по обществените науки.

Краткото съществуване на Военнополитическата академия беше рационално използвано. Освен редовните слушателски курсове към нея бяха формирани и курсове за преподготовка на политически офицери. Тази мярка беше навременна и способствуваше да се повиши идейно-теоретичното равнище и тактическата подготовка на голям брой партийно-политически работници в армията, които по една или друга причина дотогава не бяха минавали през подобни курсове.

Във Военнополитическата академия бяха застъпени предимно обществено-политически дисциплини. В нея се изучаваха повече от 20 предмета. Както във ВА "Т.С.Раковски", така и тук по всяка дисциплина бяха създадени съответни катедри. Водещи бяха катедрите по история на КПСС, история на БКП, философия, партийно-политическа работа, история на България, история на СССР, история на международното работническо движение и др. Наред с обществено-политическите предмети се изучаваха и оперативно-тактически дисциплини като обща тактика, история на военното изкуство и др., което способствуваше за повишаване военната култура на слушателите. Недостатък в учебните програми на академията бяха малкото часове по оперативно изкуство и обща теория на военната наука.

По задачи и дейност Военнополитическата академия беше мощен идеологически център за подготовка на партийно-политически кадри на БНА. През нейните аудитории и зали преминаха голям брой слушатели, които получиха солидна подготовка. Част от тях сега са на отговорни постове в системата на БНА.

В условията на разведряване на международната обстановка беше взето решение за закриване на Военнополитическата академия. Със заповед № 311 от 19 май 1955 г. тя беше разформирана и през есента на същата година се сля с академия "Т.С. Раковски".

За краткия период от съществуването на академията нейн началник от май 1951 г. беше ген.-майор Янчо Костов, а заместник-началник – полк. Симеон Ханъмов.

Военнотехническа академия

Масовото превъзрояване на БНА с нова съветска брйн техника изискваше бързи и решителни мерки за подготовка на кадри, необходими за нейната експлоатация и бойно използване. Отначало тази задача се решаваше с изпращане на български офицери на курсове в съветски военни академии. Но това беше достатъчно за задоволяване на нарастващите нужди от офицери – команден и технически профил, за видовете въоръжени сили, родовете и специалните войски. Ето защо в 1951 г. беше създадена Военнотехническата академия.

В началото академията имаше 6 факултета: Артилерийски, Бронетанков, Военновъздушен, Военноморски, Специален и Смесен, и Тилов.¹ Впоследствие Тиловият и Специалният факултет се обединиха.

За началник на академията бе назначен ген.-майор Боско Копчев, а за началник на политотдела – полк. Петър Петров. Директорът заместник по оперативно-тактическата и учебната и научната работна задача заемаша последователно полк. Паско Янев и полк. Христо Каламов.² От 7.IX.1958 г. за началник бе назначен ген.-майор Стамен Стоянов.³ Освен това заместник на академията бе и ген. Здравко Георгиев, а началници на ПО – полк. Стоян Гърков и полк. Йосиф Аструков.

За началници на факултети бяха назначени опитни авторитетни офицери, като полк. Димитър Димитров (служил в съветската армия), полк. Иван Аржентински, полк. Христо Бойчев и др.⁴ Със своя опит и с неуморната си дейност те допринесоха за организиране на факултетите и провеждане на учебните занятия

¹ ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е.398, л.л.53-63.

² Пак там, а.е.408, л.302.

³ Пак там, а.е. 419.

⁴ Пак там, а.е.408, л.146.

на добро теоретично и методическо равнище.

Началниците на основните катедри притежаваха значителен опит във войските и необходимата теоретична подготовка. Началникът на катедра "ОТП" полк. Никола Паскалев имаше голям опит като началник на отдел в обединение, а полк. Асен Сурдулов, началник на катедра "Бронетанкова", беше преди това началник на катедра "Оперативно изкуство" във ВА "Г.С.Раковски", командир на съединение и началник щаб на управление.

Учебните занятия във ВТА започнаха в началото на 1952 г. В първи курс се явиха над 200 слушатели от различните специалности, а във втори – преминалите от ВА "Г.С.Раковски" слушатели от тиловия и командния профил на ВВС.

В командните профили се обучаваша командири и щабни работници за родовете войски, а в техническите – зам.-командири по техническата част и офицери за експлоатация и ремонт на оръжието и бойната техника.

Тактическите катедри бяха комплектувани от офицери с високо военно образование, много от които с преподавателски стаж във ВА "Г.С.Раковски" и военните училища. До есента на 1955 г. в техническите катедри имаше само по 1-2 преподаватели с инженерно образование, поради което в занятията по техническа подготовка се прилагаше предимно описателният метод.

През този период за лектори в техническите профили бяха използвани подготвени преподаватели и от гражданските висши институти: проф. Антон Баковски, проф. Стоян Петров, проф. Белчо Николов, проф. Цветан Лазаров и др.¹

През есента на 1955 г. инженерните катедри бяха попълнени с офицери, завършили съветски военни академии. Създадена бе и по-богата техническа база от кабинети и лаборатории. Всичко това обуслови провеждането на техническата подготовка на по-високо теоретично равнище и създаването на предпоставки за преминаване към инженерно обучение на слушателите от техническия профил.

От учебната 1958/59 г. ВТА бе обединена с ВА "Г.С. Раковски". За краткия период от своето съществуване тя обучи повече от 1000 офицери. Много от тях, като генералите Симеон

¹ ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е. 408, л.54.

Симеонов, Димитър Тодоров, Александър Митев, Нешо Нешев, Мар Мермерски, Атанас Шопов, Иван Буруджиев, Стоян Шиндаров, Мар Маринов, Стефан Стефанов и др., заемат отговорни длъжности БНА.

2. Развързване и издигане на партийно-политическата работа

Върху партийно-политическата работа и цялостния работ и дейност на академията решаващо влияние оказваха изведените мартовски постановления на ЦК на БКП от 1950 и 1951 за развитието на армията и подобряването на партийно-политическата работа в нея. Първото постановление оцени състоянието, четирието и възпитанието на армията. В него се изтъква, че своята боеспособност и боеготовност народната армия не отговаря на съвременните изисквания, че подготовката и преподавателската на командните и политическите кадри не е извършена сериозно, че работата, изпълнявана от офицери е едва 55-60 %, че не се изважда и внедрява в необходимата степен съветският боев опит. В трето отношение партийно-политическата дейност се провежда къснато от задачите на войната и политическата подготовка др. Постановлението изискваше още през 1951 г. армията да е изпълнена 100 % с офицерски кадри по широбременните щати. За тази цел Министерството на народната отбрана бе задължено да организира широка подготовка и преподавателска на офицери, включително и запасни, като се подобри качеството работата военноучебните заведения.¹

Второто постановление оцени състоянието на партийно-политическата работа в армията и набеляза мерки за нейното подобряване.

Постановлението бе последвано от редица парт и правителствени директиви, които трябваше да подпомогнат осъществяването им в живота на армията. Важен в случая за е утвърдената през 1950 г. от ЦК на БКП "Директива за организационната структура и задачите на политоргана и партиорганизацията на БКП в Народната войска."² В изпълнение

постановлението беше създадена Военнополитическата академия.

В този период ЦК на БКП постави като много отговорна задача подготовката и преподавателската на офицерските кадри, голям дял от които се падна на академията.

В процеса на изпълнението на поставените задачи в развитието на Военната академия "Г.С.Раковски" настъпиха съществени количествени и качествени изменения. През 1951 г. броят на редовните слушатели в сравнение с 1949 г. се увеличи два пъти, а с 1948 г. - три пъти. Освен това към академията имаха различни курсове. От есента на 1950 г. започна да функционира и висш академичен курс.

Разрастването на академията и новите задачи усложниха партийно-политическата работа, което се изразяваше не само в разширяването на обема ѝ, но и в необходимостта от подобряването и по-сполучливото ѝ извършване с учебно-възпитателната работа.

С оглед на това като ръководен орган бе създаден политотделът на академията. За негов пръв началник беше назначен полк. Димитър Угринов с Указ на Президиума на народното събрание № 83 от 19.II.1950 г.¹ За успешното решаване на задачите политотделът бе разширен и се създадоха длъжности зам.-началник на политическата част на курсовете. Към есента на 1951 г. беше окончателно комплектувана катедра "Основи на марксизма-ленинизма".² Нейният състав достигна 8 души, които се профилираха в преподаването на отделните обществени науки: политическа икономика, история на КПСС, история на БКП, диалектически и исторически материализъм.

Катедрата стана надежден помощник на политотдела в провеждането на партийно-политическата и особено на идеологическата работа. Преподавателите бяха членове на партията от преди 9.IX.1944 г. Те вземаха дейно участие и в организационно-партийния живот на академията. Нарасналият брой на слушателите и изпращането на нови комунисти на политическа работа в академията увеличи значително броя на членовете на БКП в акаде-

¹ ЦВА, ф.1517, оп.7, в.в. 8, л.26.

² Там там, л.322

¹ Ар ГН, ф.1, в.в. 114, л.27-9.

² Ар ГН, ф.1, в.в. 114, л.216-229.

нияте. Към 1 март 1953 г. той нарасна три пъти в сравнение с април 1949 г.

Комunistите бяха организирани в 8 първични партийни организации, 17 организации без права на изборни и 23 партийни групи. Към политотдела на академията се числяха и две първични партийни организации на школата "Висоград".

В състава на Военната академия "Г.С.Раковски" имаше значителен брой участници в антифашистката борба. Към 1 март 1953 г. те бяха: партизани - 81, политзаключеници - 35, комсомолци - 7, ятаци - 26, и др. Дванадесет процента от партийните членове бяха със стаж от преди 9.IX.1944 г.

Съотношението между комунисти и безпартийни при командно-преподавателския състав през 1953 г. беше 48:52, но през 1955 г. се измени на 67:33, а само за командуването¹ - 90 : 10. Това беше ново качествено явление, свързано различно от състоянието през 1948 и 1949 г.

Така партийната организация във ВМ "Г.С.Раковски" превърна в надеждно оръжие в ръцете на командуването. Раководна непосредствено от политотдела, тя равни организира политическа и идеологическа дейност за мобилизиране силите на личния състав на академията за изпълнение на служебните задачи.

През тези години партийно-политическата дейност на академията беше насочена за осъществяване на много и разнообразни задачи. Централно място постави въпросите за подобряване учебно-методическата работа, учебната база и бивашите условия, за повишаване на преподавателния материал и комунистическото възпитание на целия личен състав.

Формите на организационно-партийната и идеологическата работа бяха най-различни: организационни и просветни партийни събрания, партийни акции за спешно на партийни и политически решения. Обсещаха се и важни въпроси от живота на академията.

Най-важен момент в партийно-политическата работа представлява общоакадемичните партийни-отчетни конференции партийни акции. На тях се подлагат на оценка партийно-политическата

¹ ЦВА, ф.1517, оп.7, в.с.3, л.322.

работата и се набелязваха мерки за нейното подобряване.

Партийно-политическата работа се провеждаше в съответствие с партийните и правителствени решения, заповедите на командира на народната отбрана и указанията на Главното политическо управление на народната армия. Характерните черти на партийно-политическата работа във военната академия бяха: равнопоставеност и отстояване на партийната политика; подпомагане на командуването в ръководството и провеждането на учебния процес; четлив организационно-партийна работа. За това свидетелствуват разнообразните партийно-политически мероприятия за изучаване и изпълнение на решенията на Петия конгрес, постановленията от 1950 г. и др. В доклада и резолюцията на общоакадемичната партийна конференция от 12.I.1953 г. се отбелязва, че спонсирите постановления "са дали своето благотворно отражение на повишаване боеспособността и боеготовността на нашата армия" и се отолли "в центъра на партийно-политическата работа на партийната организация и политическите дела". В резолюцията се сочи, че "политотделът и партийната организация правилно са провеждали политиката на партията ...", което е допринесло за подобряване на "учебния процес в сравнение с миналото..."¹.

В своята резолюция годишното отчетно-изборно събрание на първичната партийна организация при командно-преподавателския състав от ноември 1951 г. подчертава, че една от основните задачи е да повишат командуването за постепенно издигане равнището на учебната работа. То настоява комунистите да станат образец на трудова и военна дисциплина и най-добри преподаватели в своята област, с което постави въпроса за зазенгарданата на ролите.²

Партийната организация на командно-преподавателския състав провежда специално събрание, на което разглежда дейността си по изпълнението на постановленията на ЦК на ВКП от март 1951 г. и набелязва мерки за подобряването ѝ в духа на неговите изисвания.

¹ ЦВА, ф.1517, оп.7, в.с.1, л.87-8, л.94.

² Там там, л.13

Политотделът и партийните организации подпомагаха командването за подобряване на партийната и служебната дисциплина и за повишаване на революционната бдителност. Този проблем бе обсъждан на всички отчетни събрания и конференции.

Не може да не отбележим, че партийно-политическата работа тогава имаше правилно отношение и към проблема за усвояването и внедряването на съветския военен опит и за насочването на комунистите и безпартийните към неговото успешно решаване. Примери в това отношение има много. Всички конференции и събрания формулираха като една от задачите си подпомагането на преподавателите и слушателите в усвояването на съветския военен опит чрез изучаване на новите устава и наставления, на съветската военна литература и др. Този въпрос стана постоянен докладите и решенията на отчетните събрания и общоакадемични конференции. Комунистите неведнъж изказваха благодарността към съветниците в академията. Общонаучната партийна отчетна конференция през 1950 г. изрази особено силно признание на комунистите и целия личен състав за помощта, която оказва на командно-преподавателския състав в ежедневната му работна партийната конференция във ВА "Г.С. Раковски" през 1950 г. оцени положителното и подкрепи заповедта на началника на академията за назначаване комисия за обобщаване и популяризиране на съветския военен опит.

В следващите години партийно-политическата работа в академията непрекъснато се подобряваше. Въпреки някои отрицателни тенденции, свързани с култа към личността, като цяло партийните организации живееха пълнокръвен организационен живот и свързано с това дейността си със задачите по учебно-възпитателната работа.

Увлечението на отделни комунисти да се критикуват старите преподаватели, да се изказва недоверие към тях бе своевременно парирано. Отклонението от ленинската политика намери почва в партийните организации. В тази връзка трябваше да се отбележи, че политотделът и партийната организация останаха на висота и не се поддадоха на извращенията. Те търпеливо разясняваха партийната политика към старите кадри. Този въпрос твърде навременно беше изказването на генерал 1 нов (тогава началник на Генералния щаб) пред общонаучната

партийна отчетна конференция през април 1950 г. Той разясни ленинската политика по отношение на старите военни специалисти и посочи пример от съветските академии, където му е преподавал началник щаб на Колчак.¹

Въпреки трудностите партийно-политическата работа в академията решаваше успешно основните задачи. Ако командването, политотделът, партийната организация и комунистите не бяха на своето място, можеше да се допуснат извращения със сериозни последици.

От есента на 1955 г. в структурата на Военна академия "Г.С. Раковски" настъпиха съществени изменения. Тя включи в състава си разформирваната Военнополитическа академия като Военнополитически факултет, с което се увеличи личният ѝ състав. Това доведе до ново разрастване на партийните организации и до увеличаване обема на партийно-политическата работа. Така например към 31 декември 1955 г. комунистите се увеличиха повече от десет пъти в сравнение с май 1948 г., когато бе създадена ВООФ - Войскава организация на Отечествения фронт. Те бяха разпределени в 14 партийни организации. Сто и шест души бяха членове на БКП отпреди 9 септември 1944 г.²

В академията настъпи чувствително подобрение в преподаването на обществените науки. Създадена бе длъжността заместник-началник по обществените науки, на която бе назначен началник на катедра "Основи на марксизма-ленинизма" полковник Дамба Даманлов. Катедрата бе разформирована. Вместо нея бяха създадени самостоятелни катедри по история на КПСС, история на БКП, политическа икономика, философия, ППР в БНА и история на България, общо с 26-27 преподаватели със значителен опит. Това се отрази благоприятно върху преподаването на обществените науки и върху идеологическата работа в академията.

Катедрите по обществените науки станаха още по-надеждна опора на политотдела в партийно-политическата работа.

Останаха всички преподаватели членуваха в една първична партийна организация. Това се оказа нецелесъобразно, защото различните катедри имаха свои специфични задачи, които не можеха да се решават от една голяма организация. Затова преподавателите от обществените науки се обособиха в отделна първична организация.

¹ ЦВА, ф. 1517, оп. 7, а. е. 1, л. 281.

² Пак там, а. е. 17, л. 38.

На 25 февруари 1956 г. бе проведена седмата общакадемична партийна отчетна конференция, която даде оценка партийно-политическата работа в академията. Тя премина в влиянието на работата и решенията на XX конгрес на КПСС. Загледана в нейните постановки вече се чувства новият дух. Да се положителна оценка на партийно-политическата дейност в академията, като се подчерта, че е била насочена към подпомагане на командването в по-нататъшното подобряване на учебно-възпитателната работа, към сплотяване на комунистите около партийната политика и издигане на марксистско-ленинската им подготвка и др.

В подкрепа на това се посочиха примери от живота дейността на извънните партийни организации. На конференция се изтъкна, че слушателските партийни организации са подготвили успешно командването и политотдела в мобилизиране си те на членовете си за усвояване на преподавания учебен материал и за сплотяване около партийната политика. Деведесет процента от техните събрания са се занимавали с въпроси, отнася се до преките им задължения - усвояване на преподавания учебен материал, и само десет процента са разглеждали организационни и други текущи въпроси. Подобни оценки бяха дадени и партийните организации при командно-преподавателския състав. Те също положили много грижи за мобилизиране на членовете в решаването на преките им задачи - подобряване на преподаването.

Конференцията даде положителна оценка на идеологическата работа в академията, на методите, формите и средствата които се осъществява.

От твърдопоменатото се вижда, че партийно-политическата работа през първата половина на петдесетте години се извършва под благотворното влияние на решенията на Петия конгрес на КПСС, мертенските постановления на ЦК на БКП от 1950 и 1951 г., които позволи на командването и политотдела да я издигнат на високо ниво. В своето развитие тя бележи постоянна тенденция към подобряване, особено характерно за 1954 и 1955 г. Нейно съдържание, задачи, методи, форми и средства се обогатиха станаха по-разнообразни. Тя неотклонно се определяше от партийните и правителствените решения, заповедите на минист-

на народната отбрана и указанията на ГЛПУНА, от задачите, които академията решаваше.

Априлският пленум на ЦК на БКП 1956 г. взема много важно място в развитието на партията, страната и народната армия. Въоръжен с решенията на XX конгрес на КПСС, той оцени задълбочено партийната и държавната работа и набеляза мерки за нейното решително подобряване.

Априлският пленум констатира, че наред с култа към личността на Сталин в партията и страната възникна и култът към личността на В. Червенков, което доведе до нарушаване на ленинските принципи и норми на партийен и държавен живот и ръководство, до подценяване ролята на партийните маси и принижаване ръководната и направляваща роля на партията в отбранителството на социализма, до субективизъм, сектантство и догматизъм. Затова неговите решения бяха посрещнати с одобрение от партийните организации и целия личен състав на армията. "Армийските комунисти - заяви пред Осмия конгрес министърът на народната отбрана - посрещнаха с чувства на голямо удовлетворение и облекчение решенията на Априлският пленум за възстановяване на ленинските норми на партийен живот"¹.

След Априлския пленум партийно-политическата работа в академията премина изцяло под знамя на неговите решения. Комунистите проявиха голям интерес и изразиха своята солидарност с тях. Особено бурно премина събранието в първичната партийна организация на командно-преподавателския състав. Доклад за решенията на Априлския пленум изнесе министърът на народната отбрана и кандидат-член на Политбюро на ЦК на БКП армийският генерал Петър Панчевски. В изказванията си всички комунисти подкрепиха решенията на пленума като обективно необходими и крайно полезни за партията, страната и армията. В заключение то си докладникът даде висока оценка на събранието и изтъкна, че "изказванията бяха принципиални и са единодушни в подкрепа на решенията на ЦК."²

Подобни събрания бяха проведени и в другите партийни организации. Всички комунисти от четиринадесетте първични

¹Осми конгрес на БКП, С., 1963 г., с.310.

²ЦВА, ф.1517, оп.7, в.е.17, л.306.

партийни организации единодушно одобриха априлската линия на ЦК на БКП. С това партийната организация показа своята зрелост и потвърди правилността на партийно-политическата работа в академията. Само отделни комунисти не се ориентираха правилно в решенията на Априлския пленум.

Както е известно, за да се отстранят епоменатите слабости, Политбюро на ЦК на БКП проведе на 6 и 7 юни 1956 г. съвещания с отговорни комунисти в армията, които обсъди поведението на онези, които искаха радикални промени в партийното ръководство, и набеляза партийно-политически мероприятия за изтвърдяването на априлската линия на партията и съставянето на целия личен състав около нея. По този повод ЦК на БКП се обърна с писмо до комунистите в армията от 9.VI.1956. Във връзка с това в академията бе проведена нова разъяснителна работа сред тях, а на 20 и 21 юни 1956 г. беше събран партийният актив, пред който началникът на академията генерал Слав Трънски изнесе доклад.¹ Той разъясни отново важността и правилността на априлската линия на партията и допуснатите грешки от някои комунисти в армията и академията.

Комунистите и партийните организации още веднъж изразиха солидарността си с априлската линия на ЦК на БКП и подчертаха решителността си да я провеждат в живота на армията, да отново потвърди политическата им зрелост.

Силотността на комунистите и обществеността около априлската линия на партията се прояви особено ярко по време на унгарските събития, които правилно бяха оценени като контрреволюционни и осъдени.²

Командването и политическият успех да насочат вниманието на партийната организация и на всички комунисти в България към по-нататъшното подобряване на учебно-възпитателната и научноизследователската работа в духа на пленума и запаса на министъра на народната отбрана, в която се изисква "да се повиши теоретичният и методическият уровень на преподаването и обучението".

¹ ЦДА, ф.1517, оп.7, а.е.17, л.351.

² Там там, л.293-4.

Партийно-политическата работа стана по-целенасочена от главна точка на основното й предназначение. Това се вижда от оценките и решенията на Общонародната партийна конференция, проведена на 20 февруари 1957 г. Темата на доклада беше "Работата на партийната организация и комунистите в академията за издигане на по-високо равнище учебно-възпитателната и научноизследователската работа, дисциплината и предстоящите задачи". Постановянето на тези проблеми на общонародно партийно обсъждане е завоевание на партийно-политическата работа. То беше извършено по-целенасочено, отколкото преди. Конференцията подчерта, че учебно-възпитателната работа в академията е провеждана в духа на решенията на Априлския пленум и изискванията на Министерството на народната отбрана за издигане на войната и политическата подготовка на войските. Това потвърди и успехът на слушателите. Отличниците в курсовете през учебната година се увеличиха средно с 32-33%. Вие трета от випускниците завършиха с отличен успех.¹ Вече тогава се показва, че собствените през 1956 г. не отклониха вниманието на командно-преподавателския и слушателския състав от задачите му задължително. Затова до колко степен допринася и партийно-политическата работа.

Конференцията даде критична оценка и на научноизследователската работа, и на мястото и ролята на партийно-политическото дейност в нейното осигуряване.

Тази конференция бе първата след Априлския пленум на ЦК на БКП и даде оценка на ономашното на партийната дейност към неговите решения. В резолюцията й се отбелязва със задоволство, че всички партийни организации посрещат с ентузиазъм решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП и в готов дух са провели всички свои събрания. В изпратената до ЦК на БКП телеграма конференцията подчерта предаността на комунистите и целия личен състав на академията към априлската линия на партията.

През есента на 1958 г. във ВА "Г.С.Раковски" се вля бившата Военнотехническа академия. Макар че бяха извършени

¹ ЦДА, ф.1517, оп.7, а.е.18, л.152.

някои съкращения, академията се разрасна и задачите ѝ се усложниха. Увеличи се чувствително броят на слушателите, командно-преподавателския състав, катедрите, учебните дисциплини, материално-техническата база и т.н. В съответствие с това се на по-голяма и партийната организация. Пред партийно-политическата работа възникна задачата за подпомагане подготовката на инженерно-технически офицерски кадри. При такава остана академията започна новата учебна година, през която трябваше да осъществява решенията на Октомврийския пленум на ЦК на БКП от 1958 г.

На 2, 3 и 4 октомври 1958 г. беше проведен пленум на ЦК на БКП, който направи задълбочена оценка на партийно-политическата работа в Българската народна армия и набеляза мерки за нейното подобряване в духа на изискванията на партийната линия на партията. Неговите решения, както е известно, се отразиха благоприятно върху развитието на армията. Пленумът посочи, че в живота и дейността ѝ се допускат сериозни слабости, които водят до принижаване на нейното и ролята в партийно-политическата работа, неправилно се разбира принципът на единначието, не е решен въпросът за критиката с долу нагоре и др. За да подпомогне партията в отстраняването на тези слабости, пленумът прие два документа: "Инструкция за организационната структура и задачите на организациите на Българската комунистическа партия в народната армия" и "Положение на военните съвети".¹ Те създадоха здрава основа за пълно възстановяване на ленинските принципи и по-нататък в строителството на народната армия.

Оценките и решенията на Октомврийския пленум се отразиха и в академията, макар че в приложените документи няма да се отбелязват особени отклонения от реда на тези, посочени от пленума за армията. Независимо от това командният политическото и партийната организация се занимава с изучаване на решенията му и внедряването им в работата. Те положиха много грижи за издигане на партийно-политическата работа в академията в съответствие с неговите изисквания. Успоред с това бяха внесени подобрения в преподаването на обществ

¹ ЦБА, ф.1, оп.5, в.с.399, л.401-408.

ните науки и особено на партийно-политическата работа в БНА. Това се отрази положително върху идейно-теоретичното възпитание на слушателите като бъдещи командири и политработници. Правилното разбиране на командването и политотдела и идейната зрелост на партийната организация улесниха внедряването на решенията на пленума в живота и дейността на академията.

Проведената през декември 1959 г. общоакадемична партийна конференция констатира, че решенията на Октомврийския пленум на ЦК на БКП от 1958 г. успешно се осъществяват и водят до по-нататъшното подобряване на партийно-политическата работа, вниманието на която все повече се насочва към подпомагане на учебно-възпитателната и научноизследователската работа, комунистическото възпитание на офицерския състав, подобряване на дисциплината и т.н.

Партийната конференция избра партийен комитет с председател районен комитет в състав от 25 членове и 5 кандидат-членове. За негов секретар беше избран генерал-майор Христо Каландов (тогава полковник). Висшият партийен орган в академията измени своя характер - от назначаем, какъвто беше, политотделът стана избран.¹ Със своята работа и решения конференцията постави началото на нов период в партийно-политическата работа.

3. Съветската военна наука - основа на обучението и възпитанието в академията

Към края на 40-те години завърши първият, най-трудният период от живота и дейността на Военната академия "Т.С. Раковски". Основната част от офицерските кадри - преподаватели и слушатели бяха служили в старата армия. Усвоили буржоазната военна наука, метафизическите и идеалистичните философски възгледи, те не бяха в състояние изцяло да възприемат съветската военна наука и нейните философско-методологични принципи. За безрезервно възприемане на съветската военнотеоретична мисъл и марксисткия диалектически метод бе нужно

¹ ЦБА, ф.1517, оп.7, в.с.50, л.4.

преди всичко да се измени численият и най-вече качественият състав на преподаватели и слушатели.

Трудностите, свързани с усвояването на съветската военна наука и съветското военно изкуство, произтичаха и от липсата на съветски устава и наставления, на военна и марксистическа литература. Опитите за изучаване най-големите операции на Съветската армия във Великата отечествена война и на съветската военна наука дадоха положителни резултати, но в повечето случаи имаха пропаганден характер.

Непълно закономерно е да се определи, че краят на 40-те години е преломен момент в живота на академията и в създаването на обективни условия за използване на съветската военна наука и съветското военно изкуство при обучението и възпитанието на слушателите. Тези условия бяха подготвени през целия предшествуващ период.

Георги Димитров има голям принос във възприемането у нас на съветската военна наука и разработването на принципите за: строителството, обучението и възпитанието на Българската народна армия; единството между народа и армията; ръководството на въоръжените сили от БКП; подготовката на кадри за армията; неразривната връзка между българската и Съветската армия и техните военни науки.

Той даваше указания бойците и командири от народната армия да се учат непрекъснато и упорито от богатия опит и военното майсторство на непобедимата Съветска армия. Неговите завети "... Учете се ден и нощ от опита, от стратегията и военното изкуство на непобедимата Съветска армия"¹, отправени в 1948 г. към завършилите военното училище млади офицери от 68-ми випуск, се превърнаха в норми и уставни задължения за целия основен състав на Българската народна армия. Тя, в това число и Военната академия "Г.С.Раковски", получи стимул за подготовка на кадри, верни до смърт на народа и въоръжени със съветската военна наука и съветското военно изкуство.

¹ Г.Димитров. За войната, армията и защитата на отечеството, ДВИ, С., 1972 г., стр.305.

В края на 40-те и първата половина на 50-те години настъпиха големи промени на световната политическа сцена. Разпадането на колониалната система и укрепването на социалистическия лагер, предизвикаха значителни прегрупирации на политическите и класовите сили в световен и регионален мащаб, което засили икономическата, политическата и военната експанзия на империалистическите държави начело със САЩ. Израз на тази политика е създаването на агресивни военни блокове, политически и икономически групировки за борба със социалистическите и развиващите се страни, за възпрепятстване на националноосвободителните движения и прогресивното развитие на държавите, отхвърлили колониалния гнет. В 1949 г. беше създаден Североатлантическият военен блок (НАТО), най-мощната и най-агресивната групировка на империализма. По-късно се образуваха и други агресивни военни съюзи: АНЗЮС (1951 г.) и СЕАТО (1954 г.), СЕНТО (1954), Западн-европейският съюз (1955). От друга страна, идеологическата диверсия на империализма в социалистическите страни по обект и форми нарастваше непрекъснато.

В международното комунистическо и работническо движение се засилиха разколническите тенденции на десния и левия ревизионизъм. Това наложи още по-голямо единство и взаимодействие на социалистическите страни във всички области на живота и особено във военното дело. Съветската военна наука се превърна в единна система от знания за подготовката и войските на въоръжената борба на държавите от Варшавския договор. Тя вече бе предназначена да служи за защитата на всяка социалистическа страна и на цялата социалистическа система от империалистическа агресия.

През този период във войските постъпиха масово нови образци стрелково оръжие, усъвършенствувани танкове, оръдия и минохвъртачки. През 1949 г. в СССР бе изпитана първата атомна бомба, а в 1953 г. - първата водородна бомба. Бяха конструирани и започнаха да се внедряват във войските различни видове ракети, реактивна авиация и артилерия, нова радио- и електронна апаратура, ядрено и други оръжия за масово поразяване.

Развитието на средствата за въоръжена борба предизвика изменения в организационната структура на войските и способите за водене на бойните действия и операциите. Тъй предпостави нови изисквания към подготовката на офицерските кадри.

В Съветския съюз се извършваше задълбочено изследване на опита от Великата отечествена война и в съответствие със съвременното оръжие и бойна техника се разработваха и теоретични постановки за подготовката и воденето на въоръжената борба. Във Военната академия "Г.С.Раковски" трябваше да внедряват в учебно-методическата и научноизследователската работна съветската военна наука и съветското военно изкуство предимно по опита на войната. Към края на периода се налага да се започнат при обучението и възпитанието на слушателите и новите теоретични постановки, развити от съветската военна наука след настъпващите изменения в политическата обстановка и в условията за въоръжената борба. Това предизвика разрастване не само на оперативное-тактическите изследвания на слушателите и преподавателите, но доведе и до увеличаване на съвета за изучаване на техниката, историята на съветското военно изкуство, актуалните политически и икономически проблеми, марксистко-ленинското учение за войната и армията. И така се даде да се изменят учебните планове и тематичните програми, да се вземат мерки за преподготовка на преподавателите да се попълнят катедрите с различни специалисти и да се създаде нова учебно-материална база.

В условията на идеологическите диверсии на империализма, острата класова борба и разколе в международното комунистическо движение нарагнаха ролята на кадрите и знанието на моралните фактори и особено на идейната заплата личния състав, бдителността и класовата му непримиримост, за да голямо внимание започна да се отделя на въпросите постигане на възпитателен ефект в хода на учебния процес и партийно-политическата дейност на академията. Но за решаване на тези задачи бяха необходими подготвени кадри.

Един от най-трудните проблеми за решаване във Военната академия "Г.С.Раковски" в началото на този период

създаването на преподавателски кадри, усвоили задълбочено марксистко-ленинското учение за войната, съветската военна наука и съветското военно изкуство, притежаващи богата ерудиция и методически похвати.

За изучаване на съветската военна наука и преустройване начина на мислене на старите преподаватели, които в началото бяха основни носители на военни знания, беше необходим немалък период от време. Затова вторият, по-рационален път за качествени промени в командно-преподавателския състав бе постепенното заместване на старите преподаватели с млади офицери, предани на социализма и делото на партията, завършили съветски и наши академии.

На 5.V.1951 г. със заповед № 130¹ на министъра на народната отбрана за началник на Военна академия "Г.С.Раковски" бе назначен видният военен и партийен функционер ген.-лейт. Иван Атанасов Кинов. Още като началник на Генералния щаб на БНА той бе и началник на катедра "Стратегия"². Неоспорими са неговите заслуги за внедряване на съветската военна научна мисъл в БНА и особено в живота и дейността на академията. Бивш преподавател във ВА "Фрунзе", усвоил теоретичните основи на всички съставни части на съветската военна наука и съветското военно изкуство, с богата методическа подготовка и голяма ерудиция той допринесе за коренното преобразуване на учебно-методическата и научноизследователската дейност в академията.

Ген. Иван Кинов написа първите у нас трудове след 9.IX.1944 г. за Съветската армия и съветската военна наука. Още в 1946 г. издаде книгата "Военната академия на Червената армия "М.В.Фрунзе", която спомогна да се използва съветският опит по обучението и възпитанието на слушателите. Неговите трудове "Марксистко-ленинското учение за войната и армията", "Коалиционните войни", "Кратка история на военното изкуство" и др. помагат за изучаване на съветската военна наука и съветското военно изкуство и са принос в развитието на

¹ ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е.29, л.334.

² ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е.26.

военнотеоретичната мисъл у нас. Големи са заслугите му ; повишаване на специалните и марксистко-ленинските знания ; войната и армията на старите преподаватели, за издигане ; теоретичното и методическото равнище на младите преподаватели ; и усвояване от слушателите на съветската военна наука и ; съветското военно изкуство.

На 27.III.1954 г. с МЗ № 36 за началник на Военната академия "Г.С.Раковски" бе назначен един от най-популярните партизански командири от въоръжената антифашистка борба ; нашия народ (1941-44 г.) ген.-майор Славчо Трънски, завършил в СССР ВА "Фрунзе". Значителен е неговият принос в издигането на теоретичното и методическото равнище на младите преподаватели, в повишаването на изискванията към учебно-методическата, идейно-възпитателната и научноизследователската дейност на основата на съветската теория и практика, в разширяването на учебно-материалната и битовата база на академията.

Ген. Трънски участвуваше непосредствено в разработките на учебния материал и трудове по НИР, в контрола на учебния процес, в подготовката и провеждането на методически занятия, научни конференции и изложбени сесии. Той написа много графии по оперативно изкуство и редица други ценни трудове.

Към края на 40-те години заминаха на обучение в съветските академии първите офицери от БНА. Отначало те бяха малко, но в следващите години броят им рязко се увеличи. След завършването част от тях бяха назначени за преподаватели в ВА "Г.С.Раковски".

Един от първите преподаватели във ВА "Г.С. Раковски" в началото на 50-те години, завършил съветската академия "И.В.Фрунзе", се членът на ПК на БКП и зам.-зав.отдел "Военен" ген.-лейт. Евликински. Полковник Ив. Демерджиев, известен партизански и партиен функционер в Бургаско, завършил академията на ГД на Съветската армия "Кл.Ворошилов", бе назначен през 1952 г. за началник на катедра "Оперативно изкуство". Той е един от пионерите на внедряването на съветското оперативно изкуство при обучението и възпитанието на слушателите.

Един от първите възпитаници на съветската военна академия "И.В.Фрунзе", полк. Кузо Демикини, беше зам.-начал

ник на катедра и на Военната академия "Г.С.Раковски". Той има определени заслуги за използване на съветското военно изкуство и особено на тактиката в учебно-методическата и научноизследователската дейност.

Един от първите преподаватели, завършил Бронетанковата академия в СССР, с ген.-майор Кр.Кръстанов. Като началник на катедра, зам.-началник на академията и дългогодишен началник на факултет той допринесе за усвояване на съветската теория и практика за използването на танковите войски и организационното изграждане на академията. Ген. Кръстанов и полк. Демерджиев са първите началници на катедри - издигнати.

Броят на преподавателите, завършили съветски военни академии, непрекъснато нарастваше. Сега те са над 17 % от командно-преподавателския състав на ВА "Г.С.Раковски". Между тях са началниците на академията и неговите заместници, началниците на факултети и редица началници на катедри, зам.-проф. полк. Анастас Димитров, к.воен.н., проф.-полк. Филип Казанджиев, к.техн.н., доц. полк. Димитър Григоров, доц.полк. Иван Войнов, к.воен.н., доц. полк. Неола Владецов, к.воен.н., доц.полк. Иван Филичев, к.ист.н., полк. Борис Илиев, к.воен.н., доц.полк. Ангел Кандур, к.техн.н., полк. Хитров, полк. Кирил Грозев, полк. Васил Василев. Значителна част от офицерите от командно-преподавателския състав са завършили различни курсове за подготовка в съветските академии.

Военната академия "Г.С.Раковски" извърши значителни промени в командно-преподавателския състав с офицери-възпитаници на българските военни академии.

През периода 1952-1955 г. командно-преподавателският състав се попълваше ежегодно с млади офицери от завършващите випускници. Това измени коренно неговия член и качествен състав. В живота на академията се включиха млади ентузиастични комунисти, много от които бяха участвували активно в борбата против фашизма и капитализма. Един от първите преподаватели - партизани, които и сега работят във ВА "Г.С.Раковски" са: ген.-майор Д.Пчелински, ген.-майор Кръстан Кръстанов, проф. полк. Илия Христов, проф. полк. Анастас Димитров, к. воен. н., доц. полковник Милко Тошев, к. воен. н. проф. полк. Филип Казанджиев, к. техн. н., полковник Георги В. Стефанов и

др. Дълго време работеха като преподаватели в академията и активните борци против фашизма и капитализма полковниците: Борис Вълков, Иван Златанов, Георги Ковачки, Георги Братоев, Пасиел Кавгаджийски, Недялко Гацов, Емил Антонов, Танчо Танчев, Стефан Понев, Пано Троплев и др.

Въпреки голямата си преданост към партията и делото на социализма младите преподаватели отначало не бяха в състояние да вършат пълноценно своята работа, защото нямаша необходимата теоретична и методическа подготовка. Ето защо през този период един от най-важните проблеми за решаване беше повишаването на тяхното теоретично равнище и добиването на методически навики.

Командуването на академията и ръководствата на катедрите извършиха огромна работа при подготовката на младите преподаватели за провеждане на занятия със слушателите. За усвояване на марксистко-ленинското учение за войната и армията, философско-методическите принципи, марксисткия диалектически метод и съдържанието на съветската военна наука, теорията, принципите и способите на съветското военно изкуство бяха използвани различни методи и форми като командирска подготовка, методически сборове и занятия, командно-щабни учения и игри, лекции, самоподготовка, семинарни, групови упражнения, курсове и др.

За учебната 1950/51 г. основните теми за командирската подготовка в академията бяха от съветската военна наука и военно изкуство, а следващата учебна година с командно-преподавателския състав започна по-цялостно и задълбочено изучаване на съветската военна наука. В седем лекции, четени от ген. Кинов, бяха засегнати най-важните въпроси от нейните теоретични основи, същност, съдържание и задачи.

Впоследствие в системата на командирската подготовка освен изслушването на лекции по възлови теоретични въпроси от теорията на съветската военна наука и съветското военно изкуство се провеждаха и практически занятия за решаване на задачи по тактика и оперативно изкуство. Засилената експанзия на империалистическите държави наложи изучаването на актуалните политически и икономически въпроси.

Голямо внимание се отделяше на методическата подготовка на младите преподаватели. Една от най-резултатните фор-

ми за това бяха методическите сборове на началника на академията с командно-преподавателския състав. На него се правеше анализ на цялостната учебно-методическа дейност за изминалата година, показваха се занятия с използване на нови методически прийоми и средства, изучаваха се нова бойна техника. В резултат на всичко това се определяха насоките на методическата работа за следващата учебна година.

За обсъждане на нови и актуални педагогически проблеми периодично се провеждаха методически занятия през учебната година. На тях под формата на дискусии се утвърждаваха нови почини, форми и прийоми за провеждане на занятия със слушателите.

Всяка учебна дисциплина си има своя специфична методика на обучението, поради което конкретните въпроси могат да се решават от колективите, които я преподават. Ето защо катедрите се превърнаха в център на методическа дейност. Съдържанието и методът за провеждането на всяко семинарно и групово упражнение се обсъждат в катедрата и накрая се уточняват всички възникнали въпроси. По този начин преподавателите достигат до единни възгледи за теорията на разглеждания учебен въпрос и метода за неговото решаване в практическото занятие.

Методическите занятия в академията се превърнаха в кола за подготовка на квалифицирани преподавателски кадри. Тях се усвояваше теорията и практиката на обучението и възпитанието, изясняваха се нови и проблемни теоретични и методически въпроси. Сега академията разполага с опитни педагози, които използват разнообразни и рационални методически похвати и максимални резултати в учебно-възпитателната работа.

Една от формите за повишаване знанията на командно-преподавателския състав и нивото на учебно-възпитателната работа са научните конференции. Първата от тях се проведе през 1953 г. На нея се разгледаха въпроси за противотанковата отбрана на войските. След това по традиция всяка година се провеждат по 1-2 научни конференции за обсъждане и уточняване на нови теоретични проблеми, пряко свързани с учебния процес.

За първи път се организира и провежда юбилейна сесия от 23 до 25 февруари 1953 г., посветена на 35-та годишнина на Съветската армия. На нея бяха изнесени следните доклади: от началника на академията ген.-лейт. Кинов — Създаване и развитие на Съветската армия под ръководството на Ленин и Сталин от зап.-началника на академията ген.-майор Попов — Зараждане и развитие на сталинското военно изкуство; от началника на ПО полк. Станоев — Значение на XIX конгрес на КПСС за отбраната на СССР¹.

Сесията е показател за възприетия в академията курс в началото на 50-те години повсеместно да се утвърждава в нейната практика съветската военнотеоретична мисъл.

Както е известно, командно-щабните учения и игри имат важна роля в повишаването на теоретичните знания на офицерите и създаването на умения и навики у тях за управление на войските при различни условия на обстановката. То напериха голямо приложение в академията за подготвянето на командно-преподавателските кадри. Всяка година се преминаваха различни теми, като се отработваха разнообразни учебни въпроси. Това даваше възможност на преподавателите да усвоят нови и да затвърдят старите знания, да развият оперативно-тактическото си мислене и организаторски качества, а така също да свързват теорията на военното изкуство с практическата работа. За постигане на тези цели важна роля изигра участието на командно-преподавателския състав в ученията с войски и щабове, провеждани от ГЩ и управленията на МНО. Особено ценни се оказаха за преподавателите ученията с обединения и съединения в първата половина на 50-те години. В тях те участваха в състава на ръководителите като изпълнители на различни длъжности и като посредници.

За повишаване военнотеоретичната подготовка на командно-преподавателския състав и за създаване на необходимия фонд от военна литература в 1951 и 1952 г. МНО възложи да се разработят от командуването и преподавателите много теми от съветската военна наука и съветското военно изкуство. По-харак-

терни от тях бяха: Характер на бъдещата стратегическа операция от ген. Кинов, Сталинската военна наука от ген. Концев, Основи на оръжейната настъпателна операция от ген. Д. Попов, САЩ — главна опора на международната реакция от полк. Л. Данежлов, Муромската операция, Корсун-Шевченковската операция, Московската операция и др.^{1 и 2} За първи път в академията бяха възложени за разработване индивидуални теми от теорията на съветската военна наука и стратегия.

Извърши се преустройство и в системата на политическата подготовка с командно-преподавателския състав. В заповедта за политическите занятия за учебната 1949-50 г. се сочеше, че трябва да се създаде "преданост към Съветския съюз и Съветската армия"³. При започналния процес на качествено изменение на командно-преподавателските кадри това бе вече реална задача. За нейното изпълнение твърде много допринасяха създадените партийни организации.

Политическата подготовка се провеждаше чрез лекции и семинари. Изучаваха се ежегодно различни въпроси, преди всичко от марксистеската философия и политическата економика, историята на КПСС и БКП, марксистско-ленинското учение за войната и армията, съветската военна наука и съветското военно изкуство. Това допринасяше за повишаване на политическите знания и идейната убеденост на преподавателите. Теоретичните им знания за съветската военна наука и съветското военно изкуство се повишаваха и чрез доклади, лекции, информации, променителни на филми и др. Лектори и докладници в академията бяха известни изми и съветски военни специалисти като маршал Ротмистров, ген. Кинов, ген. Бачваров, ген. Семерджиев и др., а така също известни партийни и държавни ръководители.

Търсеха се и други форми за изучаване на съветската военна наука и особено за следене актуалните военнотеоретични въпроси. На катедрите бе поставена като основна задача "да организират редовно следене на военния печат от своята област

¹ ЦВА, ф. 1517, оп. 1, а. е. 55.

^{1 и 2} ЦВА, ф. 1517, оп. 1, а. е. 55, л. 12 и оп. 2, а. е. 30, л. 216

³ ЦВА, ф., 1517, оп. 1, а. е. 26, л. 548.

и да изучават системно и задълбочено съветския опит, като в месечните планове се предвиждат за разглеждане 1-2 недостатъчно прбучени и осветлени въпроси"¹, а със заповед на началника на академията от 6.III.1952 г. бе назначена специална комисия за изучаване на съветския опит. За всяко военно списание беше определен по един информатор, който към 25-то число на месеца докладваше на комисията. Тя подбираше най-важните въпроси, които докладваше на началника на академията и след неговото утвърждаване ги включваше на информация пред командно-преподавателския състав за следващия месец.² Впоследствие, когато преподавателите започнаха масово да използват съветските военни списания, тази форма за информация се оказа неподходяща.

Животът в академията настоятелно изискваше да се създаде кадрови потенциал от офицери с научни степени и научни звания. Ето защо в началото на 50-те години за първи път бяха приети за редовни аспиранти офицери, а след няколко години бяха хабилитирани утвърдилите се вече по-опитни педагози с необходимия минимум научни трудове.

Първите редовни аспиранти, приети през 1954 г. във ВА "Г.С.Раковски", бяха офицерите Димитър Савов, Иван Иванов, Бялко Вълков, Костадин Абаджиев, Атанас Пейчев, Любен П.Тасков, Милко Томев и Иван Кънчев Иванов.

По същото време и във Военнополитическата и Военно-техническата академия бяха приети първите редовни аспиранти офицерите Минко Косачки, Христо Машков, Димитър Трифонов, Йордан Иванчев, Димитър Тишев, Доно Петров, Стоян Пенков, Георги Калпачиев, Георги Георгиев и Христо Каламов. Така се оформи първата група от редовни аспиранти, което постави началото на организирана и целенасочена подготовка на млади научни кадри за нуждите на армията. Дейността им се регламентираше от правилник, разработен през 1952 г. В него се определяха всички въпроси по работата им, сдаването на изпитите и защитата на дисертациите.³

Първото заседание на Научния съвет беше проведено на 18.I.1951 г. под председателството на ген.-майор Борис Колчев.

¹ ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е.42, л.257.

² Там там, а.е.55, л.147-149.

³ Там там, оп.1, а.е.89, л.82-88.

От 1952 г. Съветът работи съгласно годишен план, изготвен от научния отдел, но разглеждаше предимно учебно-методически въпроси и обсъждаше статии за трудовете на академията.

На 30.XI.1953 г. в академията се формира Академичен съвет, на който беше признато правото да присъжда научни степени и научни звания.

На 30.I.1954 г. командването на академията обяви списък на 50 души офицери от командно-преподавателския състав, които чрез самостоятелна подготовка ще придобият научна степен "кандидат на науките". Между тях бяха зам.-началникът на академията Кузо Дееничин, полк. Недялко Гацов, полк. Емил Антонов, подп. Стоян Пенков и др. От всяка катедра се изискваше да разработи план за повишаване квалификацията на преподавателите.¹

На научния отдел беше възложено да вземе мерки за подготовката на дисертациите за успешното сдаване на изпитите и защитата на дисертациите. Направи се опит за провеждане на организиран учебен процес: по философия - 78 часа, по руски и нападен език - 100 часа, и по оперативно изкуство - 100 часа.²

Академичният съвет прие първата защита на дисертация на присъждане научна степен "кандидат на военните науки" през 1956 г. на аспиранта (самостоятелно подготвил се) полковник Сен Сурдолов. През следващата 1957 г. беше присъдена научна степен "кандидат на военните науки" на първите редовни аспиранти. Дисертации защитиха и генералите Иван Бъчваров, Атанас Демерджиев, Стоян Заимов и полковниците Недялко Гацов, Михаил Арнаудов, Яко Молхов, Филип Казанджиев, Спас Спасов, Коля Кузов, Атанас Дончев и др.

Първите научни звания във Военната академия "Г.С. Раковски" се присъдиха през 1954 г.: професор на началника на академията ген.-полк. Иван Кинов и на генерал-майор от медицинската служба Костадин Стоянов, а доцент на ген.-майор Щерба Танасов. През 1956 г. бе присъдено научното звание доцент на чен. Димитър Попов и на полковниците Кузо Дееничин, Иван Демерджиев, Ламби Данаилов и Гаврил Атанасов, а в началото на

¹ ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е.89, л.41,44,78.

² Там там, л.82-88.

1957 г. на началника на академията генерал-лейт. Славчо Трънск и на полк. Иван Хариев. През периода 1957-65 г. бяха присъдени научни звания: професор на полковник Йонко Митев и доцент на ген.-лейт. Гено Генов, ген.-майор Христо Каламов и на полковниците Левчо Савов, Димитър Йосифов, Иван Тучев, Атанас Димитров, Яко Молхов, Илия Долапчиев, Недялко Гацов, Филип Христов, Христо Кортенски и др.

Петдесетте години са решаващи в създаването на квалифицирани кадри в академията с научни степени и научни звания. В края на периода се обособи един солиден отряд от военнонаучни работници, който можеше да решава не само учебно-методически задачи, но и да извършва сериозна научноизследователска дейност.

Командно-преподавателският състав започна активно да участва във военния периодичен печат. Само през 1952 г. сп. "Военна мисъл" са отпечатани над 30 заглавия от офицери на академията. Следващите години командно-преподавателският състав участва с много повече статии в сп. "Военна мисъл" и другите военни списания, а към края на периода в издаването и различни сборници и монографии. Добра изява на научноизследователска дейност е сборникът "Трудове на академията". Първата тактическа серия беше издадена през 1952 г., а след това и серията по обществените и инженерните дисциплини.

Отначало кръгът на офицерите, занимаващи се с научноизследователска работа бе малък, но в края на разглеждания период той значително нарасна.

Една от най-важните обективни предпоставки за усъвършенстване на съветската военна наука и съветското военно изкуство в учебно-възпитателната работа на академията са слушателите.

В края на 40-те години настъпват сериозни качествени изменения в техния състав. На обучение във Военна академия "Г.С. Раковски" се приемат нови офицери, членове на партията, много от които бяха участвували активно в борбата против фашизма и капитализма. Това благоприятствуваше не само разпространяването на съветската военна наука и военно изкуство, но и тяхното усъвършенстване. А както потвърди животът по-късно, тези офицери изиграха значителна роля в развитието на народ-

ната армия. И сега редица от първите випускници на академията - активни борци против фашизма и капитализма, като ген.-лейт. Христо Радонов, ген.-лейт. Петко Дудов, ген.-лейт. Добрин Димитров, ген.-майор Александър Алексиев, ген.-майор Иван Узузов и др.¹, заемат отговорни длъжности в БНА.

До 1948 г. в академията се приемаха около 30 офицери-слушатели от старата армия. След 1949 г. нуждите налагаха броят им да се увеличи четири пъти повече.

Командуването и учебният отдел положиха големи усилия за подобряване на учебно-педагогическата работа. Тя се продължаваше на основата на единния план за командирска и методическа подготовка.

Задачите изискваха да се преработят тематичните програми и учебни планове, да се преустроят учебният процес и методиката на обучението на базата на съветската военнотеоретична мисъл и опит. Това налагаше разработването на нови лекции, задачи и други учебни материали.

Още от 1948 г. обучението се водеше въз основа на по-често учебни планове и тематични програми от съветските военни академии. Впоследствие те нееднократно се преработваха и създаваха от катедрите и Научния съвет и се утвърждаваха от началника на ВУЗ, а по-късно и от началника на Генералния щаб. Много внимание се отделяше на въпросите, свързани с изучаването на съветската и нашата армия в Отечествената война.

За оперативно-тактическите дисциплини се отделяше около 67 %, за обществените над 11 % и за общообразователните 7 % учебното време. Недостатъчно внимание се обръщаше на техническата подготовка на слушателите, а и часовете за марксистко-ленинското учение не даваха възможност за неговото пълно усвояване и осмисляне.

Основа на тактическата подготовка на слушателите бяха действията за действията на полка и дивизията в различните видове бой. Ударението се поставяше на настъпателните действия пробив на подготвена отбрана и в планинско-гориста местност. Увеличиха се и часовете по оперативно изкуство.

¹ ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е. л.171-174.

В програмите и учебния процес се отделяше голямо внимание на твърдото познаване бойните възможности и тактиката на бронетанковите войски, артилерията, инженерните войски, военно въздушните сили и свързочните войски. По такъв начин те осигуряваха подготовка на висококвалифицирани военни кадри за всички родове и специални войски.

Новите устава, утвърдени през 1950 г., и създаването на Военнополитическата и Военотехническата академия отново предизвикаха съществени изменения в учебните планове и програмите. Беше преразпределено времето за изучаване на различните оперативнотактически дисциплини и теми и се уточниха съдържанието и методът на преподаването им.

В учебния процес вземаше активно участие и командването. Курсът по оперативнотактическа подготовка започваше с уводни лекции, изнасяни от началника на академията и неговия заместник, на които като правило присъстваха не само слушателите, но и началниците на катедри, а понякога и целият команднопреподавателски състав. В това отношение образец на методическо майсторство и високо научно равнище беше лекцията, изнесена от ген.-лейт. Кинов, на тема: "Характерните черти на бъдещата война".

Организирането на самостоятелната работа на слушателите възникваше не само командването, но и обучаемите. Със заповед на началника на академията беше установена задължителна самоподготовка от 15.00 до 20.00 часа. На партийни събрания слушателите, изпълнявайки партийния си дълг, вземаха решения да работят до 22.00 часа и ги изпълняваха. Водеше се упорита и непримирима борба с пропускането.

Заниятията на истинността се водеха при условия, максимално близки до бойните. Стремехът беше да се затвърдят знанията и уменията на слушателите по оценка на обстановката, вземане на решение, организиране на взаимодействието и др.

Провеждането на учебния процес беше немислимо без създаването на учебноматериална база. Необходими бяха кабинети, класни стаи и лаборатории. Тази задача стоеше пред командването и катедрите през следващите години.

Постоянната грижа на командването, политотдела и катедрите за организирането на учебния процес дава

и резултати. Основната част от слушателите завършваха академията с добри и отлични оценки. Фамилните им имена се гравиряха 10 години – от 1958 до 1968 г., върху мраморни плочи на хода на централното здание.

През 50-те години се разшириха и задълбочиха знанията по марксистко-ленинска подготовка, история на Великата отечествена война, обща теория на съветската военна наука и история на военното изкуство. Основната част от темите на дипломните работи бяха свързани със съветската военна наука и съветското военно изкуство. В 1958 г. за първи път в историята на академията за дипломни работи бяха възложени теми от теоретичните основи на съветската военна наука като "Петте постоянно действащи фактори, решаващи съдбата на войната" и др. След 1950 г. се увеличи рязко броят на докладите, лекциите и информациите, изнасяни пред слушателите от наши и съветски специалисти.

През 1952 г. в академията се създаде слушателски кръжок с ръководител подполк. Г. Ст. Ковачки. В 1954 г. към основния факултет за първи и втори курс се създадох научни кръжоци по основи на марксизма-ленинизма, тактика, история на военното изкуство и разузнаване. Дейността им беше ограничена. Разработваха се и се изнасяха доклади по някои въпроси в марксистко-ленинското учение за войната, военното изкуство и приори от Великата отечествена война. Впоследствие кръжоците преминаха във военнаучни дружества.

Значителна роля за усвояване на съветската военна наука и съветското военно изкуство изиграха военнаучните дружества, научните конференции, курсовите и дипломните работи. Това са форми, при които обучаемите разработват и осмислят определени теоретични въпроси и търсят пътища за практическото им решаване.

Не е възможно да се говори за използване на съветската военна наука и на съветското военно изкуство при обучението и възпитанието, без да се изтъкне огромната роля на военните съветници. Те бяха един от най-важните фактори за решаване на тази задача.

Съветниците дойдоха в академията през учебната 1950-1951 г., когато бяха вече създадени необходимите условия за пов-

сместно прилагане на съветската военна наука и на съветското военно изкуство при обучението и възпитанието на слушателите.

Съветници бяха: генералите Щитов, П.Димитриевич Говоруненко, Ст.Трофимович Рубльов, полк. Батраков, полковник С.Ф. Загурейко, полк. П.Никитич Зуев, полк. А.Михайлович Смитюшенко, полк. Н.Л.Яковлев, полковник М.М. Овчинник, полк.Златарьов Б.Николаевич, полк. А. Михайлович Щербатов, подп. М.П. Спиваков, подп. Ф.Антолович Мамаев, подп. Б.Николаевич Морозов, майор И.Иванович Трошкин.

Притежавайки задълбочени военни знания, богат боен опит и солидна методическа подготовка, те оказваха голяма помощ на командно-преподавателския състав за внедряване на съветската военна наука и на съветското военно изкуство в учебно-методическата и научноизследователската дейност. Съветниците вземаха непосредствено участие в разработването на лекциите и тактическите задачи, присъствуваха на катедрени заседания, при обсъждане на учебен материал и провеждане на методически занятия, а също при провеждането на занятия със слушателите. Те подпомогнаха академията и в изграждането на учебно-материалната база: кабинети, лаборатории и др.

Особено големи заслуги за развитието на Военна академия "Г.С.Раковски" има главният съветник ген.-майор Щитов. Той допринесе за нейното организационно изграждане и укрепване, за внедряване в живота й съветската военна наука и съветското военно изкуство, за подготовката на преподавателски кадри, учебен материал и учебно-материална база. С негово помощ се поставиха основите на тясното взаимодействие между различните катедри и достигане на единен и съгласуван учебен процес.

Съветниците спомогнаха твърде много за снабдяване на академията със съветска военна литература. Мнозина от тях донесоха и оставиха като учебен фонд личните си военни списания и литература. Те оказваха помощ да се разработят по опита на съветските академии най-целесъобразни учебни планове, тематични програми и разписания за занятията със слушателите.

Важен обективен фактор, който обуславя новия етап в използването на съветската военна теория и богатия боен опит при обучението и възпитанието на слушателите в академията, е

съветската военна литература. Отразили в себе си най-прогресивната военна наука и военно изкуство, проверени в огъня на Великата отечествена война, уставите и наставленията на Съветската армия издържаха успешно най-кръвния изпит в историята на човечеството. След войната те бяха обогатени с нови положения, изпитани в суровата борба и дали най-положителни резултати.

Най-напред в академията бяха доставени съветски преподавателски материали като Полеви устав, Боен устав на пехотата, Боен устав на БТ и МВ и др.¹ Към 1948 г. се появиха и съветски списания и вестници. Първите уставы, списания, вестници и лекции, съставени по записки на български офицери от курсове в съветските академии, станаха основно средство за целия учебен процес. В следващите години обемът на съветската военна литература непрекъснато растеше и тя се превърна в основа на обучението и възпитанието на слушателите. Учебният фонд се богати особено през 1950 г., когато бяха зачислени много съветски уставы и наставления за видовете въоръжени сили, родовете и специалните войски и служби, а така също списания, учебни пособия и лекции.²

Към края на 1950 г. бе получен нов Полев устав. Той игра важна роля в живота и дейността на академията. Неговото дълбоко изучаване имаше решаващо значение за използването на съветското военно изкуство в учебно-методическата й работа.

През 1951 г. бяха издадени "Записки по оперативно изкуство" от ген.-майор Димитър Попов, полк. Стамен Стоянов (о.з. генерал) и полк. Ради Томов (о.з. генерал)³. Едни от първите български офицери, завършили курсове в СССР, те създадоха учебно-методическо пособие, необходимо за изучаване на съветското оперативно изкуство. Освен това като началници на катедри и управления в А (ген.-майор Попов като зам.-началник на ВА "Г.С.Раковски", ген.-майор Стоянов като началник на ВТА) те имат големи заслуги за утвърждаването на съветската военнотеоретична мисъл в

¹ ПВА, ф.1517, оп.1, а.в.29, л.27.

² Пак там, а.в. 30, л.л. 254-271.

³ Пак там, а.в.40, л.332.

практиката на академията.

През това време полк. Асен Сурдулов, началник на катедра "Оперативно изкуство", разработва записки за използване на бронетанковите войски. Той допринася за изясняване на въпросите за подвижните групи в армейската и фронтовата настъпателна операция по опита на Съветската армия във Великата отечествена война.

За учебната 1950/51 г. във ВА "Г.С.Раковски" се получиха много съветска историческа литература. В нея бяха отразени някои от най-крупните операции на Съветската армия във Великата отечествена война, като сталинградската битка, отбраната на Одеса, разгрома на немците в Белорусия и др.¹ Това даде възможност за изучаване историята на военното изкуство през Втората световна война и за използване на съветския боев опит в практиката на оперативно-тактическите катедри.

В следващите години броят на съветските източници непрекъснато се увеличаваше. Днес във фонда на библиотеката има повече от 150 хил. съветски книги.

В.И.Ленин сочи, че без революционна теория няма и революционна практика. Революционната теория на съветската военна наука е марксистко-ленинското учение, а революционната й практика са пролетарските революции, класовите битки на пролетариата и борбата на Съветската армия с чуждестранната интервенция и немскофашистката агресия. Затова марксистката теория и съветският опит в Гражданската и Великата отечествена война бяха и най-необходимото условие за прилагане на съветската военна наука и съветското военно изкуство в учебно-методическата дейност на академията.

В "Анти Дарвинизъм" Енгелс обосновава, че условията на материалния живот, начинът на производство са определящ фактор във въоръжената борба. Те влияят не само върху организацията и въоръжението на войските, но и на способите и формите за водене на бойните действия, на същността, характера и целите на войната. Ето защо марксистката политическа икономия играе важна роля за изясняване общата теория на военната наука и теорията на военната икономика като нейна съставна част. Празно-

та, предизвикана от липсата на марксистка политическа икономия, бе запълнена сравнително рано във Военната академия "Г. Раковски".

Още на 4.IX.1947 г. бе създаден комитет за издаване и пласиране на труда "Политическа икономия" на полк. Дамбали Дамбалиев" – първата марксистка литература, издадена в академията. Тя допринесе твърде много за изучаване на марксистко-ленинското учение и за усвояване общите теоретични основи на съветската военна наука. Полк. Дамбалиев подпомогна много преподаватели в усвояването на марксистко-ленинското учение за войната и армията и изграждане на техния мироглед.

През следващите години бе доставена необходимата прецизна и наша марксистка литература, която сега е един от най-важните обективни фактори за изучаване на марксистко-ленинското учение за войната и армията.

През втората половина на 50-те години се засилиха агресивните действия на империалистическите държави. Създадоха нови агресивни военни блокове, политически и икономически зони. Около териториите на социалистическите страни изникнаха теми от бази, пунктове за управление, складове, командувания и щабове и се развърнаха групировки на видовете въоръжени сили, поддържани във висока бойна готовност. Засилиха се и повече идеологическата диверсия на империализма и уклоните в международното комунистическо движение. В някои райони на империалистическите държави водеха открита агресия срещу развиващите се страни и националноосвободителните движения. Всичко това наложи образуването на организацията на Варшавския договор през 1955 г. Създадоха се обективни условия за най-пълно интегриране на социалистическите страни във военната област. Водеща роля в това отношение играеха съветските академии. Те се превърнаха в мощни школи за подготовка на офицерски кадри от другите социалистически страни и за преподавателска на техните преподавателски кадри. По обем и съдържание свързаните между военните академии на социалистическите страни се разшириха и задълбочиха.

И действително от 1955 г. почти ежегодно се изпращаха съветските военни академии офицери от командно-преподавател-

¹ ЦВА, ф.1517, оп.1, а.е.40, л.л.815,816.

ския състав на ВА "Г.С.Раковски" за обмен на опит, за внедряване на нови проблеми в учебната и изследователската дейност. Особено положителни резултати за възприемане на съветските постижения във военната област даваха курсовете и консултацията на преподавателите в съветските академии. Днес над 33 % от командно-преподавателските кадри са завършили курсове в СССР.

Механичното пренасяне на съветската военнотеоретична мисъл и практика на наша почва би довело до много сериозни недостатъци в подготовката на военните кадри в БНА. Ето защо в учебно-възпитателната и научноизследователската дейност на академията се налагат постановките на съветската военна наука да се пречупват и решават по начин, съобразен със специфичните политически, икономически, военностратегически и географски условия на нашата страна. Тези въпроси намериха реален израз в учебните планове и тематичните програми, лекциите и задачите дипломните работи и дисертациите, пособията и монографиите, разработени във ВА "Г.С.Раковски".

Възприетата практика изцяло да се ползва съветската военна наука и военно изкуство за обучението и възпитанието на слушателите, но съобразно условията на нашата страна изведе Военната академия "Г.С.Раковски" на правилен път. Неко повече, в нея бяха разработени трудове по оперативно изкуство и тактика, които допринасят за развитието на военното изкуство.

Днес важна роля за прилагането на съветската военна наука и военно изкуство в обучението и възпитанието на слушателите играят всички катедри, но особено големи са заслугите в това отношение на катедра "Оперативно изкуство". Колективът на катедрата допринася за изучаване на водещите дисциплини в съветското военно изкуство – стратегия и оперативно изкуство, а така също на военноморски науки, военна география и РЕБ. През последните години нараснаха методическите и изследователските потенциални възможности на катедрата. Разработени са пособия, учебници, монографии и др., някои от които имат оригинален характер.

Катедра "Обща тактика" използва тактиката като съставна част на съветското военно изкуство за обучението и възпитанието на слушателите. Колективът ѝ също е разработил мно-

го учебни пособия, учебници и монографии, които намират добър прием в академията и войските.

Ревностен разпространител на съветското военно изкуство и съветския опит във войските е катедра "История на военното изкуство".

Оперативно-тактическите катедри на видовете въоръжени сили, родовете и специалните войски подпомагат овладяването на съветската военна наука и оперативното изкуство от слушателите в академията. Те имат голям дял при разработване на иделни и комплексни теми по стратегия, оперативно изкуство и тактика.

Инженерно-техническите катедри също допринасят за изучаване на съветското оръжие и бойна техника.

Особено място в използването на съветската военна наука и съветското военно изкуство при обучението и възпитанието имат катедрите по обществените дисциплини.

Катедра "Философия" прилага в учебния процес съветския ит, тематиката и постиженията на съветската военна философия във. Тя има голям дял за усвояване на философско-методически проблеми на съветската военна наука от слушателите и за въвеждане на марксовския диалектически метод в цялостната им дейност.

Катедра "Политическа икономика" допринася за изучаване на общите теоретични основи на съветската военна наука и военната икономика като нейна съставна част. През последните години значително се увеличиха часовете за изучаване военните проблеми на икономиката.

Катедра "ПНР в БНА" използва опита на Съветското зръне за формите на партийно-политическата работа в мирни условия и през време на война и ги конкретизира съобразно обстановката в нашата страна. Тя подпомага изучаването на ПНР в мията като съставна част на военната наука.

Катедра "Военна психология и военна педагогика" играе важна роля за мировидното и психологическото изграждане на слушателите. Тя развива тяхната мисловна дейност и педагогическим похвати за решаване на мисловни оперативно-тактически и зпитателни задачи.

Катедра "Научен комунизъм" също допринесе за мирогледното изграждане на слушателите и използване богатия опит на СССР и Съветската армия при усвояването на съветската военна наука и съветското военно изкуство.

Значителна роля в това отношение играят военнаучните дружества, научните конференции, курсовете и дипломните работи. Това са форми, при които те сами разработват и осмислят определени теоретични въпроси и търсят пътища за практическото им решаване.

Във Военна академия "Г.С.Раковски" е изградена строга система от взаимно свързани и взаимно обусловени форми и дейности за възприемането, осмислянето и практическото прилагане на съветската военна наука и съветското военно изкуство в обучението и възпитанието на слушателите. Този процес измина доста криволичещ и стръмен път. Той започна от оферата на "препагандата" на съветската военна теория, премина през периоди на нейното усвояване и достигна до творческото и развитие и прилагане при наши условия. Всичко това беше обусловено от обективните и субективните фактори, които с течение на времето се променяха.

4. Превръщане на академията в единен център за подготовка на висококвалифицирани кадри

През втората половина на 50-те години империалистическите държави начело със САЩ засилиха идеологическата си дейност и надпреварата във въоръжаването с цел да създадат равностойност в международното комунистическо движение и за военно превъзходство над СССР и цялата социалистическа система. Това наложи КПСС и съветското правителство да вземат спешни мерки за масово производство и внедряване във войските на качествено ново оръжие и бойна техника, а в областта на военната теория да се разработят нови схващания за характера, принципите и способите за водене на боя и операцията.

Бурният технически прогрес, предизвикал качествени измислености в средствата и възгледите за водене на въоръжената бор-

ба, налагаше да се прилагат нови методи и форми в обучението и възпитанието на офицерските кадри, да се разширяват и задълбочават техните знания в нови области на науката и техниката.

В началото на разглеждания период у нас съществуваша две академии - "Г.С.Раковски" и Военнотехническата. До този момент те решаваха успешно задачите си за подготовка на командни, щабни и политически кадри за видовете въоръжени сили, родовете и специалните войски, а така също и на офицери за експлоатация и ремонт на бойната техника.

В новите условия се налагаше преди всичко да се повишава техническата подготовка на офицерите от командния и политическия профил, а тези от техническия профил да преминат към инженерно обучение, като се увеличат часовете им по оперативно-тактическа подготовка. Повишиха се изискванията към марксистко-ленинската и психологическата подготовка на офицерите от всички профили.

Военната академия "Г.С.Раковски" не разполагаше с достатъчно подготвени кадри и материална база за провеждане на занятията със слушателите по техническа подготовка. За създаването на нови катедри с подготвени инженери кадри, за развъртането на кабинети и лаборатории с нова материална част бяха необходими много време и средства.

През учебната 1957/58 г. със заповед на министъра на народната отбрана във Военнотехническата академия за някои от специалностите бе приет първият набор офицери за петгодишен инженерен курс на обучение. Налагаше се да се премине към повсеместно инженерно обучение и на останалите специалности. Това изискваше попълването на академията с много нови специалисти и значително разширяване на учебно-материалната база.

В условията на научно-техническата революция при голямите изменения в организационната структура на войските и военнотехническата мисъл и двете академии "Г.С.Раковски" и Военнотехническата, не бяха в състояние да решават пълноценно своите задачи по подготовката на офицери с академично образование за нуждите на БНА. Ето защо се наложи тяхното сливане и създаването на обединена академия с по-големи кадрови и технически възможности.

С разпореждане № 00544 от 1 юли 1958 г. на началника на Генералния щаб се определяха редът и сроковете за разформирване на Военнотехническата академия. До 30 септември 1958 г. тя трябваше да се влее във Военната академия "Г.С.Раковски".

Обединяването им е решаващ момент в развитието на ВА "Г.С.Раковски". Тя се превърна в единствен и единен център за подготовка на офицери с академично образование. Това даде възможност да се подобрява планирането на учебния процес, да се увеличава кадровият и материално-техническият потенциал на академията, да се съгласува работата по обучението и възпитанието на слушателите, да се разширява обемът на научноизследователската работа и подготовката на научни кадри.

Във Военнотехническата академия бяха създадени добри традиции за многопрофилно планиране на учебния процес. Този опит бе пренесен в академия "Г.С.Раковски". В резултат на това, въпреки възникналите проблеми при планирането на учебните занятия за различните факултети и специалности, съществени грешки не бяха допуснати. Още първата учебна година се създаде добро планово начало, което непрекъснато се усъвършенствуваше от командването, учебния отдел на академията и катедрите.

Най-важният резултат от сливането на двете академии е обединяването на кадрите и изграждането на колективи с големи потенциални възможности за учебно-възпитателна и научноизследователска работа. Оперативно-тактическите и катедрите по обществените дисциплини бяха попълнени с подготвени преподаватели от Военнотехническата академия. Катедрите по оперативно-тактическа подготовка на видовете въоръжени сили, родовете и специалните войски, а така също и инженерно-техническите бяха развърнати на базата на съществуващите катедри във Военнотехническата академия и попълнени с наличните преподаватели на академия "Г.С.Раковски".

Катедрите се попълниха с подготвени и опитни преподаватели. Но когато настъпваха изменения във военнотеоретичните схващания за водене на въоръжената борба и във войските навлизаше масово нова техника, се налагаше да се вземат незабавни мерки за тяхната преподготовка. И тук решаваща се оказва съветската помощ. Много от преподавателите бяха изпратени на

курсове в съветските военни академии за изучаване на новостите във военната теория и техника. Съветският съюз ни достави немалка литература и изпрати специалисти, които чрез лекции и консултации оказваха незаменима помощ на Военната академия "Г.С.Раковски".

Сливането на академиите и превръщането на ВА "Г.С.Раковски" в единствен център за подготовка на офицери с академично образование даде възможност за взаимодействие между различните катедри при подготовката на учебния материал и провеждане на занятията. На всички етапи от учебния процес се постигна съгласуваност в работата на учебните звена, което осигури благоприятни условия за разширяване и задълбочаване на бема от знания, за по-голяма теоретична и практическа насоченост на занятията.

При учебната работа със слушателите широко място намериха въпросите, свързани с усвояване, осмисляне и практическо прилагане на най-новите схващания на военнотеоретичната мисъл и постиженията в техническата област. Обръщаше се голямо внимание върху усвояването на марксистко-ленинското учение за истината и марксисткият диалектически метод, развиването на абстрактното, логическото и оперативно-тактическото мислене, създаването на умения и навици за работа във всички условия на обстановката, идейното и патриотичното възпитание на слушателите.

Превръщането на академията в единствен център за висококвалифицирани офицерски кадри даде възможност за по-целенасочена и комплексна научноизследователска дейност. Увеличаването на кадровия научен потенциал, разширяването на базата за следване и взаимодействието между различните специалисти създаде обективни условия за разработване на крупни теми по текущи оперативно-тактически, политически и военнотехнически проблеми. В резултат на това рязко се съкрати дробнотемното и ототемното на научната продукция, а колективите от различни специалности разработиха учебници, научни трудове и др., които намираха добър прием и практическо приложение не само в академията, но и в много други институти и учреждения.

В значителна степен се измениха условията за подгот-

товка на научни кадри. Формираха се специализирани научни съвети, в които се присвояваха по-компетентно научни степени и научни звания, решаваха се по-успешно учебно-методически и научноизследователски задачи.

Пълното развързване на катедри от различни специалности бе благоприятна основа за провеждане на командно-щабни учения и изследователски военни игри. Всяка от тях в ролята на отдел или служба в щаб можеше да решава пълно и задълбочено поставени учебни или изследователски задачи.

Обединяването на литературата, техниката, кабинетите и лабораториите на двете академии разшири значително учебно-материалната база на ВА "Г.С.Раковски". Създадоха се по-големи възможности за инженерно образование за всички технически специалности, за разширяване техническата подготовка на слушателите от командния и политическия профил и за експериментна научноизследователска работа.

Военната академия "Г.С.Раковски" действително се превърна в единствен и единен център за подготовка на висококвалифицирани офицерски кадри. Гаранция за това са резултатите от знанията на завършващите слушатели. Те усвояват всички съставни части на военната наука и военното изкуство, марксистко-ленинското учение за войната и армията, различни области от науката и техниката, като особено се задълбочават познанията им по специалната подготовка. Академията се превърна и в център за подготовка на научни кадри за БНА и за научноизследователска дейност.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

РЕВОЛЮЦИЯТА ВЪВ ВОЕННОТО ДЕЛО И ПО-НАТАТЪШНОТО РАЗВИТИЕ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Г.С.РАКОВСКИ"

1. Новите изисквания в учебно-методическата и въз- питателната работа

В края на 50-те и началото на 60-те години започна третият период от развитието на военната академия. Това е времето на коренни преобразования във военното дело. Появиха се ядреното оръжие, което с поразяващата си мощ неизмеримо превъзхожда всички известни в миналото бойни средства, и ракетите с различно предназначение и радиус на действие, позволяващ да се нанесат неотразими удари по всеки район на планетата във всяко време на денонощието и годината.

На базата на научните успехи на електрониката бяха създадени множество автоматични системи за управление на оръжията и войските. Значително бяха усъвършенствувани и обикновените средства за война - авиация, танкове, артилерия и др.

Качествено новите средства за въоръжена борба предизвикаха изменения във военното дело. Те предизвикаха изключително високи изисквания към подготовката на войските, командирите и щабовете. И това е напълно естествено, тъй като в последния сметка не оръжията и бойната техника спечелват сраженията, колкото и мощни и унищожителни да са, а хората, умеещи докрай да използват възможностите им. Ето защо внедряването на ядреното оръжие предизвика остра необходимост от тяхното изучаване и рязкото повишаване техническата подготовка на личния състав. Инженерното

образование и мислене се налагаха от практиката. Едновременно това се повиши значението на морално-политическата и психологическата подготовка на целия личен състав на БНА.

През този период пред академията се поставиха нови сложни задачи както в учебната и възпитателната, така и в научноизследователската работа.

Слушателите от всички курсове и профили трябваше да получат задълбочени теоретични знания за основите на съвременен бой и операция с използване на ядрено оръжие и да се създадат твърди навици по управлението на войските.

При решаването на тази нова задача се изхождаше от това, че колкото по-висока е идейно-политическата закалка на офицера и по-богат е опитът му, толкова по-лесно ще се ориентира в сложната бойна обстановка, по-обосновано ще определя оперативно-тактическите възможности на войските и ще избира на ефективни способи за водене на бойните действия. Налагаха се изменения и методиката на обучение по такъв начин, че при провеждането на занятията слушателите да се възпитават в дух на творческа инициатива, самостоятелност, настойчивост, на воля за победа във всякакви условия на бойната обстановка.

За успешното решаване на новите учебно-методически задачи от командно-преподавателския състав беше необходимо задълбочено да се изучат физическите основи и бойните свойства на ракетно-ядреното оръжие, способите за неговото използване, от сем по нов начин да се поставят и решат основните проблеми на тактиката и оперативното изкуство, да се разработят нови теоретични трудове, учебници и учебни пособия. Наред с това слушателите трябваше да получат задълбочени знания по правилното поддържане, съхраняване, ремонт и оптимално използване на военната техника.

Командуването, политотделът, катедрите, учебният и научният отдел на академията съумяха за кратко време да проведат мероприятията за привличане на учебния процес към новите изисквания. Бяха внесени съществени корекции в учебните планове, тематичните програми за обучение на слушателите. В подготовката на преподавателите още по-широко се използваха такива действителни форми на обучение, като учебно-методическите сборове, ком

ирирските занятия, цикъла от лекции по ядрена физика и ракетно-ядрено оръжие, груповите упражнения, военните игри и др.

Въведоха се нови дисциплини. Закриха се някои от катедрите и се създадоха нови. Необходимо беше учебното време да се преразпредели и да се измени структурата на учебните планове, тематиката и съдържанието на програмите.

Към края на 50-те години за оперативно-тактическите дисциплини на общовойсковия факултет се отделяше 52 %, за обществените - 10 %, за инженерно-техническите - 7 %, за общообразователните - 6 % и за изпити, ваканция и самостоятелна работа - 15 % от учебното време. Това разпределение на часовете отговаряше на съвременните изисквания за обучение, тъй като за сметка на оперативно-тактическите и обществените дисциплини се създадоха инженерно-техническите, за които се определи и съответното учебно време. По такъв начин общовойсковите офицери, завършващи военната академия, получаваха най-необходимите познания по поддържането, съхраняването и експлоатирането на военната техника. Ю за цялостното ѝ обслужване беше необходимо за кратко време да се подготвят офицери с висше инженерно образование, съответстващо на новия етап в развитието на военната наука и техника.

Подготовката на слушателите от инженерния профил се извършваше въз основа на учебните планове на съветските военни академии, като часовете по общотехническите и общообразователните дисциплини се определяха в обем 80 % от изучаваните в гражданските висши учебни заведения на страната. В резултат на това от 23 април 1959 година с постановление № 85 на Министерския съвет се признаваше висше образование по специалността на завършилите инженерно-техническия профил на военната академия.

След сливането на съществуващите преди академии в една се наложи изменение в структурата на ВА "Г.С.Раковски". Създадоха се пет факултета: Общовойсков, Политически, Бронетанков, Артилерийски и Военновъздушен, на които бяха подчинени съответните катедри и организационно припадаха те към тях планиращи групи.

Командният факултет се оглавяваше от полковник Цанко Цанков, а впоследствие от генерал-лейтенант Петър Илиев. Понастоящем негов началник е един от първите офицери, завършили ВА "Г.С.Раковски" след 9 септември 1944 г., дългогодишният коман-

дир на съединение ген.-майор Кунчо Патеф със заместници доцент полковник Михаил Арнаудов и полковник Павел Иванов.

За началник на Политическия факултет беше назначен полковник Зиновиев, след него известният партизански командир генерал-майор Денчо Знеполски, по-късно — ген.-майор Мирон Литов а след него полковник Вълчо Турийски.

За началник на Артилерийския факултет беше назначен полковник Стайков, а след това полковник Михаил Арнаудов и генерал Иван Стефанов — до неговото разформироване.

Началник на Бронетанковия факултет беше полковник (сега ген.-майор) Димитър Пчелински, а след него генерал-майор Кръстан Кръстанов.

Началник на Военновъздушния факултет беше полк. Гераси Герасиков.

Реорганизацията се извърши под непосредственото ръководство на началника на академията ген.-лейтенант (сега генерал-полковник) Славчо Трънски и неговите заместници ген.-майор Методи Христов, ген.-майор Пейчо Пейчев, ген.-майор Христо Каламов.

От декември 1962 г. длъжността началник на академията беше приета от ген.-майор (сега ген.-полковник) Велко Палин. Активен участник в антифашистката борба като политзатворник, преминал през различни щабни и командни длъжности, през двегодишната си дейност той остави трайни следи в цялостния живот на академията.

Към средата на 60-те години наред с внедряването на ядреното оръжие във войските започна да се подменя обикновеното въоръжение. В частите и съединенията постъпваха нови образци танкове, артилерия, противотанкови управляеми реактивни снаряди, стрелково оръжие, бронетранспортъри и средства за управление. Тези изменения в материално-техническата база породиха нови схващания за характера, принципите и способите за воден на бой и операцията. Те предопределиха и по-нататъшното развитие на методите за обучение и възпитание на личния състав, пред всичко на офицерските кадри.

Основните мероприятия за по-нататъшното преустройство работата в академията в съответствие с възникналите задачи по обучението и възпитанието се извършиха под ръководството на

воназначения началник на академията генерал-майор (сега генерал-лейтенант) Генчо Ст.Генов. Той встъпи в длъжност на 22.X. 1964 г. Участвувал активно в ожесточената борба срещу фашизма и капитализма като член на щаба на II оперативна зона, воювал в Отечествена война, той завърши висше военно образование в Съветския съюз, заемаше ред отговорни щабни и командни длъжности и придоби голям практически опит, който отпаде в интерес на учебната, научната и партийната работа в академията.

През този период в учебните планове и тематичните програми се наложиха сериозни изменения. Нямаше и не можеше да има стабилност в тях, защото от 1968 г. в академията постъпват слушатели, завършили петгодишния курс на военните училища. Необходимо беше да се разработват различни програми за един и същ профил с различно съотношение на дисциплините и часовете.

С това се отговори на непрекъснато увеличаващите се изисквания на научно-техническия прогрес. Основната тежест падна върху катедрите, които положиха много усилия за преработване на планиращите документи и учебния материал.

Усилията на учебния процес се насочваха към практическите занятия и преди всичко към организаторската работа на командирите и щабовете при разнообразна и сложна обстановка. При това винаги щателно се обмисляха условията и възможните способности за действие на войските.

Особено внимание се отделяше за решаването на комплексните тактически и оперативни задачи и на организирането на командно-щабните учения, чиято роля при подготовката на командирите и щабовете извънредно много нарасна.

Командно-щабните учения се провеждат в клас и на местността по време на поезките в продължение на няколко дни. Това дава възможност на слушателите по-реално да отчитат размаха на бойните действия и на практика да прилагат знанията си за оценка на измененията се обстановка и да вземат обосновани решения.

Командуването обръщаше голямо внимание на методическата подготовка на преподавателите, която след сливането на академията се издигна на по-високо равнище.

В последния период от развитието на академията голяма роля изигра първият заместник на началника на академията ген.-

майор Димитър Пчелински. Участвувал във въоръжената борба против фашизма и капитализма, завършил Бронетанковата академия в СССР, повече от 23 години той работи непрекъснато в академията като преподавател, началник на отдел и факултет и повече от 10 години пръв заместник-началник на академията. Със своя опит и знания, принципност и въискателност той допринесе за установяването на плановост и дисциплина в учебния процес.

Повече от 10 години работи в академията като заместник-началник професор ген.-майор Стоян Мичев. С упоритостта и трудолюбието си той допринесе за организирането и провеждането на учебния процес по оперативно-тактическа подготовка, за разработването и създаването на учебен фонд и изграждането на преподавателски кадри.

През следващите години се създадоха три факултета - Оперативен, Политически и Инженерен. Известно време съществуваше и курсантски батальон. За началник на Инженерния факултет беше назначен полковник (а сега ген.-майор) Кръстан Кръстанов, партизанин от Софийско. Той служи в академията повече от 23 години. Негови заместници бяха полковник Димитър Дедов, завършил военнополитическо училище в Ленинград, и полк. Минко Николов (Торпилата).

Благотворно влияние върху работата на академията оказваха решенията на пленумите на ЦК на БКП и Министерския съвет на НРБ в областта на образованието от 1962 г. за по-нататъшното подобряване на образователното дело в страната (юли 1964 г.), за преустройството и по-нататъшното развитие на образованието в НРБ (юли 1969 г.).

В изпълнение на тези решения назначаването на преподавателите в академията се извършваше с конкурс. Учебно-методическата работа ежегодно се обсъжда и анализира с цел да се усъвършенствува и доближи до оптималните изисквания. Независимо от тези трудности учебният отдел, катедрите и особено командването и лично началникът на академията ген.-лейтенант Тако Кръстев направиха много за стабилизирането на учебните планове и програми.

Ген.-лейтенант Тако Кръстев встъпи в длъжността началник на академията от 22.X.1972 г. Завършил е висше академично

образование в съветски академии. Бил е на отговорни щабни длъжности във войските и ГЩ. Със своята висока оперативно-тактическа подготовка, богат войскови опит и практически навики той оказва благотворно влияние за издигане на по-високо равнище учебната, възпитателната и научноизследователската работа в академията.

Плодотворно се трудиха преподавателите от оперативно-тактическите и инженерно-техническите и обществените катедри, в резултат на което разработиха стотици учебници, учебни пособия и други материали. Не жалеха сили както старите, така и по-младите преподаватели от всички катедри. Те упорито усвояваха новите принципи за водене на боя и операцията и се стремяха по най-достъпен начин да ги предават на слушателите. Особено внимание се обръщаше на задълбоченото изучаване бойните възможности на новите средства за водене на въоръжената борба и умелото им използване в хода на боя.

Професорско-преподавателският състав се стремеше да използва максимално старите и да търси нови форми и методи за обучение и възпитание на слушателите. Съдържанието на всяка лекция, тактическа задача и летучка старателно се обсъждаше на методически съвещания на катедрите, всеотранно се разглеждаше методиката за провеждане на всяко занятие, което чувствително повишаваше умението на преподавателите.

В редица важни оперативно-тактически проблеми, наложени от самия живот, преподаватели и слушатели с напрегнато внимание анализираха бойната обстановка, методиката за оценяване нейните елементи, в частност оценката на противника и особено на неговите ядрени средства и способите за защита на войските от тях. Всички катедри без изключение се занимаваха с изучаването на тези проблеми.

Внедряването на ядреното оръжие и пълната моторизация на армията изискваха да се изучават още по-задълбочено бойното използване, експлоатацията и ремонтът на техниката. Това наложи в академията да се оборудват редица кабинети за изучаване на бронетанковата, автотракторната, артилерийската и свързочната техника. Голяма заслуга в това отношение имат генералите Димитър Пчелински, Кр. Кръстанов, Иван Стефанов и офицерите Ив. Златанов, Стефан Цонев, Павел Велев, Стефан Хитров, Филип Казанджиев, Кирков

и старшините Васил Трайков и Кръстю Попов.

Създаването и бурното развитие на ракетните войски все повече и повече издигаше значението им за успешния изход от бойните действия с използване на ядрено оръжие. Това добре разбираха преподавателите от катедра "Артилерия" и положили големи усилия за повишаване на своята квалификация, за подготовката на учебния материал и оборудването на кабинетите. Умело организираха изпълнението на тези задачи офицерите Яко Молхов, Владимир Какарадов, Михаил Бойчинов и др.

Характерът на бойните действия при използване на ядрено оръжие повиши рязко ролята на противовъздушната отбрана на войските. Необходимо беше да се преработят учебните планове и програми и да се изгради пълен курс за обучението на слушателите по основите и организацията на ПВО на войските, да се създаде нова учебно-материална база. Тази работа се провеждаше под ръководството на офицерите Кунин Динев и Никола Христов.

Подобни задачи стояха и пред останалите оперативно-тактически и инженерно-технически катедри. Голяма работа се извърши от катедра "ВВС" под ръководството на офицерите Емил Луканов, Кирил Апостолов и Цоло Младенов.

Пред колективите, ръководени от офицерите Иван Митев, Ангел Кендев, Кирил Кирков, Атанас Дончев и Стефан Хитров, стояха голям кръг проблеми по изучаване на новата техника и създаването на съвременна учебно-материална база.

Новите средства за водене на въоръжената борба и новите възможности за внезапно започване на войната налагат задълбочено и всеотдайно да се изучават нашите вероятни противници и да се организира и води непрекъснато разузнаване при всички условия на обстановката. Голям дял за постигане на горното в хода на учебния процес има колективът, ръководен последователно от полк. Антон Цанев, полк. Иван Иванов и сего полк. Диню Добрев.

Катедра "Тактика на инженерните войски", оглавявана от полк. Митко Гранитов и полк. Стоян Стоянов, съсредоточи своите усилия за усъвършенстване методиката за преподаване инженерното осигуряване на бойните действия и разработване на учебници и учебни пособия с активното участие на преподавателите Цве-

иан Тошев, Марин Станишев и др.

Бурното развитие на радиоелектрониката многократно увеличи възможността управлението на войските да се направи още по-надеждно, непрекъснато, оперативно и скрито. Възникна необходимостта от разширяване на знанията по радиоелектронни средства и по способите за тяхното използване. Тази задача с успех се решаваше от колективите с ръководители полк. Трифон Киров и проф. полк. Филип Казанджиев, ген.-майор Калоянов и полковник Георги Ханъмов. Дълго време в катедрата работи полковник Язго Саръмов.

Появата на ядреното оръжие наложи да се изучават неговите физически свойства и да се разработи теорията по защита на войските. Тази задача успешно се изпълнява от колектива, ръководен последователно от опитните офицери Петко Стойков и Еленко Мановски. Разработиха се редица учебни пособия и се организираха кабинети и лаборатории за нуждите на обучението. Много години работиха в този колектив полковниците Васил Николов, Христо Янчев, Георги Славчев, Атанас Атанасов и др.

Внедряването на ЕИМ и КСМ в армията наложи личният състав на академията да се обучава за тяхното използване. Този въпрос се реши успешно за кратко време под ръководството на доц. полк. Димитър Григоров с участието на офицерите Марко Узунов, Илия Пенков, Христо Каламов, Тончо Аладжов и др.

Творческа дейност се проведе и по разработването на теорията и създаването на учебно-материалната база за обучението на офицерите по тиловото осигуряване на боя и опирацията при всички видове бойна дейност. Колективът на катедра "Тил", ръководен повече от 10 години от полк. Петко Костов, а след това от полк. Атанас Атанасов, съумя да се преустрои и за 7-8 години да издаде няколко учебника, в разработването на които най-активно участвуваша целият катедрен колектив. Дълго време тук работиха Борис Матеев, Димитър Николов, Либкнехт Димитров, Димо Ангелов и др.

Профилът на академията предопределяше най-голяма роля на двете основни катедри — "Обща тактика" и "Оперативно изкуство".

Катедра "Обща тактика" е основна, най-голяма по състав и от дейността на преподавателите, от качеството на учебния ма-

териал и от умението да се поднесе той с необходимия подход зависи до голяма степен подготовката на слушателите. Последователно тя е оглавявана от доц. полк. Тодор Рошавелов, доц. полк. Левчо Савов, доц. полк. Иван Демерджиев, доц. ген.-майор Стамен Стоянов и доц. ген.-лейт. Димитър Попов, проф. полк. Анастас Димитров, генерал Ив. Иванов и през последните години от доц. полк. Пандо Войнов с помощници полк. Димитър Стойков и доц. полк. Георги Баталски.

Повече от 20 години работи като заместник на катедрата полк. Георги Ковачки, който допринесе за правилното обучение на слушателите и за укрепването на катедрата. Колективът разполага с опитни педагози, знаещи основно предмета и методиката за провеждане на занятия и за възпитаване на слушателите. Повече от 20 години работят в академията полк. Вълко Вълков, полк. Георги Стефанов, полк. Кирил Апостолов, полк. Стефан Папанов, полк. Вълчо Костов, полк. Руси Бонев, полк. Петър Петров, полк. Стоян Николов и др.

Редица офицери израснаха като творци в създаването и разработването на комплексните тактически задачи.

Катедра "Оперативно изкуство" е основното звено, обучаващо слушателите по оперативна подготовка. Наред с това тя подготвя и изпълнява редица общоакадемични мероприятия - сборове, командно-тактични учения, научни конференции и др. Цялата дейност беше умело направлявана от началниците на катедри доц. полк. Иван Демерджиев, доц. полк. Емил Антонов, а повече от 10 години се ръководи от проф. полк. Анастас Димитров с помощници доц. полк. Милко Томов и доц. полк. Борис Николов, които имат дългогодишен преподавателски стаж.

В колектива има опитни преподаватели по оперативно изкуство като полковниците Георги Петров, Кирил Раджев и Борис Шарков с педагогически стаж повече от 15 години.

Важно значение в обучението и възпитанието на слушателите има преподаването на историята на военното изкуство.

При ръководството отначало на о.з. ген.-майор Владимир Кециаров, подп. Пенко Пенков, доц. полк. Недялко Гацов, а сега от полк. Кирил Грамев, подпомогнат от дългогодишния преподавател доц. полк. Атанас Нейчев и полк. Александър Карастоянов, катедрата въвежда слушателите с трайни военноисторически знания. Основно внимание се отделя на изучаване историята на Вели-

ката отечествена война на СССР и Отечествена война, особено а операциите, събитията и фактите, с които се развива оперативно-тактическото мислене у слушателите.

През тридесетгодишното съществуване на академията винаги се е обръщало особено внимание на задължителното изучаване на руски и на един чужд език. Това е необходимо условие а служебната дейност на всеки офицер, завършил военната академия.

Езиците се изучават под ръководството на катедра "Чужди езици". Дълги години тя беше оглавявана от др. Бернатович, а наопащем от Величка Методиева. В колектива повече от 20 години работят опитните преподаватели Тиха Николова, Мария Дряновска, Христо Йончев. В учебния процес смело се въвежда най-съвременни методи с широко използване на техническите средства.

Револуционните изменения в съдържанието и методите на обучение, предизвикани от бурния научно-технически прогрес, неимоверно повишиха организаторската роля на учебния отдел на академията. В най-трудните години началник на отдела беше синаният първи заместник-началник на академията ген.-майор Димитър Пчелински, който работи упорито за установяване на строгата плановост в учебния процес. Дълги години в него работиха Вели Рангелов, Динко Добрев и Танчо Танчев. Понаопащем началник на отдела е полк. Христо Камбуров, а неговия първи помощник са опитните и дългогодишни служители офицерите Марин Йовевски, Кръстю Ценов, Симеон Симеонов, Б. Спасов, Колю Калчев, Минчо Минчев, Благой Илиев и др.

Командуването на академията, политотделът и учебният отдел положили големи усилия за оборудване на аудитории, зали, класни стаи и кабинети, необходими за провеждане на учебните занятия.

С голямо усърдие се трудят постоянните помощници на офицерите, служителите от производствения сектор - работещите в машинописно бюро, оглавявано от дългогодишния служител Христо Георгиев, чертожната служба с началник Борислав Стоянов, печатницата с ръководител Първан Вучков и др. Повече от 20 години работят в машинописно бюро и чертожната служба др. др. А. Бойчев, М. Жабарова, Евд. Самарджиева, М. Дончева и др.

Непрекъснато развиващият се научно-технически прогрес наложи и нов подход към подбора, разстановката и възпитанието на кадрите в академията. Рязко се повишиха изискванията към качествения състав на преподавателите. Академията е разполагала и разполага с най-опитните педагози и учени. Към началото на учебната 1974/75 година всички офицери и генерали, работещи във военната академия, са с висше военно и специално образование, около 40% са научни звания и степени, а 25 % са със стаж над 15 години.

Коренните преобразования във военното дело оказаха влияние и върху подбора на слушателите. От приетите през последните години по-голямата част са завършили пълния курс на висшите военни училища и имат достатъчно опит във войските.

Голям дял в работата по подбора и разстановката на офицерските кадри имаше полк. Димитър Райков, а сега полк. Иван Митев и полк. Димо Топалов.

Огромна работа извършва тилът на академията по битовото устройване както на преподавателите, така и на слушателите. За кратко време учебният корпус се преобрази благодарение настойчивостта на командването и на началника на тила.

Финансовата служба, оглавявана повече от 15 години от Петър Димитров, в образцов ред, служи за пример на останалите финансови служби в БНА, обслужва културно и внимателно целия личен състав на академията.

Укрепна и се разви медицинската служба под ръководството на д-р Дафинов, а сега на д-р Христов.

Пред командването, политотдела, катедрите, учебния и научния отдел, тила и всички останали сектори и служби непрекъснато е стояла задачата да се създадат условия и да се подготвят верни на партията, с много знания и умения офицерски кадри за БНА. Изпълнението й ежегодно се преценява от ръководството на Министерството на народната отбрана по време на държавните изпити. В този период като в огледало се отразяват крайните резултати от големите усилия на административния апарат и научно-педагогическите колективи.

Особено и трайно впечатление правят задълбочените знания и високите оценки на слушателите. През последните пет го-

ни над 80 % от тях завършват държавните изпити с отличен и много добър успех.

Всичко това дава основание да се счита, че БА "Г.С.Раковски" е най-доброто висше военно учебно заведение за подготовка на висококвалифицирани кадри за БНА и като такова с успех изпълва патриотичната си задача.

2. Развързване на научноизследователската работа

Периодът след 60-те години се характеризира с издигане на научноизследователската работа в резултат на подобряване и изстване на военнаучните кадри, придобили опит за научни изследвания. Тя започнаха да изпълняват още по-добре новите основни дачи, залегнали в плановете за НИР.

Командуването на академията винаги е имало и има прални схващания за значението на научноизследователската работа и подготовката на военнаучни кадри. Ето защо то правилно я свързва конкретните нужди на войските, щабовете, управленията на МНО, ебний процес на академията и издигането на военнаучната квалификация на преподавателския състав.

През този период до голяма степен съществуваше многотетето. В стремжана да се обхванат всички преподаватели катедрите адлагаха в плановете по НИР да се включат теми почти за всички тях. В резултат на това научната стойност на повечето от разботените материали не отговаряше на изискванията. Темите по еративно-тактическите дисциплини не се обвързваха цялостно с ждите на войските, а тези по инженерно-техническите и обществетте дисциплини третираха въпроси от граждански характер. Липсваха лективни разработки както в катедрите, така и между катедрените лективи. Не се разработваха крупни научни трудове.

Един от първите колективни научни трудове беше "Оперативно-тактически разчети при различни видове бойна дейност", разботен от колектив на оперативно-тактическите катедри под ръководството на полк. Анастас Димитров. С неговото издаване и свежне до войските се задоволи една от належащите нужди за обосноваване основните норми, залегнали в уставите и наставленията. Трут се ползува непрекъснато от слушателите и щабовете.

През този период катедрените колективи насочиха своята

дейност преди всичко по съставянето на учебници, учебни пособия, помагала, справочници и др. Издадени бяха над 70 учебника, пособия и помагала, между които учебникът по обща тактика в три части под ръководството на зам.-началника на академията по оперативно-тактическата подготовка ген.-майор Ст. Мичев. В написването му участва главно катедра "Обща тактика" с целия си колектив. При разработването на този учебник се използваха предимно учебниците по тактика на академия "Фрунзе", образците от документи и редица трудове, получени от съветските военни академии. До голяма степен той задоволи нагледните нужди на академията и войските от цялостна теория по общовойсковия бой.

През този период бяха издадени учебници и от други катедри, като: "История на военното изкуство" в 6 тома от катедра "История на военното изкуство", "Военна география", "Оперативно изкуство", "ВМФ", "Защита от ОМП", "Инженерно осигуряване", "Артилерия", "Авиация", "ПВО", "Управление" и др.

Индивидуалните научни разработки намираха изява във военния периодичен печат и в трудовете на академията. За периода от 1960 до 1965 г. бяха издадени всички 25 книжки "Трудове на академията" (Военнонаучен бюлетин), в по-голямата си част със смесена тематика: оперативно-тактическа, инженерно-техническа и обществено-политическа.

За пръв път беше издадена отделна серия III - инженерно-технически дисциплини през 1963 г., а серия II - обществено-политически дисциплини през 1965 година.

В отделни книжки излязоха някои от основните и актуални проблеми по настъпателните действия на войските и методиката на обучението.

Командно-преподавателският състав активно участваше във военния периодичен печат - сп. "Военна мисъл", "Армейски комунист", "Армейски преглед" и др. Ежегодно се публикуваха над 25 до 30 заглавия с автори от академията.

След 1965 г. научноизследователската работа се развърта на широк фронт. Това бе времето, когато партията на конгреси и пленуми и особено IX конгрес, Юлския и Септемврийския пленум (1968 и 1969 г.) постави пред научните кадри задачи за тясно съгласуване научната работа с практиката на социалистическото строителство. На тази база се извърши количествен и качествен

поход във военна научната работа, която се утвърди като една от основните задачи в практическата дейност на академията.

На преден план излезе разработването на по-големи комплексни теми от научни колективи със специалисти от различни про-ли. В тях се разглеждат важни въпроси с практическо значение за ИА. С това започна да се преодолява многотемията и дребнотемията плановите по НИР. Първоначално част, а впоследствие до 50 % от тематиката на академията се даваше от ГЩ и управленията на МНО.

Научните разработки вече имат определен научен принос и обществено значение за повишаване боеготовността и боеспособността на частите и съединенията от БНА.

В академията се разработват всички направления, включително най-новите клонове на военната наука и техника. Работи се по основните проблеми на стратегията, оперативното изкуство и тактиката, като се отчитат условията на ТВД. Особено внимание се обръща на управлението на войските.

Голямо значение се отдава на актуалните въпроси за БНА, заради което бяха издадени колективни трудове с участието на преподаватели от всички катедри по проблеми, отнасящи се до действията на войските при особени случаи.

При разработването на част от трудовете академията се опира на опита на войските и поддържа тясна връзка с тях. Някои от практическите заклетия на войските се провеждаха по разработки и под ръководство на академията. Изводите от тях послужиха за база при анализа и обосновките на редица основни въпроси на теорията и практиката на разглежданите случаи. Това още повече затвърди връзките на академията с войските. Повиши се авторитетът на командно-преподавателския състав, който има вече опит, знания и умения в научните изследвания и обобщения.

За пръв път през 1971 г. се приложи нова форма за изследване на важни и нови въпроси, наложени от практиката на войските и средствата за войване. Проведено беше командно-щабно учение с изследователска цел при участието на целия командно-преподавателски състав за обсъждане, проверка и обобщаване на въпроси по настъплението на войските. То затвърди с научна конференция, материалите от която бяха отпечатани за ползване от войските.

Тази полезна практика продължи и през следващите години, като по други въпроси, свързани преди всичко с нуждите на обучението

процес на академията, и по други проблеми.

В академията особено през последните години бяха разработени много научни трудове с участието на голяма част от командно-преподавателския състав по важни за БНА проблеми. В тях се дава конкретна оценка на основните въпроси, отразяват се реалните условия за действие на всички родове и специални войски при различни условия.

Издадени бяха и отделни книги по актуални въпроси от професор полк. Анастас Гр. Димитров "Разгромяване превъзходни сили на противника", "Настъпателни и отбранителни бойни действия на войските по отделни направления" и "Средиземно море - неговите врати и ключове" от доц. полк. Борис Николов, "Методи за използване бойните възможности" и "Бомбомитане" от доц. полк. Митко Кузманов, "Военнотранспортна авиация" от доц. полк. Спас Спасов и др.

По обществените науки се разработват и изследват въпросите за дейността на БКП във военната област, методологията на военната теория и практика, военната икономика, морално-политическата и психологическата подготовка на воините, разработват се темите "ППР в бойни условия и ППР в БНА" от доц. полк. Бобчев, "Зад железните решетки" от доц. полк. Косанки, "Научно-техническата революция и някои тенденции в развитието на воинската личност" от доц. полк. Бонин, "Международното социалистическо разделение на труда на съвременния етап" от доц. полк. Б. Петров, "Кратка история на военната педагогика" от полк. В. Василев, "Военната психология в помощ на НОТ и управлението в БНА" от доц. полк. Златков, "Създаване и развитие на БНА" от катедра "БКП", "Георги Димитров за войната, армията и защитата на отечеството" - доц. полк. Иван Филчев, "Разгром на буржоазната опозиция" и "За стратегията и тактиката на БНА в преходния период 1944-1958", "Ковачници на твърди характери" от доц. полк. Димитър Трифонов, "Героизмът" от доц. полк. Иото Влахов.

Инженерните катедри извършиха огромна изследователска и рационализаторска дейност. Отпечатани са: "Логически синтез на схеми" от доц. полк. Дешо Младенов и майор Николай Покровнички, "Елементи на автоматиката" от доц. подп. Димитър Ганю, "Автоматизирани системи за управление" от полк. Стефан Димитров и подп. Илия Илиев и др.

От 1967 г. тук се създадоха три научни съвета с право да приемат защити на дисертации и да провеждат избори на доценти и старши научни сътрудници. Техните решения се приемат от Академичния съвет. Дейността им бе да подпомагат командването при решаване на учебно-методическите и изследователските задачи.

Председатели на съветите бяха проф. ген.-майор Стоян Янков, ген.-майор Димитър Пивалински и полк. Изетан Цокров, а секретари полковниците Радев, Симеонов и Филчев.

Тази организационна реструктуризация до 1978 г. през периода научните интереси се засилиха. Увеличи се броят на кандидатстваните за кандидатстване по отделни специалности. Това доведе до осигуряване на работата по изследване и изработване на предложения за създаване на новите специалности и катедри. В резултат на Преразглеждането на БНА през 1974 г. в БНА са създадени 14 нови научни специалности и научните звания са 140 от Преразглеждането на Преразглеждането на БНА през 1974 г. до избора на доценти и старши научни сътрудници за дадена научна специалност. Те са: военна теория и практика, военна икономика, морално-политическата и психологическата подготовка на воините, военнотранспортна авиация, инженеринг, военна медицина и ветеринарна медицина, военна история и военна география. Някои права бяха дадени също на два отдела.

За издадени са и някои изследвания командването на отбраната, а в изследванията на проблемите на военната, методическата, изследователската и изследователската работа. Те резултат от работата на БНА са приемани защити на дисертации и провеждано на избори за кандидатстване. През този време бяха приети много кандидатствания и два докторски дисертации, избрани бяха 3 професори, 19 доценти и старши научни сътрудници, преподаватели и пенсионери (170 души) и др. Това е работа, изискваща сериозна подготовка по всеки въпрос. Тя бяха разглеждани и приети на 86 заседания.

От началото на ноември 1974 г. научните съвети се попълниха със специалисти от всички клонове на съответните науки.

Особено интензивна била подготовката на висококвалифицирани кадри през 1966-1968 и 1973-1974 г. Командването на отбраната изпитва правилно отношение към развитието и квалификацията на научните работници и необходимостта от кандидатстване командно-преподавателски кадри. В резултат на това до края на 1974 г. научните съвети в академията присъдиха 10 научни звания

професор, 122 научни звания доцент и се приеха 2 докторски и 171 кандидатски дисертации.

Първите докторски дисертации се защитиха пред Научния съвет по военнотехническите науки през 1974 г. от доцент полк. Александър Симеонов и през януари 1975 г. от доцент полк. Дешо Младенов.

Към 1 март 1975 г. в академията работят около 60 кандидати на науките и двама доктори на науките, около 50 доценти и трима професори. Този колектив има големи възможности, които от година на година намират изживя в разработването на основните проблеми, стоящи за решаване пред академията.

През втория период от развитието на академията се положиха основите на военнотехническото дружество и слушателските военнотехнически кръжоци, чийто брой непрекъснато се увеличава. В началото дружеството се ръководеше от съвет на военнотехническото дружество с председател началникът на катедра "Обща тактика" доц. полк. Левчо Савов, двама зам.-председатели, секретар и двама членове. Образуваха се кръжоци по обща тактика, история на военното изкуство, история на КПСС, партийно-политическа работа, история на БКП, диалектически и исторически материализъм, политикономия, история на България, които се ръководеха от тричленно бюро. При това положение вече имаше условия по-голямата част от слушателите да се обхващат в научните кръжоци и да се въвличат в научна работа. Дейността на кръжоците протичаше по-организирано и целенасочено. Изнасяха се доклади за героичното минало на нашия народ, примери от Великата отечествена война, информации по нови и актуални въпроси, посещаваха се социалистически, исторически и други обекти. Някои от темите и въпросите се разработваха на конкурсни начала, след прегледа участниците се класираха и се определяха награди от назначена от началника на академията комисия.

От 1961 г. се създадоха военнотехнически дружества към всеки факултет и съобразно катедрите съответни слушателски военнотехнически секции.

От края на 60-те и началото на 70-те години значителна дейност развиват слушателските военнотехнически дружества и секции, които ежегодно провеждат редица мероприятия с научно, научно-техническо и практическо значение. Ежегодно дейността на всички дружества завършва с научна конференция. Проведени бяха редица конференции на актуални теми, отнасящи се за организирането

провеждането на различни видове бойна дейност на войските при разнообразна обстановка.

По правило много от основните доклади и съдокладите прерастват в някои случаи в дипломни работи на слушателите. Добре разработените доклади се отпечатват в трудовете на академията. По такъв начин слушателският научен труд намира изживя и става достояние на армейската общественост. За първи път такъв доклад се отпечатва през 1960 г.

Конференциите се провеждат на пленарно заседание с изнасяне на съдоклади и изказвания. За постигане целите на конференциите голяма заслуга имат научните ръководители на дружествата – офицерите доцент Спас Спасов, доц. Георги Ханъмов, доц. Илия Илиев, доц. Иван Филчев, доц. Георги Баталски, доц. Ат. Пейчев. Като ръководители на секции с лекции работиха офицерите Христо Илиев, Стефан Напанов и др.

В научното дружество вземат активно участие ръководителите на факултетите: генералите Кунчо Патеф, Кръстан Кръстанов и полк. Михаил Арнаудов.

Дейността на военнотехническите дружества ежегодно се отчита пред научните съвети в академията.

Непрекъснатото повишаване на обема и сложността на задачите по военнотехническите изследвания още повече увеличава значението и организаторската роля на научноизследователския отдел на академията. Неговата роля се изразява в планиране на военнотехническите изследвания – перспективно и текущо, което все повече трябва да отговаря на изискванията на бурния научно-технически прогрес и на революционните преобразувания във военното дело. Такъв крупен факт като рязкото увеличаване актуалността на научните публикации, подобряването подготовката на научнопедагогически кадри, дейността на военнотехническите дружества, организирането и провеждането на научни конференции, юбилейни сесии и теоретични семинари говори за напрежение в творческия живот на отдела. Отделът все повече се утвърждава като надеждна опора на командването в организацията на научноизследователската работа и подготовката на военнотехнически кадри.

Началници на отдела са били: полковниците Крум Янев, Иван Дренски, доц. Иван Демерджиев, доц. Емил Антонов. Сега на-

процес на академията, и по други проблеми.

В академията особено през последните години бяха разработени много научни трудове с участието на голяма част от командно-преподавателския състав по важни за БНА проблеми. В тях се дава конкретна оценка на основните въпроси, отразяват се реалните условия за действие на всички родове и специални войски при различни условия.

Издадени бяха и отделни книги по актуални въпроси от професор полк. Анастас Гр. Димитров "Разгромяване превъзхождащи сили на противника", "Настъпателни и отбранителни бойни действия на войските по отделни направления" и "Средиземно море - неговите врати и ключове" от доц. полк. Борис Николов, "Методи за използване бойните възможности" и "Бомбометане" от доц. полк. Митко Кузманов, "Военнотранспортна авиация" от доц. полк. Сп. Спасов и др.

По обществените науки се разработват и изследват въпросите за дейността на БКП във военната област, методологията на военната теория и практика, военната икономика, морално-политическата и психологическата подготовка на воините, разработват се темите "ППР в бойни условия и ППР в БНА" от доц. полк. Бобчев "Зад железните решетки" от доц. полк. Косанки, "Научно-техническата революция и някои тенденции в развитието на воинската личност" от доц. полк. Бонин, "Международното социалистическо разделение на труда на съвременния етап" от доц. полк. Б. Петров, "Кратка история на военната педагогика" от полк. В. Василев, "Военната психология в помощ на НОТ и управлението в БНА" от доц. полк. Златков, "Създаване и развитие на БНА" от катедра "БКП", "Георги Димитров за войната, армията и защитата на отечеството" от доц. полк. Иван Филчев, "Разгром на буржоазната опозиция" и "За стратегията и тактиката на БНА в преходния период 1944-1958", "Ковачници на твърди характер" от доц. полк. Димитър Трифонов, "Героизмът от доц. полк. Иото Влахов.

Инженерните катедри извършиха огромна изследователска и рационализаторска дейност. Отпечатани са: "Логически синтез на схеми" от доц. полк. Дешо Младенов и майор Николай Попровнишки, "Елементи на автоматиката" от доц. подп. Димитър Ганев "Автоматизирани системи за управление" от полк. Стефан Димитри и подп. Илия Илиев и др.

От 1967 г. тук се създадоха три научни съвета с право да приемат заявки на дисертации и да провеждат избори на доценти и старши научни сътрудници. Техните решения се издават от Академичния съвет. Дейността им бе да подпомагат командването при решаване на учебно-методическите и изследователските задачи.

Председатели на съветите бяха проф. ген.-майор Стоян Мичев, ген.-майор Димитър Печалински и полк. Иван Цокор, а секретари полковниците Радев, Симеонов и Фалчев.

Тази организационна функционираше до 1972 г. През периода научните интереси се засилиха. Увеличи се броят на хабилитираните преподаватели по всички дисциплини. Това даде основание на ръководството на академията да направи предложение за създаване на специализирани съвети. С решение на Президиума на ВАН от 25 септември 1972 г. се определяха правата за даване научни оценки и звания на следните научни съвети: по военните, военноморските, историческите, философските и икономическите науки. Първият правя била дадена само на два съвета.

Създадените съвети подпомагаша командването на войските да по-активно решават на проблемите по военната, методическата, изследователската и кадревата работа. Те даваха отговорна дейност по приемане заявки на дисертации и провеждане на избори за хабилитиране. През този време бяха приети много кандидатски и две докторски дисертации, избори бяха 3 професори, 19 доценти и старши научни сътрудници, преподаватели и асистенти (170 души) и др. Това е работи, изключително сериозна подготовка по всеки въпрос. Тя била разглеждана и приети на 86 заседания.

От началото на ноември 1974 г. научните съвети се поемат със специалности от всички клонове на съветните науки.

Особено интензивна била подготовката на висококвалифицирани кадри през 1966-1968 и 1973-1974 г. Командването на войските имало правилно отношение към развитието и квалификацията на научните работници и необходимостта от хабилитирани командно-преподавателски кадри. В резултат на това до края на 1974 г. научните съвети в академията присъдиха 10 научни звания

гов началник е доц. полк. Дешо Младенов със заместник доц. полк. Вълко Вълков. Дълго време в отдела работят доц. полк. Александър Симеонов, полк. Никола Радев и Тинка Бокова.

Главно условие за успеха в работата на отдела винаги е била и си остава неговата тясна връзка с катедрите и всички останали подразделения в академията.

Увеличеният обем на научните изследвания оказва решително влияние върху редакционно-издателската работа. Ако през периода 1953-1958 г. бяха издадени 7 труда на академията с 60 заглавия, то през 1965-1970 г. са издадени 31 труда с 275 заглавия. Ползотворна, но незабелязана остава работата на редакционно-издателското отделение, възглавявано от опитния и трудолюбив редактор др. И. Ст. Ванков.

Голям дял и важно значение за учебно-методическата и военнаучната работа в академията имат богатият фонд на библиотеката в академията, учебно-секретната секция и кабинетите по марксизъм-ленинизъм.

Библиотечният фонд на 9. IX. 1944 г. е бил около 3600 тома на български, руски, френски и немски език, и то изключително военна литература. След това той бързо нарасна, като основен дял в прироста му заема обществено-политическата литература. Военната литература започна да се набавя архивно от 1950 г. - главно българска и съветска. През 1955 г. в библиотеката влезе книжният фонд на военнополитическата академия, а три години по-късно и на Военотехническата. От 1962 г. се прибави и литературата от библиотеката на ИВУ "Г. Дамянов" - Силистра. Заедно с тези преустройства се променя и профилът на библиотеката, като превес има вече техническата литература. Към 1. I. 1975 г. книжният фонд е над 250 000 тома. От тях основен фонд са 111 970 тома. Останалите около 140 000 тома са учебен, военен и брошурен фонд, издания на академията, дипломни и дисертационни разработки. Постъплението на книжния фонд през последните години е средно 7000-8000 тома.

В библиотеката има изработени азбучен, предметен и топографски каталози и каталог по заглавия за художествената литература. Ежемесечно се издава бюлетин за новопостъпилата литература. Освен това през последните две години се активизира и подобри значително работата по справочно-библиографската дей-

ност. Изготвят се сравнително добри литературни справки по основните теми от плана на академията за научноизследователската работа и по основните доклади за научни конференции и др.

Създадени са добри удобства за самостоятелна работа над книгата. Обзаведени са две читални - една за преподаватели и една за слушатели. В библиотеката се работи непрекъснато всеки ден от 8,00 до 19,00 часа.

Ежедневно тя се посещава средно от 100 читатели, а годишно се раздават по 25 000 до 31 000 книги. Всичко това говори за една полезна, непрекъсната и голяма дейност на целия колектив, ръководен умело от дългогодишния библиотекар-специалист, а сега директор на библиотеката др. Венета Димитрова.

Библиотеката със своя богат книжен фонд, с добре организираното обслужване от специалисти-библиотекари заема важно място в подготовката на офицерите в академията, в разгръщането на широка военнаучна работа и в повишаването на квалификацията на командно-преподавателския състав.

Учебно-секретната библиотека с началник Мария Мичкова и пръв помощник Е. Димитрова разполага също с богат учебен и учебно-методически фонд. В нея е създаден образец ред при обслужването на командно-преподавателския и слушателския състав.

Повече от 20 години в библиотеката работят др. Мария Петрова и Анка Димова.

В работата на научния отдел, в дейността му по подготовката на военнаучни кадри и за внедряване опыта на братските академии и армии, преди всичко на съветския опит, особено значение имат двустранните посещения на представителни делегации, курсовете, специализацията и консултациите.

Досега наши делегации са посещавали много пъти военни академии на СССР и други братски социалистически страни.

Всички представителни делегации са имали за цел да се установят по-тесни връзки за обмяна на опит по организирането и планирането на учебния процес, по учебно-методическата и научноизследователската работа и по развитието на учебно-материалната база, да се съдействува за непрекъснато повишаване теоретичните знания на командно-преподавателския състав и за изучаването новостите и проблемите във военното дело и техниката, да се подобри цялостната учебно-възпитателна работа.

Военна академия "И.С.Раковски" също се посещава от делегации на редица страни, особено от представители на академии от братските социалистически държави.

За пренасяне опыта на съветските военни академии у нас съществена роля играят отделните офицери и групите, които се изпращат на специализация или за повишаване квалификацията.

Изпращани бяха на курсове в СССР преподаватели стъсични оперативно-тактически и инженерно-технически катедри.

Наред с курсовете и специализацията важна дейност за получаване на допълнителни знания и пренасяне опыта на братските академии са консултациите по отделни актуални въпроси с някои преподаватели. В това направление през последните няколко години голям брой преподаватели и аспиранти посетиха съветските академии и академите на другите братски страни, където получиха ценни консултации по интересувашите ги въпроси.

Изобщо опитът от изминалите 30 години показва, че най-добро и плодотворно взаимодействие между военните академии се постига чрез непосредствените контакти между преподавателите.

Взаимната информация дава възможност на колективите да следят постиженията както в учебния процес, така и в научноизследователската работа и учебно-материалната база. Освен това позволява на военнонаучните работници да разработват на по-високо ниво трудовете и дисертациите си и по такъв начин да дават своя дял в развитието на военната теория. Изхождайки от тези съображения, ръководството на академията с всички сили и възможности съдействува за разширяване контактите с академите на другите социалистически страни, особено с Полската и тази на Германската демократична република.

Сътрудничеството със съветските военни академии стана постоянна форма за оказване помощ и внедряване на техния опит у нас. То продължава да се развива, да става все по-тясно и плодотворно, защото нашите цели и задачи са напълно еднакви, защото БНА и Съветската армия заедно с армиите на страните от социалистическия лагер решават с общи усилия повелата на епохата - защитата на социализма от капиталистическата агресия.

3. Партийно-политическата работа в съответствие с новите задачи

Периодът на 60-те и първата половина на 70-те години у нас премина под знака на изпълнението на решенията на VII, VIII, IX и X партийен конгрес, което доведе до нови големи завоевания в социалното, икономическото, политическото и културното строителство.

Както в цялото ни обществено развитие, така и в партийно-политическата работа в академията, която се основава на това развитие, има нестислонен подем, характеризирая се с по-нататъшното развитие и усъвършенствуване на нейните методи, форми и средства, с повишаването на научността в ръководството й.

През този период академията се разрасна още повече, особено след включването на бившето инженерно-свързочно училище като курсантски батальон в състава й. В съответствие с това броят на комунистите през 1965/66 г. се увеличи 18 пъти в сравнение с 1948/1949 г.¹ Задачите, които академията решаваше, ставаша все по-сложни и по-разнообразни, а обемът на работата все по-голям. Независимо от това тя завоюва сериозни успехи. Това се вижда най-вече от броя на завършилите и от показания успех на държавните изпити. Средният успех на выпускниците през шестдесетте години се движи около 5,20-5,30.² В актовете на държавните изпитни комисии се дава висока оценка на работата на академията по подготовката на офицерските кадри.

За 15-та й годишнина тя бе наградена с орден "Народна република България" - I степен. По този повод др. Т. Живков отбеляза: "Това е заслужено признание за огромната работа на академията по подготовка на висококвалифицирани кадри". Могат да бъдат посочени и други примери, илюстриращи успехите й. Важен дял в тях има и партийно-политическата работа. Нейните насоки и задачи, методи, форми и средства бяха почти същите, както и по-рано. През този период обаче беше подобрен и усъвършенствуван стилът й. Повишено беше научното равнище на нейното ръководство. Това важи особено за годините след Юлския пленум

¹ ЦВА, ф.1517, оп.3, а.е.21, л.131, 153.

² ЦВА, ф.1517, оп.3, а.е.15, л.1-15; оп.7, а.е.21, л.14.

на ЦК на БКП от 1968 г., когато бе поставена задачата за ролята на науката в социалното и държавното управление.

Партийно-политическата работа продължи да подпомага учебно-възпитателната дейност. Установи се като положителна традиция партийните организации при катедрите ежегодно да обсъждат проблемите на преподаването – повишаването на идейно-научното и методическото ниво на лекциите и семинарните занятия. Въпросите за партийността и профилираността на преподаването не отбегнаха от вниманието на партийните преподавателски организации. Те непрекъснато насочваха преподавателите към използване на преподаването за разобличаване на левия и десния ревизионизъм, за разкриване реакционната същност на буржоазната идеология, агресионната политика на империализма и т.н.

Партийните организации и комунистите отделяха специално внимание на комунистическото възпитание на слушателите. Този въпрос бе решаван особено успешно от катедрите по обществените науки.

Партийният комитет, а след това политотделът и партийните организации положиха много грижи за идейно-научното и методическото израстване на преподавателите, особено по обществените науки. Част от тях бяха изпратени на специализация в Съветския съюз, провеждаха се семинари по актуални теоретични проблеми и др. В академията се организираха лекции от изтъкнати чужди учени. Много направиха партийните организации за повишаване високостепенността на катедрните колективи към преподавателите и към слушателите.

Втора насока в партийно-политическата работа бе подпомагането на научноизследователската работа. Този въпрос фактически започна да се разглежда на необходимото ниво едва през 60-те години. И тук се установи ежегодна практика партийните организации при катедрите да обсъждат състоянието на научноизследователската работа и набелязват мерки за подобряването ѝ. В резултат на това тя се придвижи напред, зае полагачото ѝ се много наред с учебно-възпитателната работа. Могат да се посочат редица примери и данни за публикувани трудове и хабилитиране на преподаватели. Определен успех завоюваха и катедрите по обществените науки. От около 30-35 преподаватели към началото на 1970 г. имаше 1 професор, 6 доценти и 15 кандидати на науките. Това бе-

ше недостатъчно, като се имат предвид преподавателският им стаж и възрастовият състав.

Затова командването, политотделът и партийните организации продължиха да насочват преподавателите по обществените науки към научноизследователска работа. В "Трудове на академията" и в различните издателства бяха публикувани нови трудове. Ускори се процесът на хабилитиране на преподавателите. В настоящия момент в катедрите по обществени науки 30 % от преподавателите са хабилитирани. Повече от половината са кандидати на науките. За това допринесоха много създадените през последните години специализирани научни съвети. Те спомогнаха твърде много за повишаване качеството на защитените дисертации и хабилитирани трудове.

Трета насока на партийно-политическата работа бе комунистическото възпитание на комунистите и на целия личен състав, сплотяването му около партийната политика. За това допринесе преди всичко идеологическата работа. Тя се провеждаше по много направления. На първо място, чрез преподаването, особено на обществените науки. На второ място, чрез масово-политическата работа, организирана и провеждана от партийния комитет, която се изразяваше в изнасянето на доклади и лекции от видни държавни, партийни и военни дейци като другарите Т. Живков, Т. Павлов, министъра на народната отбрана армейския генерал Д. Джурев и др. Голяма роля изиграха и марксистко-ленинската подготовка на офицерите, политическите занятия със старшините и волнонаемните служители и др. На комунистическото възпитание на личния състав беше подчинена и културно-масовата работа, организирана и провеждана от клуб на академията. Важни моменти в идеологическата работа бяха изучаването на решенията на конгресите и по-важните шестнуми на ЦК на БКП, честването на годишнини като 20 и 25 години от победата на социалистическата революция и създаването на народната армия, 80-та годишнина от рождението на Г. Димитров и др. С всичко това партийно-политическата работа съдействуваше за формирането на марксистко-ленински мироглед и комунистическа нравственост, за трудово и остотическо възпитание на личния състав и т.н.

Най-сериозният успех на идеологическата работа през 60-те и началото на 70-те години, безспорно, остава оплотява-

нето на целия личен състав на академията около ЦК на БКП начело с др. Т. Живков. Идеологическата работа през тези години бе обсъждана на партийни събрания, активи и конференции. Така например още през 1962 г. беше свикан партийен актив, който обсъди цялостно състоянието на идеологическата работа в академията и набеляза мерки за по-нататъшното ѝ усъвършенствуване. След това бяха проведени още два актива, специално посветени на този проблем.

По-нататъшен успех и усъвършенствуване отбелязва и организационно-партийната работа. Тя се издигна на нивото на политическите изисквания, партийните организации и групи водеха редовен организационен живот, подобриха се стилът и методът на работа на партийните бюра, укрепиха се връзките на преподавателските партийни организации със слушателите и т.н. Най-важни моменти в това отношение са общоакадемичните партийни отчетни конференции, които правеха анализ на цялостната партийно-политическа работа и набелязваха мерки за подобряването ѝ, избираха съответните ръководни органи – партийен комитет до 1968 г. и партийна комисия, и др. Обикновено в работата на тези конференции вземаха участие отговорни работници от ЦК на БКП, МНО и ГлПУНА, които с изказвания и препоръки подпомагаха по-нататъшното усъвършенствуване на партийно-политическата работа. Така например на конференцията през 1961 г. армейският генерал Иван Михайлов, след като даде положителна оценка на партийно-политическата работа, изправи препоръки за по-нататъшното ѝ издигане.¹ На конференцията през 1963 г. генерал-полковник Атанас Самарджиев се изказа положително за партийно-политическата работа и препоръча заانпред да се обръща особено голямо внимание на повишаването на революционната бдителност и опазването на държавната и военната тайна. Положителна оценка на партийно-политическата работа на тази конференция даде и генерал-полковник В. Палин.² В този дух могат да се посочат още примери. Представителите на висшите институции даваха положителни оценки за партийно-политическата работа на всички академични партийни конференции.

Преподавателите в академията спечелиха обществено признание и вън от нея. Преобладаващата част от тях участвуваше

¹ ИВА, ф. 1517, оп. 3, а. е. 15, л. 131-133.

² Пак там, оп. 5, а. е. 27, л. 150.

в разработването на теоретични програми за съборове и конференции, организирани от ГлПУНА, обединенията и съединенията, дружество "Г. Кирков", ЦК на БКП, Националният съвет на Отечествения фронт и др.

Още отначало партийно-политическата работа отделяше необходимото внимание на интернационализма като теория и практика. Този въпрос беше застъпан във всички лекции по обществените науки. Разобличаването на национализма във всичките му проявления, изясняването на мястото и ролята на Българо-съветската дружба в нашето обществено развитие, необходимостта от постоянно укрепване единството на комунистическото и работническо движение, укрепването на бойното сътрудничество в рамките на Варшавския договор и пр. преминават като червена нишка в преподаването на обществените науки и въобще на партийно-политическата работа в академията.

Реална проява на интернационализма са посещенията на редица братски делегации от социалистическите и развиващите се страни, на прославените съветски космонавти Юрий Гагарин, Валентина Терешкова, на видни представители на братските армии, Обединеното командване на армиите от Варшавския договор и други в академията.

Всичко това показва, че интернационализмът като теория и практика винаги е стоял в центъра на партийно-политическата дейност в академията и представлява една от характерните ѝ черти.

Историческите решения на Десетия партийен конгрес и приетата от него Програма на партията, както и последвалите го пленуми на ЦК на БКП и Националната партийна конференция се превърнаха в неизчерпаем източник на невидян обществено-политически, културен и социално-икономически подем на страната по пътя на изграждането на развито социалистическо общество. Този всеобщ подем обхвана властно БНА и ВА "Г. С. Раковски".

Прод командването, политотдела и партийните организации възникна с нова сила задачата да подготвят съвременни командири, политработници и шабни офицери, които да се отличават с безпределна преданост към народа и партията, с висока идейна и политическа зрелост, с широка обща култура, със задълбочено познаване на военното дело и съвършено професионално майсторство,

с високи морално-боеви качества и творческо дръзновение, инициативност, организираност, възискателност и нравствена чистота.

Като изхождаха от тези високи изисквания, разработени и конкретизирани в заповедите на министъра на народната отбрана и директивите на ГлПУНА, командването, политотделът и партийните организации съсредоточиха своите усилия в следните насоки:

- да се провежда още по-широка и настъпателна идеологическа работа в духа на решенията на Десетия партиен конгрес и Програмата на партията за възпитанието на военните кадри в комунистическите идеи, във вяроност към партията и народа;

- да се внесе по-голяма научност в организацията и провеждането на учебния процес в съответствие със съвременните изисквания и тенденции за развитието на военното дело, като взедно с това се въвеждат нови и по-ефективни форми за обучение и възпитание. Ръководно начало за осъществяването на тази насока в обучението е задачата, поставена от министъра на народната отбрана, "по-подготовката на кадрите и изследването на проблемните въпроси академията в близките години да се издигне до равнището на научен институт в БНА";

- учебно-възпитателната работа да се обвързва още по-тесно с живота на войските и да се осъществява нов подход в работата. Сърцевината на този подход е усъвършенствуването на провереното в живота положение - хората да се учат и възпитават в процеса на труда;

- да се разшири и задълбочи научноизследователската работа и рационализаторската дейност в интерес на учебния процес и задачите на войските;

- да се усъвършенствува и по-нататък изгражда учебно-материалната база в съответствие със съвременните изисквания;

- да се работи за всеопаанното укрепване на дисциплината;

- да се организира и разгара социалистическото съревнование в академията.

Командването, политотделът, партийните организации и професорско-преподавателският състав, ръководейки се от тези насоки, обръщат внимание главно на формирането на научен мироглед, комунистическа идейност, класово-партийни, патристични и

интернационални убеждения и високи професионални качества у слушателите. Това се постига преди всичко чрез задълбочено усояване на марксистко-ленинската теория, на решенията и политиката на партията, на идейно-теоретичната основа на обучението и възпитанието.

Главното направление на партийно-политическата работа в академията в годините след конгреса продължава да бъде непрестанното повишаване качеството на учебно-възпитателната работа. С партийни средства командването, политотделът и партийните организации насочваха отделите, катедрите и отделните комунисти към подобряване плановете и тематичните програми, методическата обвързаност между дисциплините и занятията, към качествено и съдържателно изнасяне на лекциите и провеждане на занятията, към творческо прилагане на нови форми и средства на обучение, към изграждане на съвременна учебно-материална база и др.

Внимателният анализ на резултатите от държавните и годишните изпити показва, че учебно-възпитателната и методическата работа бе правилно организирана и постоянно се подобрява.

Комунистите от катедрите по обществените науки обръщаха все по-голямо внимание на проблемността, профилирането и актуалността при преподаването.

Командването и политотделът насочваха партийните бюра към провеждане на политическа работа за активизиране на преподавателите, към непрекъснатото повишаване на тяхната квалификация.

Усилията на партийните организации бяха насочени към осигуряване на висококачествен учебен процес, към повишаване на своята роля като политически ръководства и към издигане авангардната роля на комунистите.

Политотделът проведе няколко събрания на партийния актив, сборове с партийните секретари и началниците на катедри, в които постави на обсъждане важни проблеми за подобряване на учебния процес, за повишаване личната отговорност на преподавателите в тяхната идейна, методическа и военнотеоретична подготовка. Подобни мероприятия провеждаха и катедрените организации. Бяха факултетите бяха преведени партийни активи, които обсъдиха важни въпроси от работата на слушателите.

Партийната организация при катедрите по обществените

науки обсъди на събрание въпросите за подобряване методиката за провеждане на семинарните занятия, възпитанието на слушателите в процеса на обучението, задачите на комунистите в изучаването на обществените науки във връзка с решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП (1974 г.) по идеологическите въпроси и др.

В резултат на провежданата от командването, политотдела и партийните организации партийно-политическа работа в почти всички катедрени колективи бе създадена творческа обстановка за ползотворно решаване на въпросите на учебно-възпитателната и методическата работа. Целенасочената партийно-политическа работа все по-пълно съответствува на изискванията на научния подход в организирането и провеждането на учебния процес и по-резултатно помага за издигането му на по-високо равнище.

Голям дял за мобилизиране усилията на слушателите и за тяхната активност в учебния процес имат слушателските партийни организации, които сега с по-голямо умение осигуряват активността на комунистите за творческото овладяване на трайни знания.

Например в Командния факултет на партийен актив е обсъден въпросът за мястото на самостоятелната работа, а в други – индивидуалната работа като условие за осигуряване на висок успех, усвояването на обществените науки и други въпроси.

Важна роля за постиженията имат стилът и методите на ръководство на командването и политотдела. През последните години се утвърди колективният метод и се повиши личната отговорност.

Но колкото и да са значителни успехите в учебно-възпитателната и методическата работа, като се имат предвид не престанно нарастващите изисквания, усилията на партийно-политическата работа ще продължават да бъдат насочени към усъвършенстване научния подход при съставянето на учебните планове и тематичните програми, идейно-теоретичното равнище на лекциите, семинарите и груповите занятия, към използване на техническите средства и др.

На съвременния етап от изграждането на зряло социалистическо общество значението на идеологическата работа и вниманието на нашата партия към нея неизменно нарастват. Това се

обуславя от ускоряването на процесите на социалното развитие, от нарастването мащабите на икономическото строителство в НРБ, от прехода към интензивни методи на стопанисване, от повишаването на образованието и културата на тружениците. Необходимостта от засилване на комунистическото възпитание на народа, на воините произтича и от това, че на международната арена едновременно с утвърждаването на принципите на мирно съществуване във взаимодействию между държавите с различен социален строй се разширява и усложнява идеологическата борба.

Ето защо ЦК на БКП през последните години настоятелно поставя въпроса за усъвършенстване на идеологическата работа, приема решения, развиващи положенията на Десетия партиен конгрес за идейното възпитание на масите.

Нова проява на грижата на БКП за по-нататъшното повишаване равнището и действеността на идеологическата работа е състоялият се през 1974 г. Февруарски пленум на ЦК на БКП по идеологическите въпроси. Решенията му дадоха нов мощен тласък на идеологическата работа, като поставиха за решаване редица съществени проблеми за нов подход във възпитателната работа, за връзката на възпитанието с обществената среда, за ролята на труда и на колектива във възпитанието, за класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание и др.

Във ВЛ "Г.С.Раковски" всички тези проблеми, пречупени през армейските условия, намират широко място в работата на партийните организации и комунистите. Командването, политотделът и партийните организации считат идеологическата работа за мощно средство в борбата за висока идейна закалка на командно-преподавателския и слушателския състав, за високи успехи в учебно-възпитателната и научноизследователската работа. Тя преследва високата цел да възпитава целия личен състав на академията в дух на пламенен социалистически патриотизъм и интернационализъм, в безпределна вяроност на делото на комунизма, в готовност за всеотдайна защита на родината.

В съответствие с изискванията на ЦК на БКП за по-голяма задълбоченост и теоретична обосновка полезна се оказва практиката преди семинарните занятия по марксистко-ленинската подготовка и други актуални проблеми предварително да се провеждат методически съобщения с ръководителите на групи, на които

се изясняват основните методични и теоретични въпроси.

В катедрните и слушателските партийни организации се провеждат разнообразни мероприятия за издигане идейното равнище на комунистите: просветни партийни събрания, теоретични събеседвания, срещи с видни учени, дейци на културата и изкуството и др. Голямо значение за подема на идейно-възпитателната работа имат събранията на партийните активи, които политотделът периодично провежда.

Наред с идейно-възпитателната в академията се провежда и широка масово-политическа работа. Задълбоченото разясняване на решенията на ЦК на БКП и правителството, на международното и вътрешното положение и на задачите, които произтичат за армията, е главно съдържание на масово-политическата работа в академията. В последните години политотделът положи немалко усилия да помогне на партийните бюра в провеждането на масово-политическата работа. На партийни активи се изясняваха задачите, произтичащи от решенията на партията, а на съборове с партийните секретари се обсъждаха въпросите за практическото приложение на новия подход във възпитателната работа, за повече инициативност и творчество в масово-политическата работа.

За информирането на личния състав на академията по различни въпроси на вътрешната и външната политика на партията, по проблемите на международното комунистическо и работническо движение, по някои идеологически и други въпроси през последните две-три години стана практика пред личния състав да излизат видни партийни и държавни ръководители.

Устройват се много срещи на факултетните и първичните партийни организации със стари революционни дейци, ветерани на БНА и др., което оказва положително влияние върху политическото възпитание на офицерския състав.

Художественото и естетичното възпитание в академията като съставна част на комунистическото възпитание заема все по-важно място в дейността на командването, политотдела и партийните организации.

Редица въпроси на марксистко-ленинската естетика се обсъждаха на просветни събрания в Политическия факултет. В някои катедрени организации се разглеждаха въпросите за идеологическата диверсия на империализма в областта на изкуството, литературата, музиката.

Особено полезна дейност по масово-политическото и естетическото възпитание в академията разви клубът, който равномерно провеждаше културни мероприятия, чествувания, концерти, театрални представления, прожекции на кинофилми и др. По определен план на политотдела слушателите системно се запознаваха с историческите и културни паметници в столицата, с важни обекти на социалистическата икономика.

Десетият конгрес на БКП задължи партийните бюра и организации да насочат вниманието си към по-нататъшното подобряване стила и методите на работа, по-широко да разгръщат партийната демокрация, колективността, инициативността и самодейността и да повишават изискателността на партийните кадри.

В изпълнение на тези изисквания политотделът и бюрата на първичните партийни организации извършват разнообразна и целенасочена партийно-политическа работа, в резултат на която организациите все повече израстват и се усъвършенствуват като инициативни и боеспособни политически ръководства. Те все по-правилно и с по-голямо умение насочват усилията на комунистите към изпълнението на основните задачи, поставени от командването.

През 70-те години се проведоха и две общоакадемични партийни конференции. Всичко това допринесе за цялостното подобряване на работата на партийните организации.

Всички партийни организации проявиха голяма активност по изучаването и внедряването в практиката решенията на различните пленуми на ЦК на БКП: Декемврийския 1972 г., Юлския и Септемврийския 1973 г., Февруарския 1974 г., Националната партийна конференция и др.

Партийно-политическата работа в академията през последните години влезе в съответствие с общия подем на страната. Нейното съдържание се обогати с един нов за академията двигател-социалистическото съревнование. С всеки изминат период то се превръща в ефективен метод за изпълнение на основните задачи на академията, придобива все по-голяма масовост. Сега ние вече имаме над 10 отделни отделения.

Общият подем на партийно-политическата работа в академията, направляван от командването и политотдела, почива на здравата основа на решенията на Десетия конгрес на БКП, на февруарския пленум 1974 г. и на материалите на Националната партий-

на конференция. Той е най-ярък израз на разгърнатото се съревнование в академията в чест на предстоящия Единадесети партиен конгрес.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Военната академия "Т.С.Раковски", рожа на социалистическата революция в България, се развиваше и укрепваше под ръководството на партията и благотворното влияние на съветската военна наука. Ето защо за изминатия 30-годишен исторически път тя се превърна в истинска коваonica на офицерски кадри и център на военнотеоретичната мисъл.

По пътя на своето развитие тя трябваше да преодолява много трудности и да решава отговорни задачи, поставени от партията и Министерството на народната отбрана. Благодарение огромните усилия на личния състав, който безрезервно подкрепяше политиката на БКП, за кратко време бяха подготвени висококвалифицирани командири, шабни, политически и инженерни кадри, предани на делото на социализма.

Командуването на академията се стремеше широко да внедрява в учебно-възпитателната дейност съветската военна наука и марксистко-ленинското учение за войната и армията. Това допринасяше не само за придобиване на знания от слушателите, но и за идейната им закалка и за усвояване на марксисткия диалектически метод.

В живота на академията особена роля изиграха съветниците. Те спомагоха за въвеждане в учебно-възпитателната работа на съветската военна наука, за възприемане на марксистко-ленинската методология, за издигане на учебния процес и научноизследователската дейност на по-високо равнище. Неопенима е съветската помощ, оказана с изпращане на устаби, наставления, различна военна литература, подготовка и преподавателски кадри.

Военна академия "Т.С.Раковски" поддържа тесни връзки с военните академии на Съветския съюз и другите братски страни. То-

ва й дава възможност да обменя опит в организационната, учебно-методическата и научноизследователската дейност.

Професорско-преподавателският й състав работи неуморно за изучаване на съветското военно изкуство. Неговите постановки в областта на тактиката и оперативното изкуство се прилагат конкретно към нашите специфични условия. В това се състои творчеството на колектива на академията и неговият принос в развитието на теорията и практиката на социалистическото военно изкуство.

Обогати се и се усъвършенствува и учебно-материалната база. Създаденото за три десетилетия надмина и най-оптимистичните възгледи на първите пионери. Това се дължи на упорития труд на целия колектив, на ръководството и на огромната помощ, която оказваха и оказват Генералният щаб и управленията на МНО.

През последните години академията все повече укрепва връзките си с щабовете и войските. Личният й състав участва в ученията, които се провеждат от ГЩ, управленията и обединенията на БНА. Това дава възможност за свързване на теорията с практиката, за проверка на определени теоретични постановки и достигане до нови изводи, необходими на военната теория и практика.

Традиционни станаха връзките на академията с обществените организации, което е една от формите за участието й в общественно-политическия живот на страната. Личният състав допринася за разпространяване на военнотеоретичните знания и патриотичното възпитание на населението.

Многогранна е дейността на Военна академия "Т.С.Раковски". Тя не се изчерпва с решаването на чисто специфични задачи. Постигнатото през изминалите тридесет години ни задължава повече от всякога в навечерието на XI конгрес на партията да умножаваме тези успехи.

Като част от Българската народна армия личният състав на ВА "Т.С.Раковски" е давал и дава свой принос за укрепване отбранителната мощ на нашата социалистическа родина. Пазейки сянката на своя патрон, днес, силотен здраво около политиката на партията, той е готов да реши всяка задача, която ръководството на Българската народна армия му постави.

СПИСКЪТ

на началниците на военната академия от основаването ѝ
до днес

1. Полк. от ГЩ	Асен Пападопов	- края на юли до 14.IX.1913 г.
2. Полк. от ГЩ	Станю Топалов	- 14.IX.1913 - декември 1913г.
3. Полк. от ГЩ	Иван Стайков	- 1.I.1914 до 30.X.1914 г.
4. Полк. от ГЩ	Константин Станчев	- 30.X.1914 г.
5. Полк. от ГЩ	Никола Нягулов	- 1925 г. - 1927 г.
6. Полк. от ГЩ	Тодор Радов	- 1.VIII.1927 г. - 1928 г.
7. Полк. от ГЩ	Йордан Пеев	- 1929-1930 г.и през 1934 - 1935 г.
8. Полк. от ГЩ	Иван Тодоров	- 1930 - 1934 г.
9. Полк. от ГЩ	Светослав Попов	- 1935 - 1936 г.
10. Полк. от ГЩ	Хаджипетков	- 1936 - 1938 г.
11. Полк. от ГЩ	Асен Краев	- 1936 г., след което отново сдава на полк.Хаджипетков
12. Подп. от ГЩ	Кирил Янчулев	- 1938 г.
13. Полк. от ГЩ	Иван Попов	- 1943 г.
14. Полк. от ГЩ	Костов	- 1943-1944 г.
15. Майор	Димитър Савов	- 12.VI.до 22.IX.1944 г.
16. Капитан	Илия Стаменов	- 22.IX.1944 г. до 15.I.1945г.
17. Полк. от ГЩ	Петър Тончев	- 15.I.1945 г. до 13.VII.1946г.
18. Полк. от ГЩ	Боян Бянов	- 13.VII.1946 г.до 2.IX.1946г.
19. Полк. от ГЩ	Петър Хаджииванов	- 2.IX.1946-1.VI.1948 г.
20. Ген.-майор	Асен Кръстев	- 1.VI.1948-1951 г.
21. Ген.-майор	Славчо Трънски	- 1951 г.
22. Ген.-лейт.	Иван Кинов	- 5.V.1951 г.-27.III.1954 г.
23. Ген.-лейт.	Славчо Трънски	- 27.III.1954 г.-1962 г.
24. Ген.-майор	Велко Палин	- декември 1962 г.-22.X.1964г.
25. Ген.-лейт.	Гено Генов	- 22.X.1964г.-22.X.1972 г.
26. Ген.-лейт.	Тако Кръстев	- 22.X.1972 г. - досега

СПИСЪК

на заместник-началниците по политическата част на академията

(По реда на службата в академията)*

1. Ген.-майор Боян Българанов (тогава полковник) - офицер, завеждащ политическото възпитание в академията.
2. Ген.-майор Иван Иванов Бъчваров (тогава полковник) - офицер, завеждащ политическото възпитание в академията.
3. Полк. Григор Харалампиев Григоров (тогава майор) - офицер, завеждащ политическото възпитание в академията.
4. Полк. Петър Иванов Станчев (тогава полковник) - ЗНПЧ на академията и началник на ПО.
5. Полк. Димитър М. Угринов (тогава подполковник) - ЗНПЧ на академията и началник на ПО.
6. Полк. Иосиф Хананел Аструков (тогава подполковник) - ЗНПЧ на академията и началник на ПО.
7. Полк. Асен Василев Станоев - ЗНПЧ на академията и началник на ПО.
8. Ген.-майор Поко Колев (тогава полковник) - ЗНПЧ на академията и началник на ПО.
9. Ген.-майор Христо Каламов (тогава полковник) - ЗНПЧ на академията и секретар на ПК.
10. Ген.-майор Денчо Гьоров Знеполски (тогава полковник) - ЗНПЧ на академията и секретар на ПК.
11. Ген.-майор Иван Йорданов Желев - ЗНПЧ и секретар на ПК.
12. Полковник Цветан Поков - ЗНПЧ и секретар на ПК от 1968г., началник на ПО.
13. Полк. Георги Костов Стоянов - ЗНПЧ на академията и началник на ПО.

СПИСЪК

на генералите, офицерите, старшините и волнонаемните служители, които имат над 20 години служба в академията

1. Ген.-майор Димитър Иванов Пчелински
2. Ген.-майор Кръстан Тодоринов Кръстанов
3. Полк. Марин Христов Боевски
4. Полк. Минчо Динев Минчев
5. Полк. Кръстьо Иванов Цеков
6. Полк. Борис Спасов Тодоров
7. Полк. Вълко Маринов Вълков
8. Полк. Стоян Петков Николов
9. Полк. Иван Митев Иванов
10. Полк. Димо Пенев Топалов
11. Полк. Милко Митев Томев
12. Полк. Борис Асенов Николов
13. Полк. Кирил Сергиев Гаджев
14. Полк. Кирил Георгиев Апостолов
15. Полк. Георги Владимиров Стефанов
16. Полк. Петър Тодоров Петров
17. Полк. Руен Тодоров Бонев
18. Полк. Стефан Стефанов Папанов
19. Полк. Вълчо Трифонов Костов
20. Полк. Бордан Георгиев Николов
21. Полк. Димитър Василев Григоров
22. Полк. Петър Иванов Янев
23. Полк. Христо Иванов Илиев
24. Полк. Димитър Петков Цветков
25. Полк. Никола Иванов Христов
26. Полк. Васил Благоев Потарински
27. Полк. Христо Маринов Георгиев
28. Полк. Георги Панайотов Ханъмов
29. Полк. Желя Кръстов Саръмов
30. Полк. Георги Стефанов Славчев
31. Полк. Атанас Илиев Атанасов

32. Полк. Петко Георгиев Стойков
33. Полк. Митко Любенов Кузманов
34. Полк. Спас Стоянов Спасов
35. Полк. Диню Иванов Добрев
36. Полк. Кирил Костадинов Граменов
37. Полк. Атанас Георгиев Пейчев
38. Полк. Рангел Станоев Горанов
39. Полк. Филип Христов Делчев
40. Полк. Колю Вълев Куков
41. Полк. Никола Пенев Димитров
42. Полк. Димитър Иванов Трифонов
43. Полк. Борис Петров Георгиев
44. Полк. Петър Илиев Петров
45. Полк. Рамо Спасов Бобчев
46. Полк. Цветан Петров Найденов
47. Полк. Стефан Почев Хитров
48. Полк. Иван Стоянов Маринов
49. Полк. Васил Цветков Рангелов
50. Полк. Ангел Петров Кендев
51. Полк. Стоян Николов Матеев
52. Полк. Михаил Димитров Арнаудов
53. Полк. Гочо Минков Гочев

Старшини с над 20 години служба в академията

1. Старшина Борис Крумов Макариев
2. Старшина Христо Петков Цолов
3. Старшина Драган Александров Тричков
4. Старшина Ненко Милев Нинов
5. Старшина Кръсть Рангелов Попов
6. Старшина Васил Трайков Димитров
7. Старшина Боян Стоилов Стоянчев
8. Старшина Владимир Пенев Соколов

Водноназемни служители с над 20 години служба в академията

1. Мария Борисова Филипова
2. Венета Лазарова Димитрова
3. Мария Симеонова Мичкова
4. Елисавета Луканова Димитрова
5. Йорданка Рачкова Пацова
6. Мария Димитрова Петрова
7. Анна Петрова Димова
8. Първан Стойков Вучков
9. Серафим Василев Спасов
10. Христо Георгиев Георгиев
11. Александър Вангелов Бойчев
12. Мария Петрова Жабарова
13. Данка Аваннева Иванова
14. Иванка Маринова Петрова
15. Евдокия Блатова Самарджиева
16. Тодорка Йорданова Давидова
17. Христина Невела Антонова
18. Мария Дончева Георгиева
19. Иван Тасев Захариев
20. Нано Яков Станчев
21. Петър Стойков Димитров
22. Георги Господинов Танчев
23. Стефан Петров Велев
24. Тодор Петров Тодоров
25. Величка Методиева Стоянова
26. Тиха Николова Иванова
27. Христо Дончев Кончев
28. Мария Димитрова Дринкова
29. Петко Марков Иванов
30. Недялко Илчев Дафинев
31. Неда Радулова Христова
32. Илия Стоянов Димитров
33. Васил Иванов Христов
34. Петър Димитров Гърдаков

35. Йорданка Стефанова Иванова
36. Методи Рангелов Божилов
37. Слави Николов Савев
38. Елена Тодорова Лазова
39. Христина Иванова Камбурова
40. Петрунка Борисова Николова
41. Траянка Христова Стоянова
42. Боян Боянов Георгиев

Офицери, които имат над 15 години служба в академията

1. Полк. Благой Димитров Илиев
2. Полк. Димо Иванов Младенов
3. Полк. Тончо Димов Аладжов
4. Полк. Анастас Григоров Димитров
5. Полк. Владимир Ангелов Какарадов
6. Полк. Стоян Стоянов Иванов
7. Полк. Димо Петров Ангелов
8. Полк. Еленко Димитров Мановски
9. Полк. Цоло Григоров Младенов
10. Полк. Иван Георгиев Филчев
11. Полк. Атанас Кирилов Дончев
12. Полк. Филип Славов Казанджиев
13. Полк. Неделчо Станчев Неделчев
14. Полк. Трифон Георгиев Траянов
15. Полк. Симеон Генов Симеонов
16. Полк. Минко Иванов Николов
17. Полк. Георги Христов Петров
18. Полк. Велко Тодоров Акманов
19. Полк. Христо Вълев Каламов
20. Полк. Михаил Стефанов Бойчинов
21. Полк. Богомил Николов Палуков
22. Полк. Андон Григоров Андонов
23. Полк. Диониси Тодоров Панчев

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.

Увод	3
ГЛАВА ПЪРВА. ПРЕДИСТОРИЯ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Т.С.РАКОВСКИ"	6
1. Създаване на военна академия в България	6
2. Академията в периода 1923-1944 г.	15
ГЛАВА ВТОРА. СЪЗДАВАНЕ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Т.С.РАКОВСКИ"	22
1. Първи стъпки на военната академия	22
2. Полагане основите на партийно-политическата ра- бота	28
3. Организиране на учебния процес	36
ГЛАВА ТРЕТА. РАЗВИТИЕ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Т.С.РАКОВСКИ" НА ОСНОВАТА НА ВОЕННАТА НАУКА	39
1. Превъзгоряване на армията и задачи на академията по подготовка на офицерски кадри	39
2. Развързване и издигане на партийно-политическата работа	44
3. Съветската военна наука - основа на обучението и възпитанието в академията	55
4. Превръщане на академията в единен център за под- готовка на висококвалифицирани кадри	78
ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. РЕВОЛЮЦИЯТА ВЪВ ВОЕННОТО ДЕЛО И ПО-НАТАТЪЖ- НОТО РАЗВИТИЕ НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ "Т.С.РАКОВСКИ"	83
1. Новите изисквания в учебно-методическата и въз- питателната работа	83
2. Развързване на научноизследователската работа	95
3. Партийно-политическата работа в съответствие с новите задачи	105
Заклучение	
Приложение - описъци	119

Отпечатано под наблюдението на доц.полк.Ат.Пейчев,к.и.н. и
доц.полк. В.Николов, к.в.н.

Редактори и коректори: Из.Венков,Р.Донева, Т.Георгиева и В.Спасова
Машинописци: Д.Ангелова,Л.Петкова и А.Ненчева

Датум за печат на 3.IV.1975 г.	Излязла от печат на 9.IV.1975 г.
Норемка 188	Печатни коли 15 3/4
Формат 69/92/16	Тираж 50

Офсетов печат при ВА"Г.С.Раковски"